

ΔΕΟ ΓΡ (Ε-11)

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1855

ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΣΥΝΟΜΟΛΟΓΗΘΕΙΣΗΣ

ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

(Arti χειρογράφου).

Επ. 1232'923.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1887

Γ 173

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτάς

ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

Ἐν Ἀθήναις τῆν 15/27 Ὀκτωβρίου 1854.

Le Gouvernement de Sa Majesté s'estimerait heureux si, par une entente franche et loyale avec la Sublime Porte il pouvait parvenir à contribuer à la prospérité des deux pays en établissant leurs relations futures sur des bases d'autant plus solides qu'elles s'accorderaient avec leurs véritables intérêts. Il se déclare, par conséquent, prêt à entrer en négociation, à l'aide d'un Représentant accrédité auprès de Sa Majesté le Sultan et muni des pleins pouvoirs nécessaires à cet effet, pour la conclusion d'un Traité de Commerce et de navigation, fondé sur le principe établi dans le protocole du 3 Février qui dit:

§ 1. «La Grèce formera un État Indépendant et jouira de tous les droits politiques, administratifs et commerciaux attachés à une indépendance complète» et plus loin: § 4. . . . «les sujets des deux États seront traités réciproquement, sous le rapport des droits de Commerce et de navigation, comme ceux des autres États en paix avec

»l'Empire Ottoman et la Grèce» ainsi que sur les dispositions de l'art. 8 du traité signé à Constantinople le 9/21 Juillet 1832, conçues en ces termes:

«Conformément aux stipulations antérieures, le
»Gouvernement du nouveau Roi de la Grèce pour-
»ra entrer en négociation pour régler ses rapports
»de Commerce et de navigation avec la Sublime
»Porte d'une manière réciproque, et des Agents
»dûment accrédités de part et d'autre seront re-
»çus dans les ports de la Turquie et de la Grèce
»selon les formes usitées, de sorte que les sujets
»Ottomans auront le droit de trafiquer à leur gré
»dans l'État Grec, et que de leur côté les Hellènes
»cesseront de recourir à des protections étrangè-
»res pour fréquenter les ports et échelles de l'Em-
»pire Ottoman».

Ainsi, les sujets des deux États auront la faculté de trafiquer librement dans tous les lieux des États respectifs où cette permission est accordée aux sujets des autres Puissances amies.

Leurs bâtiments marchands pourront naviguer sous leur propre pavillon dans les mers et eaux appartenant à chacun d'eux et se livrer à toutes les opérations de Commerce sans payer d'autres droits que ceux acquittés, dans les différents cas, par les autres nations amies.

Le Commerce, consistant en produits indigènes ou étrangers expédiés d'un port à l'autre des deux États, pourra se faire par les navires et les

sujets des deux pays respectifs à la charge par eux de se soumettre aux mêmes obligations et d'acquitter les mêmes droits auxquels sont assujétis les navires des autres Puissances amies.

Les marchands de l'une des Puissances qui achèteront dans le pays de l'autre un objet quelconque produit du sol et de l'industrie intérieure afin de revendre pour la consommation de ce même pays, paieront lors de l'achat et de la vente les mêmes droits qui sont payés, dans les circonstances analogues, par les sujets indigènes les plus favorisés parmi ceux qui se livrent au Commerce Intérieur.

Les sujets de l'une et de l'autre Puissance pourront acheter et trafiquer dans toutes les parties des États respectifs des marchandises apportées des pays étrangers en acquittant les mêmes droits qui sont payés, dans les circonstances analogues, par les sujets des Puissances les plus favorisées.

Les négociants des deux pays jouiront dans chacun des deux États quant à la liberté d'acheter, de transporter et d'embarquer les articles du produit du sol et de l'industrie intérieure destinés à être exportés, des mêmes prérogatives franchises et traitements et paieront à cet effet les mêmes droits que les sujets des nations les plus favorisées.

Des Commissaires ad hoc régleront sur les principes ci-dessus énoncés un tarif général pour toutes les marchandises importées ou exportées par

les Commerçants Hellènes ainsi que cela est pratiqué entre la Sublime Porte et les Puissances de l'Europe.

Les ministres et autres Agents diplomatiques ainsi que les Consuls de chacune des deux Puissances jouiront dans les États de l'autre des mêmes honneurs, égards, privilèges et protection que ceux des nations les plus favorisées.

Proposer un tel Traité dont les points accessoires seront débattus et arrêtés d'un commun accord à l'aide d'une négociation inspirée par le désir sincère de s'entendre mutuellement, d'après les bases posées par la Conférence de Londres elle même, c'est à la fois manifester l'intention et indiquer le moyen le plus sûr de prévenir pour toujours le retour des faits déplorables, qui ont troublé les rapports entre les deux États limitrophes; c'est aussi se conformer pleinement au voeu des Puissances qui s'intéressent si noblement au repos de la Grèce.

Agréez etc.

A. MAUROCORDATO.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Πρὸς τὰς ἐν Λονδίῳ καὶ Παρισίοις

B. ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ.

Ἐν Ἀθήναις, 25 Νοεμβρίου 1854.

.....

Ὅμιλῶν χθὲς περὶ τῆς συνθήκης μετὰ τοῦ κυρίου Οὐάϊς καὶ τοῦ βαρῶνου Ρουὰν ἀπέδειξα εἰς αὐτοὺς τὸ ἀδύνατον νὰ καθιερώσωμεν τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἐθνικότητος, τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ζωγράφος παρεδέχθη ἐν τῷ ἄρθρῳ 24 τῆς παρ' αὐτοῦ διαπραγματευθείσης συνθήκης, παραβιάσας τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας καὶ ἐξεγείρας καθ' ἑαυτοῦ ἔνεκ τοῦ λάθους τούτου ὀλόκληρον τὴν κοινὴν γνώμην. Ἐπειδὴ αἱ ἀρχαὶ τῆς νομοθεσίας τῶν δύο Ἐπικρατειῶν εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι ὡς πρὸς τοῦτο, τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ ὥστε ἐκάστη ἐξ αὐτῶν νὰ φυλάττη τὰς ἰδικὰς τῆς. Ἡ Ἑλλὰς οὕτω πάντοτε ἔπραξε, καὶ ὅτε οἱ κύριοι Κ. Καρατσᾶς, Μιχαὴλ Σούτσος (ἀδελφὸς τοῦ Παναγιώτου Σούτσου) Σαμουράσης καὶ ἄπειροι ἄλλοι ἠσπᾶσθησαν, ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὀθωμανικὴν ἐθνικότητα καὶ ἔλαβον ἐν Τουρκίᾳ ἐπισήμους θέσεις, ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις οὐδέποτε διενεθῆη νὰ διαφιλονεικήσῃ τὸ ὅποσον ἐξήσκησαν δικαίωμα δυνάμει τῶν ἀρχῶν τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας. Ἄλλως τε, ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν, δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύ-

σεως ἐν Ἑλλάδι τῆς Βασιλείας, οἱ ἀποβαλόντες τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα ἐν Τουρκίᾳ εἶναι ἀσυγκρίτως πλειότεροι τῶν ἀποβαλόντων τὴν Ὀθωμανικὴν ἐν Ἑλλάδι. Περὶ τούτου θέλω σᾶς γράψαι πλατύτερον ἀκολουθῶς· ἐπρόλαβα δὲ νὰ σᾶς κάμω τὰς ὀλίγας ταύτας παρατηρήσεις, καθ' ὅσον προβλέπω ἀπὸ τοῦδε ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο, κακῶς ἐννοηθὲν ἐξ ἀρχῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, θέλει δώσει ἀφορμὴν εἰς μακρὰς συζητήσεις.

Τὰς σκέψεις μου ταύτας θέλετε ὑποβάλει εἰς τὴν φρόνησιν τοῦ λόρδου Κλαρενδῶνος (τοῦ κυρίου Drouyn de Lhuys) καθ' ὃν τρόπον κρίνητε εὐλογώτερον.

Δίξασθε κτλ.

Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΒΑΡΟΤΣΗΝ.

Εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 8/20 Δεκεμβρίου 1854.

Σᾶς ἐσωκλείω σχέδιον συνθήκης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφορμὴ τῶν περὶ αὐτῆς ἐπισήμων διαπραγματεύσεων διάφορα ἀντίγραφα αὐτοῦ διεβιβάσθησαν παρ' ἐμοῦ εἰς τὰς ἐνταῦθα Πρεσβείας τῆς τε Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Ἐξαιρουμένων δὲ

ἄρθρων, τοῦ περὶ ἐθνικότητος, τροπολογηθέντος κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας ἀρχὰς ἐκάστης τῶν δύο ἐπικρατειῶν, καὶ τοῦ περὶ τῶν ὁμοειδῶν προϊόντων, τὸ ὁποῖον παρελείφθη ὅλως διόλου, κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη τὸ σχέδιον τοῦτο συνάδει οὐσιωδῶς μὲ τὴν παρά τοῦ κυρίου Ζωγράφου διαπραγματευθεῖσαν συνθήκην.

Εὐτυχῶς τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δύο τούτων ζητημάτων, τὸ ὁποῖον κακῶς ἐννοηθὲν κατ' ἀρχὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐφάνη διεγειρὸν μακρὰς καὶ δυσκόλους συζητήσεις, εὐρίσκεται ἤδη κατὰ μέγιστον μέρος λελυμένον διὰ τῶν παραχωρήσεων, τὰς ὁποίας ἡ Πύλη ἔκαμεν ἐπισήμως ἐν τῇ διακοινώσει τοῦ Φουάτ Ἐρέντη πρὸς τὸν κ. Μεταξᾶν, πρόην Πρέσβυν τῆς Α. Μ. ἧς ἀντίγραφον σᾶς ἐπισυνάπτω. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ δεύτερον, ἡ παράλειψις τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου ἐκρίθη ἀναγκαία, καθ' ὅσον οἱ ὄροι αὐτοῦ δύνανται νὰ κανονισθῶσιν εὐλογώτερον καὶ εὐκολώτερον ἐν τῷ δασμολογίῳ, τὸ ὁποῖον οἱ ἐπίτροποι ἐκατέρων τῶν μερῶν θέλουν συντάξει συμφώνως μὲ τὸ ἄρθρον 16 τοῦ σχεδίου. Ἄλλως τε, τὸ σχέδιον τοῦτο, κατὰ τὸ σύνολον, συμφωνεῖ ἐντελῶς μὲ τὸ πνεῦμα τῶν πρωτοκόλλων, ἠπλοποιήθη δὲ καὶ διευκρινίσθη κατὰ τὸ λεκτικόν, ἀφαιρεθεισῶν ἢ παραλλαχθεισῶν τινῶν λέξεων, περιεχομένων ἐν τῇ συνθήκῃ τοῦ κυρίου Ζωγράφου, αἵτινες καίτοι μὴ ἔχουσαι σπουδαιότητα, ἐπροξένησαν τότε ἐν Ἑλλάδι κακὴν ἐντύπωσιν.

Ἐχω λοιπὸν πλήρη τὴν πεποίθησιν κύριε, ὅτι ὁ λόρδος Ῥεδκλίφ καὶ ὁ κύριος Βενεδέτης θέλουν θεωρήσει τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σχέδιον ὡς περιέχον ὅλα τὰ στοιχεῖα, ὅσα ἀπαιτοῦνται πρὸς ταχεῖαν καὶ ἀποτελεσματικὴν διαπραγματεύσιν, καὶ ὅτι θέλουν θέσει τὴν Κυβέρνησιν τῆς Α. Μ. εἰς κα-

τάστασιν νὰ στείλῃ τὸ ταχύτερον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπίσημον Πρέσβυν, ἐφωδιασμένον μὲ τακτικὸν πληρεξούσιον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐμφάνισις θέλει συνεπαγάγει τὴν ἄμεσον ἐπα- νάληψιν τῶν ἐπισήμων μετὰ τῆς Τουρκίας σχέσεων, ὅπως τὰ μὲν ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία τῆς τοσοῦτον πασχούσης Ἑλλάδος ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ περαιτέρω ζημίας, τὸ δὲ μέγα ἔργον τῆς εἰλικρινοῦς καὶ διαρκοῦς εἰρηνοποιήσεως μεταξὺ τῶν δύο Ἐπικρατειῶν ἀποπερατωθῇ διὰ τῆς εὐμενοῦς καὶ κραταιᾶς μεσολαβήσεως τῶν δύο Προστατίδων Δυνάμεων, κατὰ τὰς εὐχὰς τῆς Εὐρώπης.

Ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ὡς λίαν ἐνδιαφέρον καὶ δίκαιον συνάμα, θέλετε ἐνεργήσει δραστηρίως παρ' ἄμφοτέ- ραις ταῖς Πρεσβείαις.

Λυποῦμαι, διότι δὲν δύναμαι, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ σχεδίου τῆς συνθήκης, νὰ σᾶς στείλω διὰ τοῦ παρόντος ἀτ- μοκινήτου καὶ τὸ σχέδιον τῆς συμβάσεως τῆς ἀφορώσης τὴν καταστολὴν καὶ ἐξάλειψιν τῆς ληστείας κατὰ τὰς μεθορίας ἐπαρχίας. Ἡ παῦσις τοῦ κυρίου Ῥήγα Παλαμίδου, ἡ κατὰ συνέπειαν αὐτῆς ἀνατεθεῖσά μοι παρὰ τῆς Α. Μ. προσωρινὴ διεύθυνσις τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, αἱ ἀσχολίαι τοῦ ὁποίου προεδρεύω Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἄλλαι τινες ἐσωτερικαὶ περιστάσεις, δὲν μοὶ ἐπέτρεψαν μέχρι τῆς ὥρας νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς τὴν ἀξίαν λόγου ταύτην ἐργασίαν. Θέλω ὁμῶς καταβάλει πᾶσαν προσπάθειαν νὰ σᾶς διευθύ- νω προσεχέστατα καὶ τὸ σχέδιον τοῦτο.

Κατὰ τὴν προκαταρκτικὴν διαπραγματεύσειν ἐπὶ τοῦ πεμπομένου παρ' ἐμοῦ σχεδίου συνθήκης, ἡ ἐνέργεια ὑμῶν θέλει περιορισθῇ, κύριε, εἰς τὸ νὰ διαβιβάζητε ἀκριβῶς τὰς ποίας σᾶς ἐκφράζω ἢ θέλω σᾶς ἐκφράσει γινώμας εἰς τὰς

qu'un pareil Traité soit négocié et conclu, conformément aux rapports de bon voisinage entre les deux Etats et à l'avantage réciproque des intérêts des deux hautes Parties contractantes.

Et à l'effet de discuter et d'arrêter les articles du dit Traité, Leurs susdites Majestés ont daigné nommer pour Plénipotentiaires, savoir:

Sa Majesté le Roi de la Grèce, le très-Illustre, très-Excellent, très-Puissant Prince Othon 1er, le Sieur. . . . .

Et Sa Majesté le très-Illustre, très-glorieux, très-Majestueux et très-Puissant Prince Sultan Abdul-Medjid-Khan, Empereur et Padichah des Ottomans, Kalife et Sultan des Sultans de l'Islamisme, serviteur des deux villes saintes, Dominateur de deux terres et de deux mers, le Sieur. . . . .

Les quels, après s'être donné réciproquement communication de leurs pleins-pouvoirs respectifs, trouvés en bonne et due forme, ont réglé et conclu d'un commun accord le présent Traité, consistant dans les articles suivants:

ARTICLE 1.

Les sujets de Sa Majesté le Roi de la Grèce et ceux de Sa Majesté Impériale le Sultan pourront dans chacun des deux États, exercer réciproquement le commerce par terre et par mer avec une entière liberté et sécurité.

Par conséquent, ils auront la faculté de voyager, séjourner et louer des maisons et des magasins pour faire le commerce dans tous les lieux des Etats respectifs, où cette permission est accordée aux sujets des autres Puissances les plus favorisées, sans qu'ils puissent être maltraités ou inquiétés dans l'exercice de leur commerce, et ils seront traités de part et d'autre avec une parfaite protection et hospitalité.

ARTICLE 2.

Seront considérés comme sujets du Royaume Hellénique et de l'Empire Ottoman les individus natifs des États respectifs, ou reconnus comme sujets de l'un ou de l'autre État par les lois du pays, ou par la teneur des clauses des protocoles passés entre les trois Puissances et acceptés par les deux Hautes Parties contractantes.

ARTICLE 3.

Les sujets de l'une des Parties contractantes seront dans les États de l'autre exempts de toute conscription et de tout service militaire sur terre et sur mer de quelque nature qu'il soit.

Ils ne seront pas soumis au paiement de la capitation ou autre contribution personnelle quelconque.

ARTICLE 4.

Les sujets Ottomans, qui voyagent en Grèce seront pourvus, sans retard ni difficulté, par les Autorités compétentes du Gouvernement Hellénique des papiers de route nécessaires.

Pareillement les teskérés, papiers de route ou firmans nécessaires, seront délivrés aux sujets Hellènes sans retard ni difficultés par les Autorités compétentes de la Sublime Porte.

ARTICLE 5.

Les bâtimens marchands des deux Hautes Parties contractantes, soit sur lest, soit chargés de marchandises ou d'objets quelconques, navigeront en pleine liberté et sûreté, sous leur propre pavillon, dans les mers et eaux appartenant à chacune d'Elles. Ils pourront entrer librement dans les golfes baies, ports et mouillages de l'un et de l'autre pays, y décharger à volonté toutes, ou partie de leurs marchandises, en réexporter celles qui n'en seront pas vendues sur des lieux, sans payer sur ces marchandises des droits autres ou plus forts que ceux acquittés dans ces cas par les nations les plus favorisées, et prendre tout chargement pour l'exportation.

Ils ne pourront être obligés, d'aucune manière, à décharger tout ou partie de leurs marchandises

contre leur gré, ni forcés de les délivrer en faveur de quelque compagnie ou corporation ou de qui que ce soit, à des prix qui ne pourraient pas leur convenir, et d'en acheter d'autres qui ne seraient pas de leur choix. Il ne seront pas non plus empêchés ou nolisés malgré eux dans aucun cas, ni sous aucun prétexte.

Dans tous les cas, ils seront tenus de se conformer aux règlements qui sont en vigueur dans les Etats respectifs à l'égard des bâtiments des nations les plus favorisées.

ARTICLE 6.

Les navires hellènes dans tous les ports de l'Empire Ottoman, et les navires Ottomans dans tous les ports du Royaume Hellénique, soit à leur entrée, soit durant leur séjour soit à leur sortie, ne seront assujétis par les Officiers de la Douane, du port ou de la quarantaine, à être visités que dans les cas et dans les formes où cela se pratique à l'égard de ceux des nations les plus favorisées, et ces navires et leurs cargaisons ne paieront d'autres ou de plus forts droits de douane, de port, de quarantaine au autres que ceux payés dans les Etats respectifs par ces mêmes nations.

ARTICLE 7.

Ce qui a été stipulé dans l'article précédent

relativement à la visite des navires respectifs sera également applicable aux navires de commerce hellènes, chargés ou sur lest, qui passeront de la mer blanche dans la mer Noire et vice-versa, par les détroits des Dardanelles et du Bosphore, et qui, d'ailleurs, jouiront de la même liberté et seront traités dans les mêmes conditions que ceux des Puissances les plus favorisées.

ARTICLE 8.

S'il arrive que quelque navire Hellène ou Ottoman fasse naufrage dans les ports, ou sur les côtes des territoires respectifs, tout secours possible lui sera donné, tant pour la conservation des personnes et des effets, que pour la sûreté des objets sauvés, qui, après le prélèvement ou le remboursement des frais qui auront été faits pour le sauvetage, seront remis à la plus proche Autorité consulaire respective, sans être assujétis à aucun droit, s'ils ne sont pas vendus pour la consommation locale.

ARTICLE 9.

Le salut maritime aura lieu et sera réciproquement rendu, en démonstration d'amitié entre les vaisseaux de guerre des deux Hautes Parties Contractantes, dans les mêmes occasions, formes et

règles que cela se pratique généralement, en temps de paix, entre les bâtimens de la marine militaire des Puissances Européennes.

Les vaisseaux de guerre de l'une des deux Puissances qui rencontreront les navires appartenant à la marine marchande de l'autre, les laisseront poursuivre librement leur route et les aideront même, en cas de besoin.

ARTICLE 10.

Les commerçants du Royaume Hellénique dans les Etats de Sa Majesté Impériale le Sultan, et ceux de l'Empire Ottoman en Grèce ne seront troublés en rien dans leur affaires de commerce, pour lesquelles ils pourront se servir de courtiers de quelque nation que ce soit.

ARTICLE 11.

Il est convenu entre les Hautes Parties Contractantes que le commerce côtier consistant, en produits indigènes ou étrangers, expédiés d'un port à l'autre de l'un des deux Etats pourra se faire librement par les navires et les sujets des deux Pays respectifs, à la charge par eux de se soumettre aux mêmes obligations, et d'acquitter les mêmes droits, auxquels sont assujétis les navires des autres Puissances les plus favorisées.

ARTICLE 12.

Les marchands de l'une des Hautes Parties contractantes et leurs ayant cause pourront acheter dans le pays de l'autre tout objet, produit du sol ou de l'industrie intérieure, dans le but de le revendre pour la consommation de ce même pays, sans payer, lors de l'achat et de la vente, des droits autres, ou plus forts, que ceux qui sont payés, dans les circonstances analogues, par les sujets indigènes les plus favorisés parmi ceux qui se livrent au commerce intérieur.

ARTICLE 13.

Les sujets de l'une et de l'autre Puissance pourront librement acheter et trafiquer dans toutes les parties des États respectifs des marchandises apportées des pays étrangers, sans être assujétis à des droits autres, ou plus forts, que ceux qui sont payés, dans les circonstances analogues, par les sujets des Puissances les plus favorisées.

ARTICLE 14.

Les négociants du Royaume Hellénique, et ceux de l'Empire Ottoman, jouiront dans les États respectifs, quant à la liberté d'acheter, de transporter, et d'embarquer définitivement les articles du

produit du sol ou de l'industrie intérieure, destinés à être exportés, des mêmes prérogatives franchises et traitements, et ne payeront à cet effet, que les droits, auxquels sont assujétis les sujets des nations les plus favorisées.

ARTICLE 15.

Ils jouiront également des mêmes prérogatives, franchises et traitements et ne paieront que les droits, auxquels sont assujétis les sujets des nations les plus favorisées, quant à l'admission et l'importation dans l'un et l'autre État des articles, produits du sol ou de l'industrie des pays respectifs et de toute marchandise, de quelque espèce ou provenance que ce soit, embarqués sur des bâtimens respectifs, et étant la propriété des sujets de l'une ou de l'autre des deux Parties contractantes, ou apportés par terre, ou par mer, d'autres pays, par les sujets respectifs, soit pour être vendus à l'intérieur, soit pour être transportés en d'autres pays.

ARTICLE 16.

Il est convenu, en outre, entre les deux Hautes Parties contractantes que des Commissaires ad hoc régleront, le plus promptement possible, sur les bases ci-dessus mentionnées, un tarif général.

pour toutes les marchandises importées ou exportées par les commerçants Hellènes, ainsi que cela est pratiqué entre la Sublime Porte et les Puissances de l'Europe. En attendant, les droits de douane sur les marchandises, importées par les sujets Hellènes, seront payés selon les taux fixés à l'égard des sujets des autres Puissances les plus favorisées et d'après leur valeur, et, s'il s'élève quelque contestation sur la fixation de la valeur entre les douaniers et les négociants, la douane sera payée en nature.

ARTICLE 17.

Dans tous les cas de contrebande commise dans les États de l'une des deux Puissances contractantes par les sujets de l'autre, on appliquera au contrevenant les peines fixées par les lois et règlements qui sont, ou seront, en vigueur dans les États où la contrebande aura eu lieu.

ARTICLE 18.

Les sujets Hellènes ne pourront, pas plus que ceux des autres Puissances amies de la Sublime Porte, faire partie des corporations régulièrement établies en Turquie, ni exercer les industries spécialement réservées à ces corporations. Mais si des sujets Hellènes se trouvent, *par exception*, et par

suite d'un ancien usage, faisant partie des dites corporations, ils conserveront leur nationalité, mais ils seront tenus de remplir les conditions, auxquelles sont soumis les sujets de la Sublime Porte faisant partie des mêmes corporations ; de payer les droits requis pour elles, et de contribuer aux charges qui y sont spécialement affectées ; ils seront jugés et punis, sans l'intermédiaire des agents diplomatiques ou consulaires de leur nation, dans les cas de contravention aux obligations spécialement imposées à l'exercice de leur industrie dans ces corporations. Il est convenu qu'aucun des dits sujets Hellènes ne pourra exercer les fonctions de Chef d'une de ces corporations.

ARTICLE 19.

S'il arrivait que l'une des deux Hautes Parties contractantes se trouvât engagée dans une guerre, les sujets de l'autre pourront continuer leur commerce et navigation avec les pays ennemis, excepté avec les villes, ou ports, qui seraient bloqués ou assiégés, par terre ou par mer ; mais dans aucun cas, il ne leur sera pas permis de faire le commerce des articles réputés contrebande de guerre, et d'instruments quelconques fabriqués à l'usage de la guerre.

ARTICLE 20.

Il est convenu qu'aucun bâtiment ennemi ne pourra s'équiper, ni s'armer dans les ports et

échelles de l'une ou de l'autre des deux Hautes Parties contractantes.

ARTICLE 21.

Les deux Hautes Parties contractantes auront réciproquement le droit d'accréditer auprès des Cours respectives des Ministres et autres agents diplomatiques, ainsi que de nommer des Consuls généraux, des Consuls, Vice-Consuls et agents consulaires dans les ports, ou villes, de chacun des deux États, où ils seront jugés nécessaires par leurs Gouvernements respectifs.

Les Consuls généraux, Consuls ou Vice-Consuls, dûment nommés par leurs souverains respectifs, ne pourront entrer en fonctions qu'avec l'approbation préalable du Souverain, dans les États duquel ils seront établis. A cet effet, il leur sera délivré les exequatur ou firmans nécessaires.

Il est convenu que les Consuls généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents consulaires respectifs ne pourront pas être choisis parmi les sujets du Souverain, dans les domaines duquel ils seront établis.

ARTICLE 22.

Les Ministres et autres agents diplomatiques, ainsi que les Consuls généraux, Consuls et Vice-Consuls de l'une et de l'autre des Parties contra-

ctantes ne pourront, dans aucun cas, accorder le pavillon ou la patente de leur nation, ni donner leur protection à aucun bâtiment qui n'appartiendrait pas effectivement à leurs pays respectifs.

Seront considérés comme navires Hellènes ou Ottomans ceux qui navigueront et seront possédés conformément aux règlements en vigueur dans chacun des deux États.

ARTICLE 23.

Les Ministres et autres agents diplomatiques, ainsi que les Consuls généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents consulaires des deux Puissances contractantes ne pourront jamais soustraire publiquement, ou secrètement, les sujets de l'autre à leur autorité légitime, ou les protéger par des passeports ou par des patentes.

ARTICLE 24.

Les Ministres et autres agents diplomatiques, ainsi que les Consuls généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents consulaires de chacune des deux Puissances contractantes jouiront, dans les États de l'autre, des mêmes honneurs, égards, privilèges et protection que ceux des nations les plus favorisées.

Ils exerceront un égal droit de surveillance sur

leurs propres nationaux ; et ceux-ci auront librement recours à la juridiction de leurs Autorités consulaires dans leurs procès et différends entre eux en matière civile et commerciale.

Les différends et les procès qui pourront s'élever en Turquie en matière civile et commerciale entre les sujets des deux Puissances, ou bien entre les sujets Hellènes et des sujets étrangers, et vice-versâ, les différends et procès qui pourront s'élever en Grèce en matière civile ou commerciale entre les sujets des deux Puissances, ou bien entre les sujets Ottomans et des sujets étrangers, seront jugés, dans l'un et l'autre pays, d'après les principes, lois et réglemens qui y sont en vigueur à l'égard des nations les plus favorisées.

Il est aussi entendu que la poursuite, la connaissance et la punition des crimes, délits, et autres actions punissables, qui seraient commis par les sujets de l'une des deux Parties contractantes sur le territoire de l'autre, auront lieu conformément aux principes, lois et réglemens qui sont, et seront en vigueur dans les États respectifs à l'égard des nations les plus favorisées.

ARTICLE 25.

En cas de décès d'un sujet Hellène dans les États de Sa Majesté Impériale le Sultan, ou d'un sujet Ottoman en Grèce, l'Autorité consulaire, de

la juridiction de laquelle dépendra le décédé, prendra possession de la succession de celui-ci pour la transmettre à ses héritiers. En l'absence de l'Autorité consulaire sur les lieux, le juge compétent de la localité sera tenu de transmettre l'inventaire et le produit de la succession à l'Autorité Consulaire la plus proche, sans réclamer aucun droit.

ARTICLE 26.

Les Hautes Parties contractantes conviennent mutuellement que tout avantage qu'elles accordent ou accorderont aux commerçants, aux produits, ou à la navigation d'une nation tierce, est, ou sera, immédiatement acquis aux commerçants, aux produits et à la navigation de leurs États respectifs.

Il est pourtant entendu que quant aux avantages que l'une des Parties contractantes n'accorde aux produits d'un autre État que sur l'assurance d'avantages particuliers, celle-ci sera en droit de réclamer de l'autre des avantages analogues.

ARTICLE 27.

Les deux Parties contractantes conviennent de ne pas recevoir des pirates dans aucun des ports, baies, ancrages de leurs États ; d'employer toute la rigueur des lois contre toutes les personnes

connues pour être des pirates, et contre les individus résidant dans leurs territoires qui seraient convaincus de correspondance et de complicité avec elles. Tous les navires et cargaisons appartenant aux sujets des Hautes Parties contractantes que les pirates prendraient ou conduiraient dans les ports de l'un ou de l'autre, seront restitués à leurs propriétaires ou à leurs fondés de pouvoirs, dûment autorisés, qui prouveront l'identité de la propriété, et la restitution sera faite, même quand l'article aurait été vendu, pourvu qu'il soit prouvé que l'acquéreur savait, ou pouvait savoir, que le dit article provenait de piraterie.

Le présent Traité sera ratifié, et les ratifications en seront échangées à ..... dans l'espace de ..... ou plus tôt si faire se peut.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs l'ont signé et y ont apposé leurs sceaux.

Fait à Constantinople le ..... de l'an etc.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Πρός τὸν Κύριον

Β Α Ρ Ο Τ Σ Η Ν .

Ἐν Ἀθήναις τὴν 11 Δεκεμβρίου 1854.

Ὁ Κύριος Οὐάις, ἐμφανισθεὶς τελευταίως ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν μετὰ τοῦ Βαρώνου Ρουάν, μοὶ ἀνέγνωσε παρόντος καὶ τοῦ Πρέσβευος τῆς Γαλλίας, περικοπὴν τινὰ ἐπιστολῆς τοῦ λόρδου Ρεδκλήφ, δι' ἧς οὗτος ἀνακαλεῖ, ὅτι τὰ ζητήματα, ἅτινα φαίνονται διεγείροντα τὰς μεγαλειτέρας δυσκολίας κατὰ τὴν διαπραγματεύσειν τῆς μετὰ τῆς Τουρκίας ἐμπορικῆς καὶ ναυτιλιακῆς συνθήκης, εἰσὶ, κατ' αὐτὸν, κυρίως τὰ ἐφεξῆς.

Α'. Τὸ τῆς ἀκτεμπορίας.

Β'. Τὸ τῶν ὁμοειδῶν προϊόντων.

Γ'. Τὸ τῆς ἀποδόσεως (extradition).

Δ'. Τὸ τῆς ἐκδικάσεως τῶν κακουργημάτων καὶ ἄλλων ἀξιοποιῶν πράξεων.

Παρετήρησα εἰς τοὺς εἰρημένους Πρέσβεις, ὅτι τὰ ἄρθρα τοῦ σχεδίου τ' ἀναφερόμενα εἰς τὸ Α'. Β'. καὶ Γ'. τῶν ζητημάτων τούτων, διετυπώθησαν συμφώνως μὲ τὸ δίκαιον, τὸ καλῶς νοούμενον συμφέρον ἑκατέρων τῶν Ἐπικρατειῶν, τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, τῆς ἰδέας τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων παραδεχθεῖσαν συνήθειαν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν πρωτοκόλλων, ἐκθέ-

σας συγχρόνως τὰς ἀνυπερβλήτους δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἐπὶ τοῦ παρόντος παρουσιάζει τὸ τῆς ἀποδόσεως ζήτημα. Ἐν τῷ ἐγκλείστῳ ὑπομνήματι, γαλλιστὶ συντεταγμένῳ, εὐρίσκετε ἐν περιλήψει τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἐπέφερα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης μου, ἐπὶ ἐκάστου τῶν τεσσάρων ζητημάτων προσκαλῶν ὑμᾶς, Κύριε, νὰ κοινοποιήσητε τὰς σκέψεις μου ταύτας εἰς τε τὸν Λόρδον Redcliffe καὶ τὸν Κύριον Benedetti, ὁφείλω νὰ σᾶς ἀναγγείλω, ὅτι οἱ ἐνταῦθα δύο πρέσβεις ἐκτιμήσαντες αὐτὰς δικαίως, μοῦ ἔκαμον τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Λόρδου Redcliffe, ἣτις φέρει χρονολογίαν 11 Δεκεμβρίου ε. ν., ἐγράφη πρὶν ἢ λάβῃ τὸ σχέδιον τῆς συνθήκης καὶ μάθη ὅλας τὰς πράξεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ μοῦ ἐξέφρασαν τὴν ἐλπίδα, ὅτι πᾶσα περὶ τοῦ προκειμένου δυσκολία θέλει ἤδη ἐξομαλυνθῆ· εὐτυχῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν.

A. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Ο Κ. ΒΑΡΟΤΣΗΣ

Πρὸς τὸ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 6 Ἰανουαρίου 1855.
 Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω, ὅτι ἡ μετάφρασις τοῦ
 Σχεδίου τῆς Συνθήκης καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Ὀθωμανικοῦ

Ἐπουργεῖου ὑπεβλήθησαν, σήμερον, εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς
Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου.

Ἐν αἱ πληροφορίες μου ἦναι ἀκριβεῖς, ἢ ἀπάντησις
αὕτη τῆς Πύλης κύριον ἀντικείμενον ἔχει τέσσαρα ζητή-
ματα:

α.) Τὸ τῆς Ἀκτεμπορίας. Ἀπαιτεῖται ἡ Ἀμοιβαιότης.

β.) Τὸ τῆς Ἐθνικότητος. Νὰ προσδιορισθῶσιν οἱ τίτλοι
οἱ δίδοντες δικαίωμα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπεράσπισιν.

γ.) Τὸ τῆς ἀποδόσεως. Νὰ συνομολογηθῇ ὁριστικὴ Σύμ-
βασις.

δ.) Τὸ τῆς ἐκδικάσεως τῶν κακουργημάτων. Νὰ γίνῃ
κανονισμὸς ἰδιαίτερος.

Ἄλλ' ἄς περιμένωμεν τὴν ἀπάντησιν ἧτις δὲν θέλει ἀρ-
γήσει νὰ μᾶς κοινοποιηθῇ.

Ἐπιειθέστατος

ΙΩΣΗΦ ΒΑΡΟΤΣΗΣ.

Ο Κ. ΒΑΡΟΤΣΗΣ

Πρὸς τὸ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 13/25 Ἰανουαρίου 1855.

Le 11 courant, la Porte a communiqué, sous forme confidentielle, à M^{rs} les Représentans des deux Cours Protectrices le Mémoire ci-annexé, qu' elle recommande à leur appréciation, en exprimant

l'espoir que le Gouvernement de S. M. Hellénique s'empressera d'y donner son adhésion.

M^{rs} les Représentans, en me donnant connaissance du dit Mémoire, désirèrent savoir mon opinion.

Suivant à la lettre les instructions de Votre Excellence je m'empressai d'accéder au désir de M^{rs} les Représentans, en leur donnant confidentiellement les explications verbales suivantes:

Sur la 1re Proposition. Ce sujet important de la nationalité Hellénique a suscité, dans le temps, de longs et difficiles débats, et se trouve déjà, en grande partie, résolu dans les concessions que la Porte a faites officiellement. (Voir la note de Fuad Effendi à Mr Métaxa). A l'appui de l'article 2 de notre projet, j'ai lu le paragraphe 4me de mes instructions, sub n° 4868, en date du 15/27 Août dernier.

Pour éviter des débats, on essayerait d'obtenir une modification à cette 1re proposition de la Porte: La reconnaissance de la nationalité, acquise en vertu des lois du pays, jusqu'à la date de la conclusion du traité. (C'est une opinion de M^{rs} les représentans).

Sur la 2me Proposition. J'ai donné connaissance de la note n° 3, *Extradition*, annexée dans la dépêche du Ministère Royal, sub n° 6903, du 11 Décembre dernier.

Sur ce sujet important, ainsi que sur l'adoption

de l'article 9 du traité conclu entre le Gouvernement de S. M. et la Russie, quant aux déserteurs de la marine de guerre ou marchande, on attendrait, ainsi que pour tout le mémoire, l'opinion de Votre Excellence.

Sur la 3ème proposition J'ai observé que nous proposons une mesure identique dans l'article 21 de notre projet.

La Porte entend qu'il soit défendu à tout individu, dont la nationalité est acquise en vertu des Protocoles, d'être Consul dans son pays natal.

Sur la 4ème proposition. J'ai lu la note n° 2, *Produits similaires*, annexée dans la dépêche susmentionnée; il y est dit: «S'il y a quelque chose à faire «sur ce point, c'est lors de la négociation relative au tarif».

Sur la 5ème proposition. J'ai dit que je n'avais aucune instruction a ce sujet. La proposition n'offrirait aucun désavantage.

Sur la 6ème proposition. En voulant supprimer le mot *capitation*, la Porte voudrait faire entendre qu'il n'y a plus de harach en Turquie . . . . . La suppression du terme «*par exception*» n'entraînerait aucune conséquence. Les mots «*aux lois de la police du pays*» semblent un peu obscurs. On est porté à penser que la Porte, tout en reconnaissant la nationalité hellénique des individus, membres de corporations, entend la punition des délinquans, d'après les us et les lois qui régissent ces corpo-

rations, et c'est ce que notre projet stipule dans l'article 18. (C'est une opinion aussi de M^r les représentans).

Sur la 7ème proposition. La substitution paraît superflue, l'article 19 de notre projet étant conçu dans le même sens.

Sur la 8ème proposition. L'omission des mots *pourvu que* n'offrirait aucune conséquence.

En concluant, le mémoire dit *que la S. P. aime à espérer que le Gouvernement Hellénique acceptera ces propositions.* Il serait plus conciliant de dire: *qu'il acceptera la négociation de ces propositions.*

Les deux grands points, les points les plus importants, le Commerce côtier et le jugement des crimes et des délits, sont reçus, tels qu'ils sont stipulés dans les articles 11 et 24 du projet.

Après avoir donné les éclaircissemens puisés dans mes instructions, et entendu les réflexions de M^r les représentans, dont je ne saurais trop louer la noble bienveillance et l'intérêt empressé qu'ils portent à la solution convenable de notre différend, pénétré du sens des dites instructions qui me prescrivent de tout communiquer à Votre Excellence, en évitant de prendre aucun engagement, d'accord avec l'opinion de M^r l'Ambassadeur de S. M. B, et de M^r le Chargé d'affaires de S. M. l'Empereur, j'ai cru urgent et utile, en transmettant copie du Mémoire, d'attendre les ordres ultérieurs du Mi-

nistère Royal, comme M^{rs} les représentans, aussi, ont résolu de ne pas entrer en négociation officieuse, avant de connaître les intentions de Votre Excellence.

J'ai l'honneur d'être avec le plus profond respect,

De Votre Excellence,

Le très-humble et très-obéissant Serviteur

JOSEPH BAROZZI.

Mémoire,

La Sublime Porte a examiné attentivement le projet du traité que le Gouvernement de Sa Majesté Hellénique vient de lui communiquer par le canal des deux Ambassades.

Le Gouvernement Impérial apprécie pleinement l'esprit de modération qui a présidé à la rédaction de ce projet, et pour prouver une fois de plus à ses Alliés son sincère désir de régler le plus tôt possible ses rapports avec le Royaume de Grèce, il déclare que, selon lui, cette pièce répondrait aux exigences des intérêts et de la sûreté des deux pays, avec les quelques modifications et additions qu'on va exposer plus bas.

Il est superflu d'entrer dans de longs détails pour démontrer la nécessité de ces modifications; il suffit de dire que la situation respective de la Turquie et de la Grèce, la proximité de leur ter-

ritoire, les relations de leurs sujets, les mettent, sous plusieurs rapports, dans une position exceptionnelle, et imposent à leurs Gouvernements le devoir absolu de vouer leur attention à ce que tout soit bien défini et bien précisé entr'eux, pour prévenir les complications et les difficultés qui peuvent naître d'un état de choses pareil ; l'expérience du passé est d'ailleurs là pour prouver la justesse de cette opinion.

C'est donc dans le but d'obvier à ces inconvénients et d'asseoir l'édifice des relations des deux pays sur une base aussi solide que possible que le Gouvernement de Sa Majesté Impériale le Sultan propose :

1° De remplacer l'article II du projet par la rédaction qui suit :

«Sont considérés comme sujets de la Sublime
 »Porte ou du Royaume Hellénique, les individus
 »natifs des États respectifs et ceux qui, après avoir
 »satisfait à toutes les stipulations des Protocoles,
 »et notamment à celui de la conférence tenue à
 »Londres le 18/30 Janvier 1836, auront acquis de
 »droit et de fait la nationalité Ottomane ou Hellé-
 »nique. Il est expressément entendu que les sujets
 »respectifs des deux Parties contractantes, qui ne
 »se trouveraient pas dans une de ces deux caté-
 »gories, et qui auraient changé ou changeront à
 »l'avenir leur nationalité Ottomane contre la na-
 »tionalité hellénique, et vice versâ, ne pourront

» jamais se prévaloir de leur nouvelle nationalité
 » dans les États de l'une de ces parties dont ils
 » étaient sujets; ils y seront traités absolument sur
 » le même pied que les indigènes, sujets de cet
 » État. et l'on ne leur y reconnaitra dans aucune
 » circonstance et sous aucun prétexte la qualité
 » Ottomane ou Hellénique qu'ils prétendraient
 » avoir acquise contrairement aux stipulations de
 » cet article ».

Cette rédaction, sans mettre les deux parties contractantes dans le moindre embarras, a l'avantage incontestable de préciser un point qui a amené et qui amènerait, s'il était resté sans être défini d'une manière claire et nette, des difficultés journalières et bien graves.

2° D'ajouter un article spécial dans le traité à conclure sur l'extradition réciproque des criminels et des déserteurs militaires, en se conformant au principe admis par les nations civilisées de l'Europe.

Une stipulation de cette nature paraît à la Sublime Porte d'une importance absolue et destinée à éviter aux deux Gouvernements les plus grandes difficultés.

Quant aux déserteurs de la marine de guerre ou marchande, on peut adopter l'article 9 du traité conclu entre la Grèce et la Russie le 12 Juin 1850.

3° D'insérer dans le traité en question ou de mettre dans une pièce séparée l'engagement de la

part du Gouvernement Hellénique de ne pas choisir ses Consuls et ses Agents Consulaires parmi les individus natifs des provinces où ils seront nommés. Cette réserve est dictée à la Sublime Porte par des raisons, dont l'importance ne peut pas échapper à la pénétration des deux Ambassades, et dont la justice sera, sans aucun doute, reconnue par le Gouvernement actuel de la Grèce.

4° De faire dans le Traité, dont il s'agit, quelques réserves réciproques sur le commerce des produits similaires des deux pays, et de défendre explicitement aux navires et commerçans des deux parties d'importer dans les États de l'autre des armes et des munitions de guerre de tout genre, réserves dont d'adoption ne peut être que d'une utilité mutuelle et égale.

5° De réserver aux Consuls et aux Ministres respectifs le droit de juger seuls les crimes et délits qui se commettraient ou les procès de tout genre qui s'élèveraient à bord des bâtimens marchands d'une des parties contractantes, stationnés dans les ports de l'autre.

6° De supprimer de l'article 3 le mot *capitation*, de l'article 18 le terme *par exception*, et d'ajouter à la fin de ce dernier la phrase qui suit:

»Et qu'enfin ils seront tenus de se soumettre, à tous les réglemens établis de la corporation, dans laquelle ils se seront trouvés et aux lois de police du pays.

7° De substituer à l'article 19 une rédaction par laquelle les deux Parties contractantes s'engageraient à suivre les mêmes réglemens et les mêmes lois qui sont pratiqués par les nations civilisées de l'Europe dans le cas prévu par cet article.

8° D'omettre de l'article 27eme le dernier paragraphe qui commence par ces mots *pourvu que*.

Le Gouvernement Impérial espère fermement que les propositions sus-énoncées qui n'ont, ainsi qu'il a été dit au commencement de ce Mémoire, d'autre but que celui de régler les rapports futurs des deux pays d'une manière à faire disparaître tout germe de discorde et de mésintelligence, seront appréciées par ses Alliés et que le Gouvernement de Sa Majesté Hellénique s'empressera, de donner une nouvelle preuve de la sincérité de ses sentimens en y donnant son adhésion.

Si, comme la Sublime Porte aime à le croire, le Gouvernement Hellénique accepte ces propositions, et s'il remplit entièrement les autres points convenus entre Elle et les deux Ambassades, il ne restera plus aucun obstacle à la réception officielle de son représentant, et à la reprise des relations diplomatiques, aussitôt que ce dernier sera arrivé à Constantinople.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΒΑΡΟΤΣΗΝ

Εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 22 Ἰανουαρίου 1855.

Ἐλαβον τὸ ἀπὸ 13 Ἰανουαρίου ἰδιαίτερον ἔγγραφον ὑμῶν καθὼς καὶ τὸ ὑπὸ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν ἐπίσημον, τὸ συνοδεῦον τὸ ὑπόμνημα τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐπὶ τοῦ παρ' ὑμῶν πεμφθέντος εἰς Κωνσταντινούπολιν σχεδίου ἐμπορικῆς καὶ ναυτιλιακῆς συνθήκης.

Διὰ τοῦ προσεχοῦς ἀτμοπλοίου θέλω σᾶς διευθῦναι τὸ εἰς ἀπάντησιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ ἡμέτερον ὑπόμνημα.

Τρία εἰσὶ τὰ ζητήματα ἐπὶ τῶν ὁποίων διαφωνοῦμεν πρὸς τὴν Πύλην. Τὸ πρῶτον εἶναι τὸ τῆς ἐθνικότητος. Τὸ δεύτερον εἶναι τὸ τῆς ἀποδόσεως. Τὸ τρίτον ἀφορᾷ τὴν πρότασιν τοῦ νὰ κατχωρισθῇ εἰς τὴν συνθήκην ἡ ἀπαγόρευσις εἰς τοὺς ἐμπόρους καὶ τὰ πλοῖα τῶν δύο Ἐπικρατειῶν τοῦ νὰ εἰσάγωσιν εἰς τὴν ἑτέραν ὄπλα καὶ πολεμοφόδια.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ κυριώτατον, μοι εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶ τὸ ἄρθρον ὅπως συνετάχθη παρὰ τῆς Πύλης. Ἡ δυσκολία, ἥτις ἐντεῦθεν ἀναφέεται, μ' ἐλύπησε τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον δὲν ἠδυνάμην ποτὲ νὰ ὑποθέσω, ὅτι μετὰ τὴν ἐπίσημον διακοίνωσιν τῆς 13 μυχαρὲμ 1269, δι' ἧς ὁ Φουάτ Ἐφένδης, καθὸ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Σουλτάνου, παρεδέχθη ῥητῶς μετὰ μικρὸν περιορισμὸν, ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν, τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀπαλλοτριωτοῦ τῆς ἐθνικότητος, ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἤθελεν ὀπισθοδρομήσει. Οὐδεὶς ὑπουργὸς, ἐν Ἑλλάδι, θέλει οὐ-

δέποτε τολμήσει νὰ καθιερώσῃ δι' ἐπισήμου συνθήκης ἀρχὴν ἀνατρέπουσαν τὴν Ἑλληνικὴν νομοθεσίαν, ἀρχὴν, ἣτις ἤθελε θέσει εἰς τὴν σκληροτέραν ἀμηχανίαν πολλὰ ἄτομα καταγόμενα ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλα χριστιανικὰ κράτη, τὰ ὅποια ἠσπάσθησαν πρὸ πολλοῦ τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα· ἀρχὴν οὐδεμίαν παρέχουσαν ἀμοιβαιότητα, καθ' ὅσον εἰς μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις δύναται νὰ βιάσῃ τὸν ἄπαξ ἀποβαλόντα θεληματικῶς τὴν ἐθνικότητά του Ἑλληνα ὅπως ἀναλάβῃ αὐτὴν, εἰς δὲ τὴν Τουρκίαν ὁ Ὄθωμανὸς ὑπῆκοος γενόμενος, δυνάμει τῶν καθεστώτων νόμων, Ἑλληνα δύναται νὰ καταναγκασθῇ εἰς τὸ νὰ ὑποκύψῃ καὶ αὖθις εἰς τὴν Ὄθωμανικὴν κυριαρχίαν ἀρχὴν, τείνουσαν εἰς τὸ νὰ καταθλίψῃ τὴν ἀτομικὴν θέλησιν, νὰ προσβάλλῃ κεκτημένα δικαιώματα, νὰ προκαλέσῃ πολλάκις τὴν χρῆσιν τῆς ὑλικῆς δυνάμεως, καὶ οὕτω νὰ ἀναζωπυρῇ ἀκκαπαχύστως ἔριδας καὶ νὰ διαταράττῃ τὰς μεταξὺ τῶν δύο Ἐπικρατειῶν σχέσεις.

Ἐπομένως οὐδεὶς Βουλευτὴς ἢ Γερουσιαστὴς ἤθελε ψηφοφορήσει ὑπὲρ συνθήκης περιεχούσης τοιοῦτον ὄρον καὶ συνεπαγούσης τοιαῦτα ὀλέθρια ἀποτελέσματα.

Καὶ ἄς μὴ νομίσωσιν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει κκ. ἀντιπρόσωποι τῶν Συμμάχων Δυνάμεων, ὅτι ἀποποιουμένη τὴν παραδοχὴν τοῦ ὄρου τούτου ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπηρεάζεται ἀπὸ πρόληψίν τινα, πλανᾶται ἀπὸ ματαιίας ἐλπίδας ἢ ὑποκρύπτει πλάγιόν τινα σκοπόν. Ἡ μόνη καὶ ἀληθὴς αἰτία τῆς ἀποποιήσεως ταύτης, εἶνε, ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἐθνικότητος, ὅπως διετυπώθη παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἀνακτρέπει, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, τὴν Ἑλληνικὴν νομοθεσίαν καὶ πληγώνει τὴν συνείδησιν

όλων τῶν Ἑλλήνων, καθὼ περιορίζουσα τὴν ἐξάσκησιν δι-
 καιώματος, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε διεφιλονεικήθη ἐν Ἑλλάδι,
 οὐδὲ δυνατόν εἶναι νὰ διαφιλονεικηθῇ. Ἄλλως τε, ὑπὸ πρα-
 κτικῆν ἔποψιν, δυναμέθα ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐγ-
 καταστάσεως τῆς Βασιλείας, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀσπασθέντων
 τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα Ὀθωμανῶν ὑπηκόων δὲν εἶνε
 παντάπασι ἀνώτερος τῶν ἀποδεχθέντων τὴν Ὀθωμανικὴν
 ἐθνικότητα πολιτῶν Ἑλλήνων. Τὰ αἴτια τοῦ ἀποτελέσμα-
 τος τούτου εἶνε εὐκατανόητα· τὸ πρῶτον εἶνε αἱ ὑποχρεώ-
 σεις, τὰς ὁποίας ὁ ἡμέτερος περὶ ἰθαγενείας νόμος ἐπιβάλλει
 εἰς τὸν ξένον τὸν θέλοντα ν' ἀποκτήσῃ τὰ δικαιώματα
 τοῦ πολίτου Ἑλλήνος· μεταξὺ αὐτῶν τῶν ὑποχρεώσεων ἡ
 τῆς διαρκοῦς διαμονῆς ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη εἰς τινὰ τοῦ
 Βασιλείου δῆμον εἶναι ἡ σπουδαιότερα καὶ ἐπιτακτικωτέρα.
 Ἐπειτα τίς δὲν βλέπει ἢ δὲν ἐννοεῖ ὅτι ἡ στερουμένη μεγά-
 λων πόρων Ἑλλάς δὲν δύναται νὰ ἐλκύσῃ εἰς ἑαυτὴν ξένους
 πληθυσμοὺς ἀπολαμβάνοντας μυρίων πλεονεκτημάτων εἰς
 κράτη εὐρύτερα καὶ εὐτυχέστερα;

Συμπεραίνων, λέγω, ὅτι ἡ πρέπει νὰ μείνῃ τὸ 2 ἄρθρον
 τοῦ Σχεδίου, καθὼ σεβόμενον ἐκάστην τῶν δύο ἀρχῶν, ἢ νὰ
 διαγραφῇ ὅλως διόλου καὶ οὐδεμίαν μείνασιν περὶ τοῦ ζητή-
 ματος τῆς ἐθνικότητος νὰ γείνη ἐν τῇ συνθήκῃ, προκηρυτ-
 τούσης τῆς Ὑ. Πύλης ἐπισήμως εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, ὅτι πρε-
 σβεύει τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἐθνικότητος, καὶ
 ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς προκηρύξεως ταύτης εἶναι ἀμετα-
 τρέπτως ἀποφασισμένη νὰ ἐφαρμόσῃ ἀπολύτως αὐτὴν ἐν
 τῇ Ὀθωμανικῇ χώρᾳ ἀπέναντι ὅλων τῶν ὑπηκόων της, οἵ-
 τινες ἤθελον ἀσπασθῆ ὅποιανδήποτε ξένην ἐθνικότητα. Μέ-
 σος ὅρος δὲν ὑπάρχει.

Ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν, ἐν τῷ Γαλλικῷ ὑπομνήματι, τὸ ὁποῖον σὰς διηύθυνα προηγουμένως, ἐξέθεσα τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους θεωρῶ αὐτὴν ὡς μὴ δυναμένην ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ πραγματοποιηθῇ. Οἱ λόγοι οὗτοι εἶνε ὅλως ἠθικοὶ, στηρίζονται εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι οἱ κ. κ. ἀντιπρόσωποι τῶν Συμμάχων Δυνάμεων θέλουν τοὺς ἐκτιμήσει δέοντως· ἄλλως τε, ὡς πρὸς τοὺς λειποτάκτας τῶν πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πλοίων προτίθεται, νὰ δεχθῶ τὴν πρότασιν τῆς Ὑ. Πύλης διὰ νὰ καταδείξω τὴν εἰλικρίνειαν τῶν διαθέσεων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ὡς πρὸς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ὄπλων καὶ πολεμοφοδίων, φρονῶ, ὅτι ἂν κατεχωρίζετο τοιοῦτον ἄρθρον εἰς τὴν συνθήκην διὰ τὴν μικροτέραν κατάχρησιν, ἥτις ἤθελε γίνεαι ἐκ μέρους τινὸς πλοιάρχου ἢ ἐμπόρου, ἐν ἀγνοίᾳ καὶ κατὰ τῆς ῥητῆς θελήσεως τῆς ἐξουσίας, ἤθελον διεγείρεσθαι μεταξὺ τῶν δύο Κυβερνήσεων διενέξεις σπουδαῖαι καὶ ἐπικίνδυναι, καὶ ὅτι, ἐκτὸς τούτων, τοιαύτη συνομολόγησις ἤθελε παράσχει ἀφορμὰς εἰς τὰς Ὀθωμανικὰς ἀρχὰς νὰ κάμνωσιν ἐπισκέψεις καὶ ἐρεύνας ἐντὸς τῶν πλοίων ἡμῶν λίαν δυσαρέστους. Ἄλλως τε, ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἀτοπημάτων, τὰ ὁποῖα ἐπιθυμῆ νὰ προλάβῃ ἔχει ἰσχυρότατον καὶ ἀποτελεσματικώτατον μέσον προκηρύττουσα τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος τοιούτων πραγμάτων καὶ ἐπιβάλλουσα εἰς τοὺς παραβάτας αὐστηροτάτας ποινὰς ἐξασφαλίζεται πληρέστατα. . . . .

Δέξασθε κ.τ.λ.

Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ

Πρὸς τὸν Κύριον

Β Α Ρ Ο Τ Σ Η Ν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 26/7 Φεβρουαρίου 1855.

Κύριε,

Ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀπὸ 22 τρέχοντος ἐπιστολήν μου, δι' ἧς σὰς ἐξέθεσα διεξοδικῶς τὴν γνώμην τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὰ τρία ζητήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν συμφωνοῦμεν μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, σὰς διευθύνω διὰ τῆς παρουσίας τὸ εἰς ἀπάντησιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ ἡμέτερον ὑπόμνημα, τοῦ ὁποίου ἀντίγραφον θέλετε διαβιβάσει ὅσον τάχιον, ἀνεπισήμως εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν διὰ τῶν Πρεσβειῶν τῆς τε Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας.

Ἡ μικρὰ τροποποιήσις τὴν ὁποίαν ἐπιφέρομεν εἰς τὸ ἄρθρον 5 τοῦ ὑπομνήματος τῆς Ὑψηλῆς Πύλης δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν εἰμὴ νὰ κανονίσωμεν τὴν ἀρμοδιότητα τῶν προξένων ἢ τῶν πρέσβειων ἐκάστης τῶν δύο Δυνάμεων, κατὰ τὰς περιπτώσεις τὰς προβλεπομένας ὑπὸ τοῦ ἄρθρου τούτου, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς νομοθεσίας ἐκατέρων τῶν Ἐπικρατειῶν. Ἄν ἐχορηγεῖτο τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ἀμοιβαίους προξένους ἢ τοὺς πρέσβεις τοῦ νὰ δικάσῃσι μόνοι καὶ αὐτὰ τὰ κακουργήματα τὰ πραττόμενα ἐντὸς τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῆς μιᾶς τῶν Δυνάμεων προσωρμισμένων εἰς τοὺς λιμένας τῆς ἑτέρας, ὡς διαλαμβάνει ἡ Ὀθωμανικὴ σύνταξις, εἶπετο, κατ' ἀναγκασίαν συνέπειαν, ὅτι οἱ πρόξενοι καὶ πρέ-

σβεις οὔτοι ἤθελον ἔχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ καταδικάζωσιν εἰς θάνατον τοὺς κακουργήσαντας, δικαίωμα ὑπερογκον, τὸ ὅποτον ἡ ἡμετέρα νομοθεσία, καὶ, ὡς δὲν ἀμφιβάλλω, καὶ αὐτὴ ἡ Ὀθωμανικὴ, δίδει εἰς μόνον τὰ ἀρμόδια δικαστήρια.

Ἐποὶ δώσητε περὶ τούτου ἐξηγήσεις καθαρὰς τόσον εἰς τοὺς κκ. ἀντιπροσώπους ὅσον καὶ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, ἢ παρ' ἡμῶν ἐπενεχθεῖσα τροπολογία θέλει θεωρηθῆ, ὡς εἶνε πραγματικῶς, ἀναγκαιοτάτη.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔπραξεν εὐσυνειδότης ὅ,τι ἐξήρητο ἀπ' αὐτὴν διὰ νὰ φέρῃ τὰς διαπραγματεύσεις εἰς ὀριστικὸν καὶ ἄμεσον ἀποτέλεσμα. Ἐπειδομένη δὲ εἰς τὴν δικαιοσύνην τῶν κκ. Ἀντιπροσώπων τῶν δύο Συμμάχων Δυνάμεων καὶ εἰς τὸ συμβιβαστικὸν πνεῦμα καὶ τὴν φρόνησιν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἔχει τὴν ἐνδόμυχον πεποίθησιν ὅτι οὐδὲν κώλυμα σπουδαῖον ὑπάρχει πλέον πρὸς ἐπανάληψιν τῶν φιλικῶν μεταξὺ τῶν δύο Ἐπικρατειῶν σχέσεων.

Δέξασθε κτλ.

Ὁ Ὑπουργὸς

A. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Mémoire.

Le Gouvernement de Sa Majesté Hellénique s'est empressé de prendre en mûre considération les propositions contenues dans le mémoire que la Sublime Porte lui a communiqué par l'entremise de MM. les Représentants d'Angleterre et de

France, au sujet du projet de Traité, élaboré à Athènes et soumis à l'examen du Gouvernement de S. M. I. le Sultan.

Le Cabinet de S. M. Hellénique a éprouvé une vive satisfaction en voyant que la Sublime Porte, animée toujours de dispositions les plus conciliantes, rend pleine et entière justice à ses sentiments, et qu'elle considère le projet de traité comme offrant, dans son ensemble, un terrain solide aux négociations officielles à entamer par le Ministre que Sa Majesté Hellénique désire pouvoir envoyer au plus tôt à Constantinople et le plénipotentiaire de S. M. I. le Sultan.

Dégagé de tout préjugé, ne voulant rien qui ne soit juste, praticable et conforme aux principes qui régissent les nations indépendantes, et profondément pénétré de l'importance de régler définitivement les rapports entre les deux États limitrophes, en vue d'une paix durable et du progrès de la civilisation, le Gouvernement de S. M. Hellénique est prêt à faire toutes les concessions qui dépendent de lui, afin d'arriver à une conclusion aussi équitable que satisfaisante pour les deux parties; il ne s'arrêtera que devant l'impossible.

C'est avec ces sentiments qu'il va exposer sans détour sa pensée sur les différentes parties du mémoire de la S. P.

1° Quant à la modification relative à l'art. 3 du projet:

Le Gouvernement de S. M. Hellénique avait la ferme conviction que la question de la nationalité, résolue, depuis quelque temps, dans son principe non moins que dans ses conséquences les plus directes, par la justice spontanée du Gouvernement Ottoman, ne soulèverait plus de difficultés sérieuses. En effet, dans la note adressée le 13 Mucharrem 1269, à M. Métaxa, alors Ministre de S. M. à Constantinople, Fouad-Effendi, en sa qualité de Ministre des Affaires Etrangères de S. M. I. le Sultan, a mis hors de doute le droit du sujet Ottoman de se rendre en Grèce, de s'y faire naturaliser hellène, conformément aux lois du pays, et de retourner en Turquie sous sa nouvelle qualité de sujet grec; mais il s'est uniquement appliqué à établir que l'individu qui aurait ainsi renoncé à la nationalité Ottomane ne pouvait, s'il était né en Turquie, à son retour dans cet empire, fixer son domicile ni exercer le commerce dans le lieu de sa naissance.

Une fois le principe de l'aliénabilité de la nationalité formellement admis dans son essence, principe qui constitue le fond de la législation hellénique et dont l'application absolue n'a été et ne saurait jamais être contestée en Grèce, à l'égard de qui que ce soit, ni dans aucun cas imaginable, il a semblé tout naturel au Gouvernement de S. M. Hellénique, puisque l'on tient à bien préciser ce point dans le traité à conclure, de constater

exactement à quel titre l'on est ou l'on peut devenir sujet de l'un ou de l'autre État.

En effet, en analysant avec soin les éléments dont se composent les agglomérations, distinctes et fort inégales en nombre, qui constituent la nationalité Hellénique et Ottomane, l'on trouve que les uns tirent leur existence du lieu de la naissance, les autres de l'effet de la loi, les troisièmes des dispositions des protocoles.

La définition contenue dans l'art. 2 du projet se trouve donc en parfait accord non seulement avec le principe de la législation, mais encore avec la réalité.

Si maintenant l'on retranchait les éléments compris dans la seconde catégorie, l'on mutilerait pour ainsi dire, les deux nationalités, l'on allumerait des discordes heureusement éteintes, l'on froisserait des intérêts légitimes, et conséquemment loin de simplifier les relations entre les deux États, l'on se créerait, d'après l'opinion consciencieuse du Gouvernement de S. M. Hellénique, des embarras inextricables et renaissants à chaque instant, dont les conséquences, ne sauraient échapper à la sagesse et à la sollicitude de la Sublime Porte.

De plus, en supposant même que le Gouvernement de Sa Majesté Hellénique pût, dans un traité solennel et qui sera soumis à la sanction des chambres, répudier ouvertement un des principes

fondamentaux de la législation grecque, il placerait virtuellement, en adoptant la proposition de la S. P., dans la position la plus étrange bon nombre d'individus qui, jadis sujets de divers États chrétiens, sont devenus citoyens hellènes, en vertu des lois du pays.

Ce n'est pas tout. Le principe de l'inaliénabilité de la nationalité, tel qu'il se trouve formulé dans le mémoire de la Sublime Porte, ne remplirait point, en fait la condition de la réciprocité sur laquelle se fondent en général les transactions des temps modernes.

En effet, aucune puissance humaine ne saurait forcer, en Grèce, un individu quelconque qui aurait changé sa nationalité hellénique contre la nationalité Ottomane de redevenir, sujet grec, ni l'assujétir par conséquent aux charges de la communauté Hellénique, tandis qu'au contraire en Turquie, le sujet ottoman, naturalisé hellène y serait réellement contraint à reprendre sa première nationalité et à en subir les conséquences.

D'ailleurs, les obligations que la loi impose en Grèce à l'étranger qui veut obtenir les droits et les privilèges dont jouissent les indigènes, sont de nature à rassurer complètement la Porte. Parmi ces obligations, celle de résider *durant trois ans sans interruption* dans une commune du royaume, est une des primordiales. Or, il est évident qu'aucun étranger ne saurait quitter le pays où il est né, où

des liens de famille, de longues habitudes et d'intérêts nombreux l'attachent, pour venir s'établir en Grèce, au moins durant trois ans, que dans des cas très-rares et très-exceptionnels. Aussi, depuis l'installation de la royauté, la population n'y a-t-elle guère augmenté par l'effet de la naturalisation.

Le Gouvernement de Sa Majesté Hellénique s'engage de la manière la plus formelle à ce que toutes les dispositions de la loi sur la matière reçoivent une application rigoureuse,

En livrant ces considérations à l'appréciation impartiale de MM. les Représentants d'Angleterre et de France, le Gouvernement de Sa Majesté Hellénique aime à se persuader que la Sublime Porte, pénétrée de leur gravité et de leur justesse, n'attribuera pas à un défaut de bonne volonté l'impossibilité où il se trouve d'adopter sur ce point, la rédaction proposée par elle.

2° Quant à l'article spécial que la Sublime Porte propose d'ajouter au traité à conclure sur l'extradition des criminels;

Le Gouvernement de Sa Majesté Hellénique s'attachant particulièrement à tout ce qui peut avoir une valeur pratique et servir utilement les intérêts des deux pays, est d'avis que, le projet de Convention relatif à la répression du brigandage, répond, pour le moment, aux exigences de la surêté des deux États. Je ne fais pas, d'ailleurs, difficulté d'adopter, selon le désir de la Sublime Porte l'art.

9 du traité conclu entre la Grèce et la Russie, le 12 Juin 1850, en ce qui concerne les déserteurs de la marine de guerre ou marchande.

3° Le Gouvernement de S. M. Hellénique adhère sous condition de réciprocité à la proposition de la Sublime Porte de s'engager, dans un document à part, à ne pas nommer comme Consuls ou Agents Consulaires, dans les provinces de l'empire Ottoman, des individus natifs de ces mêmes provinces.

4° Quant aux quelques réserves réciproques que la Sublime Porte propose de faire dans le traité à conclure sur le commerce des produits similaires des deux pays:

Le Gouvernement de S. M. Hellénique pense que s'il y a quelque chose à faire exceptionnellement à cet égard, dans l'intérêt bien entendu des deux parties, l'on pourra aisément s'entendre lorsqu'il s'agira de régler le tarif, conformément à l'art 16 du projet.

Quant à la défense de l'importation par les navires et commerçants des deux parties dans les États de l'autre d'armes et de munitions, le Gouvernement de S. M. Hellénique, tout en appréciant les motifs qui déterminent la Sublime Porte à vouloir prendre des précautions à cet égard, pense que le moyen le plus sûr, le plus naturel et le plus propre à atteindre le but qu'elle se propose et à prévenir tout motif de contestation, c'est

de prohiber, en général ou en partie, par des règlements intérieurs l'introduction de ces objets, et de frapper, s'il le faut, les contrevenants de peines sévères.

5° Le Gouvernement de S. M. Hellénique adhère à la suppression de l'art. 3 du mot *capitation*. Ainsi il y sera dit: «Ils ne seront pas soumis à aucune contribution personnelle de quelque nature que ce soit.»

Il adhère aussi à la suppression de l'art. 18 du terme *par exception* et à l'addition de la phrase, proposée par la Sublime Porte et légèrement corrigée, pour plus de clarté, ainsi qu'il suit: «et qu'enfin ils seront tenus de se soumettre à tous les règlement établis de la corporation, dans laquelle il se seront trouvés et à ceux de police du pays *concernant ces mêmes corporations*».

6° Quant à la substitution de l'art. 19 par une rédaction par laquelle les deux Parties contractantes s'engageraient à suivre les mêmes règlements et les mêmes lois qui sont pratiqués par les nations civilisées de l'Europe dans les cas prévus par cet article, le Gouvernement de S. M. Hellénique s'empressera de prendre en considération toute rédaction nouvelle que la Sublime Porte voudrait lui indiquer dans le but de reproduire le sens de l'article avec plus de clarté et de précision.

7° Il adhère à la suppression du dernier paragraphe de l'art. 27 des mots «pourvu qu'il soit

prouvé que l'acquéreur savait, ou pouvait savoir, que le dit article provenait de piraterie».

Le Gouvernement de S. M. Hellénique aime à croire qu'après ces déclarations rien ne s'oppose à ce que les relations diplomatiques entre la Grèce et la Turquie soient rétablies et à ce que les négociations relatives au traité soient menées à fin par les plénipotentiaires des deux Puissances.

REDACTION OTTOMANE

Les Consuls et les Ministres respectifs auront le droit de juger seuls les crimes et délits qui se commettraient ou les procès de tout genre qui s'élèveraient à bord des bâtiments marchands d'une des Parties contractantes, stationnés dans les ports de l'autre.

MODIFICATION APPORTÉE

Le Gouvernement de Sa Majesté Hellénique adhère à ce que les délits, crimes, ou autres actions punissables qui ce commettraient à bord des bâtiments marchands de l'une des Parties contractantes, en rade ou dans les ports de l'autre, par un ou plusieurs individus du même ou d'un autre équipage de navire, portant le même pavillon, ou des passagers de la même nation, ne puissent être poursuivis ni jugés par les autorités

locales; l'instruction et le jugement seront exclusivement dévolus aux Consuls ou autres autorités compétentes de celle des deux Parties, dont le Pavillon couvrirait le navire, conformément aux lois respectives des deux pays.

Il en sera de même des différends de toute autre nature qui s'élèveraient entre les personnes susmentionnées.

Ο Κ. ΒΑΡΟΤΣΗΣ

Πρός τό

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ

Κωνσταντινούπολις, τήν 3 Φεβρουαρίου 1855.

Τήν 1 Ισταμένου διεβίβασα εἰς τὰς δύο Πρεσβείας ἀντίγραφα τοῦ εἰς ἀπάντησιν τοῦ Ὁθωμανικοῦ Ἡμετέρου ὑπομνήματος.

Αὐθημερόν ἐπεσκέφθην τὸν κ. Βενεδέτην, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωσα ὅλας τὰς διασαφήσεις καὶ ἐξηγήσεις, καὶ ἐξέθεσα ὅλους τοὺς ἰσχυροὺς λόγους, οἵτινες ὑπαγορεύουν τὴν ἀποποίησιν τῆς ἐπὶ τοῦ 2 ἄρθρου τροποποιήσεως τῆς Πύλης. Εὐκό-

λως ὁ κ. Βενεδέτης ἐννοεῖ τὴν δύσκολον θέσιν τῆς Β. Κυβερνήσεως, ὁμολογεῖ δὲ ὅτι καὶ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἀπαιτεῖ, καὶ δικαίως, νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ ἱερώτερα τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς, μὴ παραδεχομένη ὄρον, ὅστις ἀνοίγει τὰς πύλας τῆς Τουρκίας εἰς τὴν μετανάστευσιν, ἀφοῦ μάλιστα ἤθελε συνολογηθῆ, δι' ἐπισήμου πράξεως, ὅτι ὁ μετανάστης βραγιᾶς, ἑλλήν ὑπήκοος γενόμενος, δύναται πλέον ἀσφαλῶς νὰ ἐπιστρέφῃ καὶ νὰ ζῆ εἰς Τουρκίαν, ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ ποιότητι. Ἡ Ῥωσσία ἐζήτηε ὑπερασπιζομένους, ἡ Ἑλλὰς θέλει ἔχει ὑπήκοους. Δυσκόλως ἡ Πύλη ἤθελε παραδεχθῆ νὰ ὑπογράψῃ Συνθήκην, συνεπάγουσαν ὀλέθρια δι' αὐτὴν ἀποτελέσματα. Αὕτη εἶναι ἡ γνώμη τοῦ κ. Βενεδέτη, ὅστις ἔγραψεν ἤδη εἰς τὴν Κυβέρνησίν του, ζητῶν νέας περὶ τοῦ πρακτείου ὁδηγίας.

Χθὲς ἔλαβον καὶ μετὰ τοῦ λόρδου Ῥέδκκληφ δύο ὠρῶν συνέντευξιν, καθ' ἣν τῷ ἔδωσα ὅλας τὰς καθαρὰς ἐξηγήσεις, καὶ κατέπεισα τὴν Α. Ε. ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως εὐσυνειδήτως ἔπραξε πᾶν ὅ,τι ἐξήρητο ἀπ' αὐτὴν διὰ νὰ φέρῃ τὰς διαπραγματεύσεις εἰς ὀριστικὸν καὶ αἰσιον ἀποτέλεσμα. Ὁ λόρδος Ῥέδκκληφ βλέπει ὅλον τὸ δύσκολον τῆς ἐπιτυχίας, καὶ σκέπτεται περὶ τῶν ἀρμοδίων μέσων τῆς ἐξομαλύνσεως τῆς παρουσιαζομένης μεγίστης δυσκολίας τοῦ περὶ ἐθνικότητος ζητήματος. Ἐπομένως μοὶ ἐζήτησε τὸ ἀντίγραφον τῆς πρὸς τὸν κύριον Μεταξῆν, ἀπὸ 13 Μουχαρέμ. 1269, κοινοποιήσεως τοῦ Φουάτ Ἐφέντη, καὶ αὖριον θέλει συνδιαλεχθῆ μετὰ τοῦ κυρίου Βενεδέτη, καὶ συμφωνήσει περὶ τοῦ πρακτείου.

Ἐνεργῶν κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, προσβάλλω ἡ νὰ μείνῃ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ σχεδίου, καθὸ σε-

βόμενον τὴν νομοθεσίαν ἑκατέρων, προηρητυπούσης τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐπισήμως εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, ὅτι πρεσβεύει τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἐθνικότητος, καὶ εἶναι ἀμετατρέπτως ἀποφασισμένη νὰ ἐφαρμόσῃ ἀπολύτως τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῆς, ἢ νὰ διαγραφῇ ὀλοτελῶς, καὶ οὐδεμίᾳ μνεῖα περὶ ἐθνικότητος νὰ γείνη ἐν τῇ συνθήκῃ.

Ἐποβάλλω δὲ δύο ἕτερα πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα.

α'. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη παραδεχομένη τὸ 2 ἄρθρον τοῦ σχεδίου, νὰ προσθήσῃ (ὅπερ πράττεται, δυνάμει γενικοῦ νόμου, μεταξὺ ἄλλων ἐθνῶν), ὅτι ὁ μετανάστης ὑπήκοος ὀθωμανός, ὑπήκοος Ἕλλην γενόμενος, νὰ μὴ ἐπιστρέφῃ εἰς Τουρκίαν, ἀνευ προηγουμένης ἀδείας τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως μὲ ὀλίγην ἐπιτηδειότητα αἰ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ εὐκόλως δύνανται νὰ ὑπεκφύγῃσι τὸν ὄρον τοῦτον.

β'. Αἱ Ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ τοῦ μέρους ἐκείνου ὅπου ὁ ὑπήκοος ὀθωμανός ἤθελε μεταβῆ, διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὰ δικαιώματα πολίτου Ἕλληνος, νὰ εἰδοποιήσῃ ἀμέσως τὴν ἐκεῖσε Ὀθωμανικὴν ἀρχὴν, ἵνα αὕτη σημειοῖ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος ἀφίξεως τοῦ ἀτόμου ἐκείνου, καὶ ἐξασφαλίσῃ περὶ τῆς διαρκοῦς διαμονῆς αὐτοῦ, ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη, εἰς τὸν δῆμον τῆς ἐκλογῆς του.

Περιμένω ἀνυπομόνως τὴν παρὰ τῇ Ὀθωμανικῇ Κυβερνήσει πρώτην ἐπίσημον ἐνέργειαν τῶν δύο Πρεσβειῶν, διὰ νὰ ἐνεργήσω κατὰ ἰδιαιτέρας παρὰ τοῖς Ὑπουργοῖς τοῦ Σουλτάνου, τοὺς ὁποίους ἀκωλύτως, σήμερον, πλησιάζω, δυνάμει τῶν προσωπικῶν καλλίστων σχέσεών μου.

Ἐποσημειοῦμαι κτλ.

ΙΩΣΗΦ ΒΑΡΟΤΣΗΣ.

Ο Κ. ΒΑΡΟΣΗΣ

Πρὸς τὸ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ.

Κωνσταντινούπολις. 4 Φεβρουαρίου 1855.

Ἄναδιπλασιάσας τὰς παρὰ τοῖς δύο ἀντιπροσώποις θερμὰς παρακλήσεις μου, τὴν 8 τοῦ ἰσταμένου οἱ Κύριοι οὗτοι ἔλαβον, ἐν τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, Ἀαλῆ Πασᾶ, πολὺωρον συνέντευξιν ἀφορῶσαν τὸ ἐκκερμῆς ἡμῶν ζήτημα.

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Πύλης: πολλὰ καὶ πολλὰ ἀντέταξε κατὰ τῶν ἐπὶ τοῦ 2 ἄρθρου ἀντιπαρκατηρήσεων τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος.

α'. Ἐπεκαλέσθη τὰς Συνθήκας τῆς Τουρκίας μεθ' ὄλων τῶν ξένων Κρατῶν. Εἰς οὐδεμίαν ἐποχὴν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἠθέλησε ν' ἀναγνωρίσῃ, ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῆς, ὡς ὑπηκόους ξένης Δυνάμεως, τοὺς ὑπηκόους Ὀθωμανοὺς τοὺς ἀποκτήσαντας ξένην Ἐθνικότητα δυνάμει τῶν ἐν ξένη Ἐπικρατεία ἰσχυρότων Νόμων.

β'. Παρετήρησεν ὅτι ἄλλως ἢ Ἐλλὰς τίθεται εἰς ἐξαιρετικὴν θέσιν. Τὸ ὁμορον, ἢ αὐτὴ θρησκεία, τὸ αὐτὸ γένος, ἢ αὐτὴ γλῶσσα, ἴδια ἔθιμα, ἴδιαι παραδόσεις, ἴσως ἴδιαι μάταιαι ἐλπίδες τῶν χριστιανῶν κατοίκων ἀμφοτέρων τῶν Κρατῶν, ἐπιβάλλουσιν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην τὸ ἱερὸν καθῆκον νὰ προφυλαχθῇ κατὰ τῆς ἀπαραδέκτου ἀπαιτήσεως ταύτης ἥτις, μόλας τὰς εἰλικρινεῖς ἐξηγήσεις τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἤθελεν ἀνοίξει, ἀκωλύτως πλέον, τὰς πύλας τῆς Τουρκίας εἰς τὴν μετανάστευσιν.

γ'. Ἀνέπτυξε τὰς καταχρήσεις τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν,

νομαρχῶν, διοικητῶν, δημάρχων καὶ προξένων, ὡς πρὸς τὰ μύρια δοθέντα διαβατήρια, καὶ δημοτικὰ εἰς ὑπηκόους Ὀθωμανοὺς, μόλις ὀλίγους μῆνας ἐν Ἑλλάδι διαμείναντας.

δ'. Παρετήρησεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ νομοθεσία, κατ' ἀρέσκειαν, δύναται ποτὲ νὰ τροποποιήσῃ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς τριετοῦς διαμονῆς, προσδιορίζουσα ταύτην εἰς ἕν ἔτος, ἢ μίαν ἐβδομάδα.

ε'. Ἀπέδειξεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπέβριψεν, ἐν καιρῷ, τὴν πρὸς τὸν Κ. Μεταξῆν διακοίνωσιν τοῦ Φουάτ Ἐφέντη, ὥστε ἡ Πύλη θεωρεῖ τὴν πράξιν ταύτην ὡς νεκράν.

ς'. Ἀπέδειξε τὸ ἀδύνατον τῆς παραδοχῆς ἄρθρου πληγόντος τὰ ἱερώτερα τοῦ Σουλτάνου δικαιώματα, τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ἐθνικότητος τῶν λαῶν του, τὴν κυριαρχίαν του ἐπὶ τῶν χριστιανῶν ὑπηκόων του. Ἡ Τουρκία, παραδεχομένη τὸ 2 ἄρθρον, ὅπως συνετάχθη ἐν Ἀθήναις, φονεύει ἑαυτήν. Ἡ Τουρκία ἀντέκρουσε, διὰ τοῦ πολέμου, τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ρωσσίας. Ἡ Ρωσσία τί ἐζήτηει; προστασίαν ἐπὶ Ὀθωμανῶν ὑπηκόων... Τί ζητεῖ ἡ Ἑλλάς; ν' ἀνατρέψῃ ὀλοκλήρως τὴν Ὀθωμανικὴν ἐθνικότητα...

Ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἀποδόσεως, ὁ Ἀαλῆ Πασᾶς ἐξέθεσεν ὅτι πολλάκις ἡ Ὀθωμανικὴ ἀρχή, ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ, παρέδωκεν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀρχὰς κακούργους Ἕλληνας, οἵτινες, ἀφοῦ κατεδικάσθησαν καὶ ἀπεπέμφθησαν, μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου, ἐπέστρεψαν εἰς Τουρκίαν, πράττοντες, ἀποινεῖ, τὰ ἴδια κακουργήματα.

Οἱ κύριοι ἀντιπρόσωποι, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ὑπόμνημα τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ἀντέκρουσαν τὰς παρατηρήσεις τοῦ Ἀαλῆ Πασᾶ, ἀποδείξαντες αὐτῷ τρανώτατα

ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἀποποιουμένη τὴν παραδοχὴν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄρθρου, οὔτε ἀπὸ προλήψεως ἐπιηρεάζεται, οὔτε ἀπὸ ματαιᾶς ἐλπίδας πλανᾶται, ὅτι ἡ μόνη καὶ ἀληθὴς αἰτία τῆς ἀποποιήσεως ταύτης εἶναι, δυστυχῶς, τὸ ἀδύνατον τῆς παραδοχῆς ὅρου ἀνατρέποντος τὴν νομοθεσίαν τοῦ τόπου, κτλ. κτλ. κτλ.

Συμπερσίνοντες, ὁ λόρδος Ρέδκλιφ καὶ ὁ κύριος Βενεδέτης ἐπρότειναν νὰ διαγραφῇ ὅλως διόλου τὸ 2 ἄρθρον τοῦ σχεδίου, καὶ οὐδεμίαν μνείαν περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐθνικότητος νὰ γείνη ἐν τῇ συνθήκῃ.

Ἄλλῃ Πασᾶς ὑπεσχέθη ν' ἀπαντήσῃ τὸ τάχιον εἰς τὸ ὑπόμνημα, καὶ οἱ κκ. ἀντιπρόσωποι ἐλπίζουν νὰ ἐπιτύχωσιν ὥστε νὰ διαγραφῇ τὸ ῥηθὲν ἄρθρον ὀλοτελῶς, ἐπιφυλαττομένης τῆς Πύλης νὰ ἐφαρμόσῃ ὅποιαδήποτε μέτρα ἤθελε κρίνει εὐλόγα κατὰ τῶν μεταναστῶν ὑπηκόων τῆς.

Ἡ λύσις τοῦ περὶ ἀποδόσεως ζητήματος φαίνεται εὐκολωτέρα. Ἡ σύμβασις περὶ καταστολῆς τῆς ληστείας, καὶ ἡ παραδοχὴ τῆς προτάσεως, ὡς πρὸς τοὺς λειποτάκτας τῶν πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πλοίων, ἐξομαλύνουν τὴν συζήτησιν.

Ἄς περιμένωμεν τώρα τὴν ἀνταπάντησιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Ὑπουργείου.

Ἐποσημειοῦμαι κτλ.

ΙΩΣΗΦ ΒΑΡΟΤΣΗΣ.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Πρὸς τὸν Κύριον

Β Α Ρ Ο Τ Σ Η Ν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 9 Φεβρουαρίου 1855.

Ἐλαβον τὸ ἀπὸ 3 Φεβρουαρίου ἔγγραφον ὑμῶν.

Μετὰ τὰς παραχωρήσεις, αἵτινες μέχρι τοῦδε ἐγένοντο ἐκατέρωθεν, καὶ τὴν ἀμοιβαίως ἐξηγηθεῖσαν εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ φθάσωμεν εἰς ὀριστικόν τι ἀποτέλεσμα, πιστεύω ἀδιστακτως, ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πύλη, ὀδηγουμένη ἀπὸ τὴν συνθήκῃ αὐτῆς φρόνησιν καὶ μετριοπάθειαν, δὲν θέλει βραδύνει ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ εὐλογον καὶ τὸ δίκαιον τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ἀρτίως ἀποσταλέντι ὑμῖν Γαλλικῷ ὑπομνήματι ἐνστάσεων, ἰδίως δὲ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ τῆς ἐθνικότητος ζήτημα, τὸ ὅποιον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐθεώρει πρὸ πολλοῦ λελυμένον σχεδὸν καθ' ὀλοκληρίαν, συμφώνως μὲ τὸ καλῶς νοούμενον συμφέρον τῶν δύο Ἐπικρατειῶν, κατὰ συνέπειαν τῆς πρὸς τὸν κύριον Μεταξῶν ἐπισήμου διακοινώσεως τοῦ Φουάτ Ἐφέντη.

Περιττὸν νομίζω νὰ σᾶς ἐπαναλάβω τοὺς ἀκαταμαχῆτους λόγους, αἵτινες καθιστῶσιν ἀπολύτως ἀδύνατον τὴν ἐκ μέρους ἡμῶν καθιέρωσιν ἐν τῇ συνθήκῃ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἐθνικότητος· οὐδὲ δυνάμεθα νὰ συνομολογήσωμεν, ὡς προτείνετε, ὅτι ὁ ἀσπασθεὶς, δυνάμει τοῦ ἡμετέρου νόμου, τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα ὑπήκοος ὀθωμανός, δὲν θέλει δύνασθαι νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν Τουρκίαν, ἀνευ

προηγούμενης αδείας τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, διότι ὄχι μόνον ὁ τοιοῦτος ὄρος συνεπάγει ὑπὸ ἄλλον τύπον τὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτῆς τοῦ ἀναπαλλοτριώτου ἀρχῆς, ἀντιβαϊνούσης εἰς τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἤθελε γεννήσει ἄπειρα ἀτοπήματα καὶ ἀτελευτήτους ἔριδας μεταξύ τῶν δύο Κυβερνήσεων.

Ἐπιθυμοῦσα ἀφ' ἐτέρου νὰ δώσῃ νέον δεῖγμα τῆς καλῆς πίστεως αὐτῆς καὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐλαχίστην παρεκτροπὴν τῶν διατάξεων τοῦ περὶ ἰθαγενείας νόμου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις οὐδεμίαν δυσκολίαν ἔχει νὰ διατάξῃ ἀρμοδίως, δι' ἐγκυκλίου κοινοποιηθησομένης εἰς ὅλας τὰς ξένας Πρεσβείας, τὴν διὰ τῆς ἐπισήμου τῆς Κυβερνήσεως ἐφημερίδος δημοσίευσιν, κατὰ τὴν χρονολογικὴν τάξιν τῆς ἐν τῷ δημοτολογίῳ ἐγγραφῆς, τοῦ ὀνόματος, τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος παντὸς ξένου ὅστις εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελε ζητήσῃ νὰ γείνη δημότης κοινότητός τινος τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ σκοπῷ ν' ἀποκτήσῃ, ἀφοῦ διαμείνῃ διαρκῶς ἐπὶ τρία ἔτη ἐν αὐτῇ, τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου Ἑλληνοσ.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ νόμιμα συμφέροντα ἐκάστου ἐνδιαφερομένου μέρους ἐξασφαλίζονται πληρέστατα, χωρὶς νὰ συνομολογηθῶσιν ἐν τῇ συνθήκῃ ὄροι περίπλοκοι καὶ δυνάμενοι νὰ δώσωσι χώρον εἰς δυσαρέστους παρεξηγήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς

Α. ΜΑΓΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Πρὸς τὸν Κύριον

Β Α Ρ Ο Τ Σ Η Ν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 16/28 Φεβρουαρίου 1855.

Ἐχω ὑπ' ὄψιν τὰς ἀπὸ 10 Φεβρουαρίου δύο ἐπιστολάς ὑμῶν, τὴν μὲν ἐπίσημον, τὴν δὲ ἰδιαιτέραν.

Με ἄκραν εὐχαρίστησιν καὶ ζωηρότατον εὐγνωμοσύνης αἶσθημα ἐπληροφορήθη ἐξ αὐτῶν ἡ Κυβέρνησις τὴν σύντονον καὶ εἰλικρινῆ ὑποστήριξιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβε τὸ ἡμέτερον ὑπόμνημα παρὰ τε τοῦ Λόρδου Ρέδκλιφ καὶ τοῦ κυρίου Βενεδέτου, θέλουσα δὲ νὰ καταδείξῃ ἔργω τὴν εἰλικρίνειαν τῶν διαθέσεων καὶ τὸ συμβιβαστικὸν αὐτῆς πνεῦμα παραδέχεται, κατὰ τὴν γνώμην των, τὴν ἀπλὴν διαγραφὴν (pure et simple) τοῦ 2 ἄρθρου τοῦ σχεδίου τῆς Συνθήκης. Πλειότερόν τι δὲν δύναται νὰ πράξῃ διὰ τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους πολλάκις σὰς προεξέθεσα . . . . .

Α. ΜΑΓΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Ο Κ. ΒΑΡΟΤΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 17 Φεβρουαρίου 1855.

Ὁ λόρδος Ρέδκλιφ καὶ ὁ Κ. Βενεδέτης μοὶ ἐκοινοποίησαν, προχθές, ἐμπιστευτικῶς, τὸ σχέδιον τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Ὁθωμανικοῦ Ὑπουργείου εἰς τὸ τελευταῖον ὑμέτερον ὑπό-

μνημα. Τὸ ἄρθρον τῆς ἐθνικότητος διαγράφεται ὀλοτελῶς. Ἡ Πύλη ἐπιφυλάττεται νὰ μὴν ἀναγνωρίζῃ εἰς τὴν χώραν τῆς τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα τῶν κτησάντων αὐτὴν ὑπηκόων Ὀθωμανῶν, δυνάμει τῶν ἐν Ἑλλάδι ἰσχυόντων νόμων. Ἡ Ἑλλὰς, λέγει τὸ ὑπόμνημα, ἀπαιτεῖ τὴν διατήρησιν τῶν νόμων τῆς, καὶ ἡ Τουρκία ἔχει συμφέρον νὰ προφυλαχθῇ κατὰ τῶν Νόμων τούτων.

Προσέτι τὸ Ὀθωμανικὸν Ὑπουργεῖον ἐπιμένει, ἀνυπερθέτως ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀποδόσεως, καὶ ἀπαιτεῖ νὰ συγχωρευθῇ εἰς τὴν Σύμβασιν περὶ καταστολῆς τῆς ληστείας ἐν ἄρθρον περὶ ἀμοιβῆς ἀποδόσεως τῶν κακούργων.

Οἱ κύριοι ἀντιπρόσωποι καταγίνονται σήμερον νὰ ἐπιφέρωσιν ἐπὶ τοῦ ὑποβληθέντος αὐτοῖς σχεδίου ὅσας δυνατὰς τροποποιήσεις, ἵνα διευκολύνωσι τὴν παρ' ἡμῶν ὀριστικὴν παραδοχὴν αὐτοῦ.

Τὸ ὑπόμνημα τῆς Πύλης ἀποδίδει, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἐπαίνους εἰς τὴν συνετὴν πολιτικὴν πορείαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ σχέδιον τοῦ ὑπομνήματος, ἐπιθεωρηθὲν παρὰ τῶν δύο ἀντιπροσώπων θέλει κοινοποιηθῇ αὐτοῖς ἐπισήμως τὴν ἐρχομένην Δευτέραν, 21 τοῦ μηνός.

Προσκληθεὶς νὰ ἐπιφέρω τὴν γνώμην μου ἐπὶ τῶν δύο ἀντικειμένων, τοῦ τῆς ἐθνικότητος καὶ τοῦ τῆς ἀποδόσεως, δὲν ἐδίστασα ν' ἀναπτύξω, καὶ αὐθις, τὰς ἀρμοδίας παρατηρήσεις καὶ ἐξηγήσεις, σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῶν ὁδηγιῶν μου.

Οἱ κύριοι ἀντιπρόσωποι, καθ' ὅσον δύναμαι νὰ ἐννοήσω, θέλουν ὑποστηρίξει ὀριστικῶς τὸ ὑπόμνημα τοῦτο, διαγρά-

ρον τὸ ἄρθρον τῆς ἐθνικότητος, μετὰ τῶν ἐπιφυλάξεων τῆς Πύλης, καὶ ἀπαιτοῦν τὴν περὶ ἀποδόσεως τῶν κακούργων σύμβασιν.

Δέξασθε κτλ.

ΙΩΣΗΦ ΒΑΡΟΤΣΗΣ.

Ο Κ. ΒΑΡΟΤΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Πέραν, 21 Φεβρουαρίου 1885.

Σήμερον ὁ Ἀαλῆ Πασᾶς καινοποιεῖ ἐπισήμως τὴν ἀπάντησίν του, ἐπὶ τῆς ὁποίας αἱ δύο Πρεσβεῖαι ἔφερον ὅλας τὰς δυνατὰς τροπολογίας πρὸς ἐξομάλυνσιν τῶν δυσκολιῶν δυναμένων νὰ ἐμποδίσωσι τὴν παραδοχὴν τῆς.

Ὡς ἤδη ἔλαβον τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω πρὸς ὑμᾶς, ἐν τῇ ὀριστικῇ ἀπαντήσῃ ταύτῃ, διαγράφεται τὸ ζήτημα τῆς ἐθνικότητος, καὶ ἀπαιτεῖται σύμβασις περὶ ἀποδόσεως τῶν κακούργων. Αἱ δύο Πρεσβεῖαι ἐπιμένουν περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς πράξεως ταύτης, τὴν ὁποίαν θεωροῦν ὡς ultimatum.

Τὴν ἐρχομένην Πέμπτην, λοιπὸν, θέλω δυνηθῆ νὰ διαβιβάσω πρὸς Ὑμᾶς τὴν τελευταίαν ἀπάντησιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Ὑπουργείου.

Ὑπογ. ΙΩΣΗΦ ΒΑΡΟΤΣΗΣ.

Ο Κ. ΒΑΡΟΤΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Κωνσταντινούπολις, 24 Φεβρουαρίου 1885.

Τὴν 22 τοῦ ἰσταμένου μετέβην παρὰ τῷ Ἀαλῆ Πασᾶ, ὅστις μοὶ ἐκαινοποίησεν ὅτι, τὴν 21 διηύθυνεν ἐπισήμως

πρὸς τὰς δύο Πρεσβείας Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας τὴν ἀπάντησίν του εἰς τὸ τελευταῖον ὑπόμνημα τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ διαγράφεται τὸ ζήτημα τῆς ἐθνικότητος, καὶ ἀπαιτεῖται ἡ διαπραγματεύσις συμβάσεως περὶ ἀποδόσεως τῶν κακούργων.

Οἱ κύριοι ἀντιπρόσωποι διαβιβάζουν, σήμερον, τὴν ἀπάντησιν τῆς Πύλης πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις συναδέλφους των, θεωρήσαντες ἀνωφελὲς νὰ μοὶ δώσωσιν ἀντίγραφον.

Δίξασθε κτλ.

ΙΩΣΗΦ ΒΑΡΟΤΣΗΣ.

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

Ο ΠΡΕΣΒΥΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Ἐν Ἀθήναις, 3 Μαρτίου 1855.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πέμψω ἀντίγραφον ἐπισήμου διακοινώσεως ἀπευθυνθείσης παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης Ἀαλῆ Πασᾶ πρὸς τὸν λόρδον Ῥέδκλιφ καὶ τὸν κύριον Βενεδέτην, εἰς ἀπάντησιν τῶν γενομένων παρ' ὑμῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς προγενεστέρως διακοινώσεως τοῦ Ἀαλῆ Πασᾶ περὶ τῶν δύο ζητημάτων τῆς ἐθνικότητος καὶ τῆς παραδόσεως (extradition).

Ἡ ἐπιθυμία, ἣν αἰείποτε εἰδείξατε ἵνα φέρητε ὅτι τάχιον εἰς πέρας τὰς διαπραγματεύσεις ταύτας, μοὶ παρέχουσι πλήρη πεποιθήσεων ἐλπίδα, ὅτι θέλετε ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς

διαλλακτικᾶς διαθέσεις τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, διὰ πνεύματος ἰσῆς καὶ ἀμοιβαίας προθυμίας, καὶ ἀπαντήσῃ εἰς τὰς κατ'οὐσίαν ὀρθὰς καὶ δικαίας προσδοκίας αὐτῆς διὰ συμβιβασμοῦ δυναμένου ἄνευ βλάβης τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων ἢ τῆς ἑλληνικῆς φιλοτιμίας καὶ ἐμπεδύσῃ τὴν λύσιν τῶν δύο οὐσιωδῶν ζητημάτων, περὶ ὧν πρόκειται, ἐπιβάσεως ἐδραίας καὶ εὐχαρίστου δι'ἀμφοτέρως τῆς Ἐπικρατείας.

Ἔχω τὴν τιμὴν κτλ.

ΟΥΑΪΣ.

Ο ΠΡΕΣΒΥΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

Πρὸς τὸ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Ἀθῆναι, τῇ 3 Μαρτίου 1855.

J'ai l'honneur de vous transmettre ci-joint, la copie de la note officielle, qu'Aali Pacha, Ministre des Affaires Étrangères de la S. P. a adressée à Lord Redcliffe et à M. Benedetti, en réponse aux observations faites par Votre Excellence sur la précédente Note d'Aali Pacha, touchant les deux points de la nationalité et de l'extradition.

Dernièrement encore, M. le Ministre, vous m'exprimiez le désir de terminer promptement ces négociations, j'espère donc que vous répondrez aux dispositions conciliantes du Gouvernement Ottoman par un égal sentiment de bon vouloir, et que

vous accueillerez les demandes de la Porte, fondées sur la raison et la justice, en réglant les deux importantes questions en litige, sans porter la moindre atteinte à l'honneur et aux intérêts de la Grèce sur des bases saines, durables et satisfaisantes pour les deux pays.

Veillez agréer etc.

HENRI MERCIER.

Ο ΖΗΤΗ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Πρὸς τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας

ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 5 Μαρτίου 1855. (ε. ν.)

Le soussigné, ministre des Affaires Étrangères de S. M. I. le Sultan, a l'honneur d'annoncer à M. . . . . près la S. Porte, que le gouvernement Impérial a pris en sérieuse considération les observations, que le gouvernement de S. M. Hellénique vient de lui faire parvenir, par l'entremise des deux ambassades, sur le mémoire que la Sublime Porte leur avait remis relativement au projet de Traité à conclure entre la Turquie et la Grèce.

Le soussigné se fait un devoir et un plaisir de dire, en commençant, à M. . . . . que la S. Porte a remarqué avec une grande satisfaction la justice que le gouvernement Hellénique rend

aux intentions conciliantes qui ont présidé à la rédaction de ce mémoire, et qu'une grande partie de son contenu a rencontré son adhésion. Le gouvernement Impérial considère cette circonstance comme une preuve de la sagesse, avec laquelle le cabinet d'Athènes apprécie les vrais intérêts de son pays. C'est donc, avec le même esprit de conciliation et de bon vouloir que le soussigné entreprend de répondre aux objections du gouvernement Hellénique contre quelques points essentiels de la pièce en question.

Le cabinet d'Athènes exprime son étonnement de voir la question de nationalité mise de nouveau en avant, tandis qu'il la croyait résolue par une note de S. E. Fuad Effendi. Le soussigné est à même d'assurer que cette note, qui ne contenait que le résumé d'un arrangement provisoire arrêté avec M. Metaxa, n'a jamais eu l'approbation officielle du ministère Hellénique d'alors et qu'elle n'a jamais été considérée par la S. Porte comme une résolution définitive de cet important point.

La S. Porte ne peut pas admettre la raison législative, dont parle le document grec à l'appui de son assertion. Elle ne prétend nullement empêcher l'observance et l'exécution de la législation hellénique en Grèce; sa proposition n'a d'autre but que de constater qu'elle entend également mettre à l'abri de toute contestation ultérieure ses droits chez elle.

Quant aux garanties que l'on offre à la S. Porte en lui promettant de faire appliquer toutes les dispositions de la loi sur cette matière, elles ne lui paraissent pas capables d'affaiblir sa conviction primitive. Sans mettre en doute la bonne foi du cabinet Hellénique, le gouvernement Impérial ne peut pas perdre de vue l'expérience du passé et sa sécurité à venir.

Le soussigné a par conséquent l'ordre de son Auguste maître de déclarer officiellement à M. le chargé d'affaires de S. M. l'Empereur des Français, ainsi qu' à S. E. M. l'Ambassadeur de S. M. Britannique, la résolution irrévocable de la S. Porte de maintenir le principe, d'après lequel elle a proposé de rédiger l' art. 2 du Traité. Si toutefois les lois de la Grèce s'opposent à ce que son gouvernement puisse adopter le même système chez lui, c'est à dire si ces lois l'obligent à renoncer aux bénéfices de réciprocité, à cet égard, en supprimant cet article, la S. Porte n'y fait aucune objection, pourvu qu'il soit bien entendu qu'elle se réserve le droit de mettre ce principe en pratique à l'égard des individus, auxquels il sera applicable.

La S. Porte espère fermement que ses augustes alliés voudront bien apprécier l'importance des motifs qui l'obligent d'insister sur ce point.

Quant à l'extradition des criminels, le soussigné ne peut pas s'empêcher d'exprimer ses regrets de voir le cabinet d'Athènes trouver des objections

à l'insertion, dans le Traité, d'un article spécial qui aura pour base ce qui se pratique dans des cas pareils chez les nations civilisées, et pour but de prévenir de fâcheuses complications entre les deux pays. La Sublime Porte ne peut nullement partager l'opinion du gouvernement Hellenique sur la suffisance du projet de convention relative à la répression du brigandage ; cette convention ne stipule que l'engagement de poursuivre, d'un commun accord, les brigands qui infestent les frontières des deux États, et qui n'a et ne peut avoir aucun rapport avec la proposition du gouvernement Impérial. Il suffit de la confronter avec le projet de convention pour se convaincre de la différence.

Le soussigné se trouve également chargé par S. M. I. le Sultan, son Auguste Souverain, de déclarer par la présente note que la S. Porte ne peut pas renoncer à sa conviction sur la nécessité absolue d'une entente précise entre les deux gouvernements, relativement à cette question.

Le soussigné saisit etc.

AALI.

Ο Κ. Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Πρὸς τοὺς Πρέσβευτάς

ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

Ἐν Ἀθήναις τὴν 7/19 Μαρτίου 1855.

J'ai l'honneur de vous accuser réception de votre office du 15 Mars, par lequel vous avez bien voulu me transmettre copie de la Note adressée, le 5 du même mois, à Lord Redcliffe et à Mr Benedetti par S. E. Aali pacha, Ministre des Affaires Étrangères de S. M. I. le Sultan, et me recommander de concourir, de mon côté, à la prompt solution des questions indiquées dans cette Note, à l'aide d'un arrangement qui, sans porter atteinte aux intérêts et à l'honneur de la Grèce, serait de nature à satisfaire les deux parties.

Les concessions que les deux Gouvernements se sont faites mutuellement jusqu'ici, me donnent la conviction qu'ils se trouvent essentiellement d'accord sur les bases du traité à conclure. Je suis par conséquent heureux de pouvoir vous déclarer, Mr le Ministre, que le Gouvernement de S. M. Hellénique ne saurait mieux prouver l'empressement qu'il met à seconder votre désir et à répondre en même tems aux bonnes dispositions de la S. Porte, qu'en s'occupant sans délai des mesures relatives à l'envoi à Constantinople du représentant de S.

M. lequel aura l'ordre d'entamer, aussitôt après avoir eu l'honneur d'être reçu par le Sultan, les négociations officielles avec le plénipotentiaire de la S. Porte.

Agréez etc.

A. MAUROCORDATOS

Pleins pouvoirs pour le Sieur André Coundouriotis.

Animés du désir d'établir sur des bases solides et durables, à l'avantage réciproque des intérêts bien entendus de la Grèce et de la Turquie, des rapports d'amitié entre les deux États, et ayant jugé que rien ne nous ferait mieux atteindre ce but que la conclusion d'un traité de commerce et de navigation, propre à amener un rapprochement plus direct et à cimenter des rapports de bon voisinage entre les deux États limitrophes, et la Sublime Porte, animée d'un semblable désir, s'étant montrée disposée à s'entendre avec Nous sur ce sujet, Nous avons nommé et confirmons par les présentes le Sieur André Coundouriotis, Notre Ministre Résident à Constantinople, pour Notre Plénipotentiaire à l'effet de négocier, conclure et signer le traité en question avec le Plénipotentiaire de S. M. le Sultan, promettant d'approuver et de ratifier ce que Notre dit Plénipotentiaire aura, en vertu de ses pouvoirs, arrêté et

signé, comme aussi d'en faire expédier Notre ratification dans le terme, dont on sera convenu.

En foi de quoi, Nous avons signé les présentes et y avons fait apposer le sceau de Notre Royaume.

Donné en Notre Palais d'Athènes le 17 Mars de l'an de grâce mil huit cent cinquante cinq.

ΟΤΗΘΗ.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Πρός τόν Κύριον

Α. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΝ

Πρόεδρος Ὑπουργῶν τῆς Α. Μ. ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 19 Μαρτίου 1855.

Ἐκλήθητε παρὰ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος νὰ ἐκπληρώσητε ὑψηλὰ καθήκοντα ἐν Κωνσταντινουπόλει, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ἀνατολὴ καθίσταται τὸ θέατρον μεγάλων συμβάντων.

Ὁ σκοπὸς τῆς ὑμετέρας ἀποστολῆς εἶναι διττός.

Ὁ πρῶτος ἀφορᾷ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐπισήμων μετὰ τῆς Πύλης σχέσεων, καὶ τὴν παρ' αὐτῇ ἀντιπροσώπευσιν τῆς Ἑλλάδος ὁ δεύτερος ἔχει ἀντικείμενον τὴν συνομολόγησιν ἐμπορικῆς καὶ ναυτιλιακῆς συνθήκης.

Κατὰ τὰ συμφωνηθέντα, διὰ τῆς εὐμενοῦς μεσολαβήσεως τῶν δύο προστατίδων δυνάμεων, θέλετε τύχει παρὰ τῆς Πύλης, ἅμα ἀφιχθέντες εἰς Κωνσταντινούπολιν, τῆς ὀφειλομέ-

νης εἰς τὸν ἐπίσημον διπλωματικὸν ὑμῶν χαρακτῆρα, ὑποδοχῆς.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει σήμερον ὑπὲρ ποτε ἀνάγκη νὰ ἐμπνέη εἰς τὸ ἐξωτερικὸν συμπάθειαν καὶ ὑπόληψιν. Ἐπὶ τούτῳ ἀπαιτεῖται ὥστε ὅλοι οἱ δημόσιοι αὐτῆς λειτουργοὶ, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, νὰ φέρωνται μεθ' ὅλης τῆς ἀξιοπροσεΐας καὶ νὰ δεικνύωσι περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν καὶ καθ' ὅλας ἐν γένει τὰς σχέσεις τῶν τὴν μεγαλειτέραν τιμιότητα, καλὴν πίστιν καὶ εἰλικρίνειαν. Ὅφείλετε ἐπομένως νὰ ἐπιτηρῆτε ἐνδελεχῶς τὴν διαγωγὴν τῶν ὑφ' ὑμᾶς ὑπαλλήλων, νὰ καταστείλητε ἀδυσωπήτως καὶ νὰ καταδιώξητε πᾶν εἶδος καταχρήσεων, ἐντὸς τοῦ νομίμου τῆς ἀρμοδιότητος ὑμῶν κύκλου, καὶ νὰ καταγγείλητε εἰς τὴν Κυβέρνησιν τοὺς ὅπως δῆποτε παρεκτρεπομένους.

Θέλετε καταβάλλει ἰδιαιτέραν προσπάθειαν ὅπως ἐξαλείψητε ἀπὸ τὸν νοῦν τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Σουλτάνου πᾶσαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος προκατάληψιν, καὶ πείσητε αὐτοὺς ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐμβῆκεν εἰς νέον δρόμον καὶ ὅτι ἐπιθυμεῖ εἰλικρινῶς νὰ φθάσῃ μετ' αὐτῶν εἰς συνεννόησιν, σκοπὸν ἀναλλοίωτον ἔχουσαν τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν τῶν ὑπηκόων ἀμφοτέρων τῶν ἐπικρατειῶν.

Ἔργον ὑμῶν περισπούδαστον θέλει εἶσθαι νὰ διατηρῆτε ἰδίως μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Κυρίων ἀντιπροσώπων τῆς τε Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας τὰς στενατέρας καὶ φιλικωτέρας σχέσεις, νὰ ἐλύσητε τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῶν ἐμπιστοσύνην καὶ ὑπόληψιν, νὰ ἐνισχύητε τὰς ὑπὲρ Ἑλλάδος καὶ τῆς Κυβερνήσεως εὐμενεῖς διαθέσεις τῶν, ν' ἀποφεύγητε μετὰ προσοχῆς, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονῆς ὑμῶν, τοῦ νὰ παρᾶσχητε εἰς αὐτοὺς τὴν

ἐλαχίστην ἀφορμὴν παραπόνου ἢ ὑπονοίας, προερχομένης ἐκ τῆς ὑμετέρας διαγωγῆς, καὶ νὰ ἐπικαλῆσθε ἐκάστοτε τὴν ἀπὸ κοινοῦ συνδρομὴν αὐτῶν, ὅσκις ἀπαντᾶτε προσκόμματα, τὰ ὅποια, ὡς ἐκ τῆς ἰδίας ὑμῶν ἐνεργείας, δὲν δύνασθε νὰ ὑπερνικήσητε, ἢ ὅσκις λόγοι ἰσχυροὶ τὸ ἀπαιτήσωσι πρὸς ἐπιτυχίαν σπουδαίων νομίμων συμφερόντων, ἢ πρὸς ἴδιον φωτισμὸν ἐπὶ δυσκόλων ὑποθέσεων, ἀπέχοντες ὅμως νὰ παρενοχλῆτε αὐτοὺς ἀνευ σοβαρᾶς αἰτίας.

Ὡς κανόνα γενικὸν θέλετε ἔχει πάντοτε, κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἀνατεθέντων ὑμῖν καθηκόντων, τὸ νὰ μὴ ἐπιφέρητε ὀριστικὴν κρίσιν, ἢ ἀποφασιστῆτε τι ἐπὶ ἀντικειμένων, ὑπερβαίνοντων τὴν ὑμετέραν ἀρμοδιότητα καὶ ἀπαιτούντων τὴν ἐγκρίσιν τῆς Κυβερνήσεως ὡς ἐπὶ παντὸς μεγάλου ζητήματος ἢ συμφέροντος, μὴ προβλεπομένου ὑπὸ τῶν ὑμετέρων ὁδηγῶν, πρὶν ἢ ζητήσητε καὶ λάβητε τὴν συγκατάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ συνομολόγησις τῆς συνθήκης, μετὰ τὰ ἀποφασισθέντα ἤδη παρ' ἐκατέρων τῶν μερῶν διὰ τῆς προκαταρκτικῆς διαπραγματεύσεως, δὲν φαίνεται παρουσιάζουσα πλέον σπουδαίας δυσκολίας. Τὸ συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν Ἐπικρατειῶν ἀπαιτεῖ νὰ κανονισθῶσιν ὅσον τάχιον αἱ μεταξὺ αὐτῶν ἐμπορικαὶ καὶ ναυτιλιακαὶ σχέσεις. Διὰ τοῦτο πρῶτιστον ὑμῶν καθήκον θέλει εἶσθαι, εὐθὺς ἅμα λάβητε τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσητε εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Σουλτάνον τὰ πιστωτήρια ὑμῶν ἔγγραφα, νὰ ἐπιληφθῆτε τῆς ἐπισήμου διαπραγματεύσεως μετὰ τοῦ πληρεξουσίου τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, καὶ νὰ ἐπισπεύσητε τὸ αἶσιον αὐτῆς πέρασ.

Ἄν καὶ πρὸς μεγαλειτέραν διευκόλυνσιν τῶν ὑμετέρων ἐργασιῶν ἐσημειώθησαν ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ παρ' ἡμῶν συν-

ταχθέντος καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποσταλέντος ἐξ ἀρχῆς σχεδίου ὄλαι αἱ ἐπενεχθεῖσαι, τῇ συναινέσει ἑκατέρων τῶν μερῶν, τροπολογίαι, καὶ αἱ γινόμεναι προσθήκαι καὶ ἀφαιρέσεις, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ συγκεραλκιώσω ταύτας ἐνταῦθα.

Τὸ ἄρθρον 2 διαγράφεται ἐντελῶς.

Ὁ δεύτερος παράγραφος τοῦ ἄρθρου 3 τροπολογεῖται ὡς ἀκολουθῶς :

« Ils ne seront soumis à aucune contribution personnelle de quelque nature qu'elle soit ».

Τὸ ἄρθρον 18 τροπολογεῖται ὡς ἔπεται :

« Les sujets Hellènes ne pourront, pas plus que »
 » ceux des autres puissances amies de la Sublime »
 » Porte, faire partie des corporations réguliè- »
 » ment établies en Turquie, ni exercer les indus- »
 » tries spécialement réservées à ces corporations. »
 » Mais si des sujets Hellènes se trouvent, par suite »
 » d'un ancien usage, faisant partie des dites cor- »
 » porations, ils conserveront leur nationalité, mais »
 » ils seront tenus de remplir les conditions, aux- »
 » quelles sont soumis les sujets de la Sublime »
 » Porte faisant partie des mêmes corporations ; de »
 » payer les droits requis pour elles, et de contri- »
 » buer aux charges qui y sont spécialement affe- »
 » ctées ; ils seront jugés et punis, sans l'intermé- »
 » diaire des agents diplomatiques ou consulaires »
 » de leur nation, dans le cas de contravention aux »
 » obligations spécialement imposées à l'exercice de »
 » leur industrie dans ces corporations ; enfin ils se-

» ront tenus de se soumettre à tous les règlements
 » établis de la corporation dans laquelle ils se se-
 » ront trouvés et à ceux de police du pays concer-
 » nant ces mêmes corporations. Il est convenu qu'
 » aucun des dits 'sujets Hellènes ne pourra exercer
 » les fonctions de chef d'une de ces corporations».

Μετὰ τὸ 21 ἄρθρον προστίθεται τὸ ἀκόλουθον, ἐξαχθὲν
 κατὰ γράμμα ἀπὸ τὴν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ῥωσίας συνο-
 μολογηθεῖσαν συνθήκην :

« Les dits Consuls généraux, Consuls, Vice-
 » Consuls ou Agents Commerciaux sont autorisés
 » à requérir l'assistance des autorités locales pour
 » la recherche, l'arrestation la détention et l'en-
 » prisonnement des déserteurs des navires de guerre
 » et marchands de leur pays. Ils s'adresseront pour
 » cet objet aux autorités compétentes et réclame-
 » ront par écrit les déserteurs susmentionnés, dont
 » l'identité pourrait être prouvée, en cas de con-
 » testation ou de doute, par la communication des
 » registres des navires ou rôles de l'équipage, con-
 » statant que de tels individus ont fait partie des
 » dits équipages, et cette réclamation ainsi prouvée,
 » l'extradition ne sera point refusée.

» De tels déserteurs, lorsqu'ils auront été arrê-
 » tés seront mis à la disposition des dits Consuls
 » généraux, Consuls, vice-Consuls et Agents Com-
 » merciaux et pourront être enfermés dans les pri-
 » sons publiques, à la réquisition et aux frais de
 » ceux qui les réclament, pour être détenus jusqu'

» au moment où ils seront rendus aux navires,
 » auxquels ils appartenaient, ou renvoyés dans leur
 » patrie par un bâtiment de la même nation ou un
 » autre bâtiment quelconque. Mais si par quelque
 » raison, provenant du fait du Consul ou Agent,
 » sur la réclamation duquel le déserteur aurait été
 » arrêté, celui-ci n'est pas renvoyé dans l'espace
 » de quatre mois, à compter du jour de son arres-
 » tation, il sera mis en liberté et ne sera plus ar-
 » rêté pour la même cause.

» Toutefois si le déserteur se trouvait avoir com-
 » mis quelque crime ou délit, il pourra être sursis
 » à son extradition, jusqu'à ce que le tribunal,
 » saisi de l'affaire, ait rendu sa sentence et que
 » celle-ci ait reçu son exécution».

Μετὰ τὸ ἄρθρον 24 προστίθεται τὸ ἀκόλουθον.

« Les délits, crimes ou autres actions punis-
 » sables qui se commettraient à bord des bâtiments
 » marchands de l'une des parties contractantes, en
 » rade ou dans les ports de l'autre, par un ou plu-
 » sieurs hommes de l'équipage envers un ou plu-
 » sieurs individus du même ou d'un autre équipage
 » de navire, portant le même pavillon, ou des pas-
 » sagers de la même nation, ne pourront être pour-
 » suivis ni jugés par les autorités locales; l'ins-
 » truction et le jugement seront exclusivement dé-
 » volus aux Consuls ou autres autorités compéten-
 » tes de celle des deux Parties, dont le pavillon

» couvrirait le navire, conformément aux lois respectives des deux pays.

» Il en sera de même des différends de tout autre nature qui s'élèveraient entre les personnes susmentionnées».

Τὸ ἄρθρον 27 τροπολογεῖται ὡς ἔπεται :

« Les deux Parties contractantes conviennent de ne pas recevoir des pirates dans aucun des ports, baies, ancrages de leurs États ; d'employer toute la rigueur des lois contre toutes les personnes connues pour être des pirates, et contre les individus résidant dans leurs territoires qui seraient convaincus de correspondance et de complicité avec elles. Tous les navires et cargaisons appartenant aux sujets des Hautes Parties contractantes que les pirates prendraient ou conduiraient dans les ports de l'une ou de l'autre, seront restitués à leurs propriétaires ou à leurs fondés de pouvoir, dûment autorisés, qui prouveront l'identité de la propriété, et la restitution sera faite, même quand l'article aurait été vendu».

Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη διὰ τοῦ ὑπομνήματος τοῦ διαβιβασθέντος εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν δύο Πρεσβειῶν, καὶ περιέχοντος τὰς παρατηρήσεις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς συνθήκης, ἐπρότεινε τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἄρθρου 19 δι' ἑτέρου, καθ' ὃ τὰ συναλλαττόμενα μέρη ἤθελον ὑποχρεοῦσθαι, ὡς λέγει, ν' ἀκολουθῶσι τοὺς κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοὺς ὁποίους ἐφαρμόζουσι τὰ πεπολιτισμένα τῆς Εὐρώπης Ἔθνη, κατὰ τὰς προβλεπόμενας ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἄρθρου περι-

πτώσεις. Ἡ Κυβέρνησις, μηδὲν ἔνοησεν πῶς ἄλλως δύναται ν' ἀναπληρωθῇ τὸ ἄρθρον 19, τὸ ὅποσον ἠρانیσθη-
 μεν ἀπὸ ἄλλας πεπολιτισμένων Ἐθνῶν συνθήκας, καὶ τὸ ὅ-
 ποσον καθιεροῖ σαφέστατα τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπικρα-
 τούσας ἀρχάς, ἀπήντησε, χάριν ἀπλῆς φιλοφροσύνης, ὅτι
 θέλει λάβει ὑπ' ὄψιν πᾶσαν ἄλλην σύνταξιν ἐπαναφέρουσαν
 τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καθαρώτερον. Νομίζω ὅτι ἡ Πύλη οὐδε-
 μίαν πλέον παρατήρησιν θέλει ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 19
 καλῶς ἔχοντος. Ἄλλ' ἐν προτείνῃ νέον τι ἄρθρον παρεισά-
 γον νεωτερισμοὺς, ἢ διαφέρον ὅπωςδῆποτε κατὰ τὴν ἔννοιαν
 ἀπὸ τὸ 19 τοῦ σχεδίου, οἰεῖτε νὰ τὸ ἀποκρούσητε καὶ νὰ
 μὲ εἰδοποιήσητε ὅσον τάχος.

Ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις ἐπιμένει ζητοῦσα, ὡς θέλετε
 παρατηρήσει: ἐκ τῆς ἀπὸ 5 Μαρτίου ἐπισήμου διακοινώσεως
 αὐτῆς πρὸς τὰς δύο Πρεσβείας, νὰ συνεννοηθῶμεν ῥητῶς
 περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀποδόσεως τῶν κακούργων. Ἐπειδὴ
 τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἀκανθωδέστατον καὶ παρουσιάζει
 μυρίας κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ δυσκολίας, οἰεῖτε
 παντοιοτρόπως νὰ ζητήσητε καὶ νὰ κατορθώσητε, διὰ τῆς
 φιλικῆς μεσολαβήσεως τῶν ἀντιπροσώπων τῆς τε Ἀγγλίας
 καὶ Γαλλίας, ν' ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τὴν διαπραγματεύσιν τῆς
 συνθήκης. Ἡ Κυβέρνησις, θέλετε εἰπεῖ εἰς αὐτοὺς, ἀναβάλλουσα
 τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου, δὲν ἔχει οὐδένα
 πλάγιον σκοπὸν οὐδέποτε βεβαίως θέλει ἀνεχθῆ νὰ γείνη
 ἡ Ἑλλάς τὸ ἄσυλον τῶν κακούργων πρὸς ἐλάβην τῆς ἠθι-
 κῆς, καὶ μὲ κίνδυνον προφανῆ τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως καὶ
 ἀσφαλείας. Ἡ μόνη αἰτία, ἣτις ἀποτρέπει αὐτὴν νὰ παρα-
 δεχθῇ τὸ σύστημα τῆς ἀποδόσεως ἀπέναντι τῆς Τουρκίας,
 εἶναι ὁ εὐλογος φόβος, μήπως, ἐνεκα τῆς ἀτελοῦς καταστά-

σεως εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται σήμερον πασιδῆλως ἡ ποινικὴ διαδικασία ἐν Τουρκίᾳ, καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν σωτηρίων ἐκείνων ἐγγυήσεων αἵτινες ἐμποδίζουσι παρὰ τοῖς χριστιανικοῖς Ἕθνεσι νὰ συγγέηται ὁ ἀθῶος μὲ τὸν ἔνοχον ἀναλάβῃ ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν ἡ δημοσία συνείδησις ἤθελε τὴν ἀναγκάσει ποτὲ νὰ παραβιάσῃ. Ὑπάρχει, κατ' ἐμὲ, μέσος τις ὄρος δυνάμενος καὶ τὴν Πύλῃν νὰ ἱκανοποιήσῃ, καὶ τὴν συνείδησιν τῶν Ἑλλήνων ν' ἀναπαύσῃ, καὶ οὗτος εἶναι ὁ τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν τῶν ἐπὶ κακουργήματι καταδιωκομένων. Θερωῶς εἰς τὸν ὑμέτερον ζῆλον συνιστῶ τὴν ὑποστήριξιν τῆς γνώμης μου τούτης.

Ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ταύτῃ βάσει στηρίζεται καὶ τὸ παρ' ἡμῶν συνταχθὲν καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποσταλὲν σχέδιον συμβάσεως ἀφορώσης τὴν κατκστολὴν καὶ καταδίωξιν τῆς ληστείας κατὰ τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας, τοῦ ὁποίου τὴν ἐπίσημον διαπραγματέυσιν θέλετε ἐπιχειρήσει μετὰ τὴν συνολόγησιν τῆς Ἐμπορικῆς συνθήκης. Ὡς πρὸς τὸ σχέδιον τοῦτο μοὶ ἐγένοντο ἐμπιστευτικῶς παρατηρήσεις τινες, αἱ μὲν ἀναφερόμεναι εἰς τὴν συνδρομὴν τὴν ὁποίαν αἱ περίπολοι τῶν δύο μερῶν αἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν καταδίωξιν τῶν ληστῶν ὀφείλουσι νὰ παρέχωσι πρὸς ἀλλήλας, αἱ δὲ τείνουσαι εἰς τὸ νὰ ὑποβάλλωσι τοὺς συλλαμβανομένους ληστὰς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δικαστικῶν Ἀρχῶν τοῦ Κράτους ἐκείνου, τοῦ ὁποίου οὗτοι ἤθελον εἶσθαι ὑπῆκοοι. Ἀπήντησα, ὅτι τὸ πρῶτον μέρος, ὡς ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, δύναται εὐκόλως νὰ κανονισθῇ ἀκριβέστερον διὰ τῶν ὁδηγιῶν, τὰς ὁποίας, κατὰ προηγουμένην συνεννόησιν, αἱ δύο Κυβερνήσεις θέλουσι δώσει ἀπὸ κοινοῦ εἰς τοὺς ἀνω-

τέρους ἀρχηγούς κατὰ ἔννοιαν τῶν ἀρθρ. 1 καὶ 2 τοῦ σχεδίου.

Περὶ δὲ τῆς δικαστικῆς ἀρμοδιότητος εἶπον ὅτι μοὶ φαίνεται εὐλογώτερον καὶ προχειρότερον νὰ δικάζωνται οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος κακοῦργοι ἀπὸ τὰ δικαστήρια τοῦ τόπου ἐκεῖνου ὅπου ἤθελον συλληφθῆ, ὡς ὀρίζεται ἐν τῷ σχεδίῳ, καθ' ὅσον μάλιστα ὡς διατελοῦντες, ἐνεκὰ τοῦ ληστρικοῦ αὐτῶν εἴδους, ἐκτὸς τοῦ Νόμου, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι πλέον ὡς ἀνήκοντες εἰς οὐδεμιὰν ἐθνικότητα.

Ἐπὶ τοιούτων ἐπιχειρημάτων ἐπηρειζόμενοι καὶ ὑμεῖς θέλετε καταδείξει, ὅτι τὸ ἡμέτερον σχέδιον, συνταχθέν μετὰ ὠριμον σκέψιν, ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς ἀσφαλείας τῶν ὁμόρων ἐπαρχιῶν, καὶ προλαμβάνει πᾶσαν ἀφορμὴν ἀμφισβητήσεων ἢ συγχρούσεων.

Ἡ Κύβερνήσις, πέποιθυῖα εἰς τὴν σύνεσιν, τὴν ἐπιθεξιότητα καὶ τὴν πρὸς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα ἀφοσίωσιν ὑμῶν, ἀπεκδέχεται ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐνεργείας ἀποτελέσματα τῶν προσδοκιῶν αὐτῆς ἀντάξια.

Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Ο Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Πέραν, τῆ 18 Ἀπριλίου 1855.

Ἡ Ὑψηλὴ ἀπόφασις ἢ καθιστώσα Πληρεξούσιον τοῦ Σουλτάνου τὸν Σαβφὲτ Ἐφέντην πρὸς διαπραγματεύειν τῆς Σουθῆκης, ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν τῆς Μεγαλειότητός

του αὐρίου στέλλω πρὸς τὸν Κύριον Ὑπουργόν τὸ σχέδιον τῆς Συνθήκης ὅπως ἐτροπολογήθη, ἐντὸς δὲ τῆς ἐβδομάδος ἀνταλλάσσομεν τὰ Πληρεξούσια ἔγγραφα μας. Ἡ Συνθήκη ἐλπίζω νὰ διαπραγματευθῇ πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ Ῥαμαζανίου.

Διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος

Εὐπειθέστατος

Α. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Ο Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Πέραν, τῆ 25 Ἀπριλίου 1885.

Ὁ πρῶτος Διερμηνεὺς ἡμῶν μετέβη κατὰ διαταγὴν μου εἰς τὴν Ὑ. Πύλην, ἵνα παραβάλλῃ μετὰ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν Σαβφὲτ Ἐφέντη τὸ κείμενον τῆς Συνθήκης, μετὰ τῶν ἐπενεχθεῖσῶν τροπολογιῶν. Τὰ κείμενα εὐρέθησαν καθ' ὅλα σύμφωνα ἄλλ' ἐπὶ τοῦ ἑνδεκάτου ἀρθρου ὁ Σαβφὲτ Ἐφέντης ἔκαμε τὴν ἐξῆς παρατήρησιν. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀκτοπλοίας, εἶπε, δὲν τὸ ἔχει οὐδεμία τῶν Ξένων Δυνάμεων, ἐπομένως οὔτε δικαιώματα ἀκτοπλοίας ὑπάρχουσιν ὥστε, ἂν εἰς τὸ γράμμα τῆς Συνθήκης μείνῃ ἡ φράσις «acquitter les mêmes droits, auxquels sont assujétis les navires des Puissances les plus favorisées» ἡ φράσις αὕτη δὲν θέλει ἔχει καμμίαν ἔννοιαν. Κατὰ συνέπειαν τῆς παρατήρησεως ταύτης ὁ Σαβφὲτ Ἐφέντης ἐπρότεινεν, ἀντὶ τῶν λέξεων «les navi-

res des Puissances les plus favorisées» νὰ περάσω-
σιν αἱ λέξεις «les navires des indigènes.»

Ὁ κ. Διερμηνεὺς μοὶ μετεβίβασε παραχρῆμα τὰς παρα-
τηρήσεις τοῦ Σαβφίτ, ἐγὼ δὲ ἔσπευσα νὰ ζητήσω ἀπὸ τοῦς
κυρίους Πρέσβεις τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας τὴν περὶ
τούτου ιδέαν των, εἰπὼν πρὸς αὐτοὺς ὅτι, συμφώνως μὲ τὰς
ὁδηγίας μου, δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ καμμίαν ἐπὶ τοῦ
κειμένου τῆς Συνθήκης τροποποίησιν.

Οἱ κύριοι Πρέσβεις ὑπεσχέθησαν ὅλην τὴν σύντονον αὐ-
τῶν συνδρομὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου οὐχ ἦττον,
εἶναι καθήκόν μου νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐξοχότητός Σας
τοῦτο, ἐπικαλούμενος τὰς διαταγὰς ὑμῶν καὶ ὁδηγίας, εἰς
περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ Πύλη ἤθελε, τυχόν, ἐπιμένει εἰς τὴν
ιδέαν της.

Εὐελπιζόμενος, ὅτι θὰ ἔχω ἀπάντησιν περὶ τούτου μὲ
τὸν πρῶτον ταχυδρόμον.

Διατελῶ τῆς ὑμετέρας Ἐξοχότητος

Εὐπειθέστατος

A. Γ. ΚΟΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΝ

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 30 Ἀπριλίου 1855.

Διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Ἀπριλίου ὑπ' ἀριθ. 75 ὑμετέρου ἐγ-
γράφου μοὶ ἀναφέρετε, ὅτι ἐκ τῶν γενομένων, μεταξὺ τοῦ

πρώτου διερμηνέως, Κυρίου Ι. Βαρότση, καὶ τοῦ Γενικοῦ γραμματέως τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὀθωμανικοῦ Ὑπουργείου, Σαβφὲτ Ἐφέντη, ἀντιπαραθέσεων τοῦ σχεδίου τῆς συνθήκης μετὰ τῶν ἐπενεχθεισῶν ἐν αὐτῷ διὰ τῆς προκαταρκτικῆς διαπραγματεύσεως τροπολογιῶν, οὐδεμίαν προέκυψεν ἀσυμφωνία, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ Σαβφὲτ Ἐφέντης παρετήρησεν, ὅτι ἐπειδὴ τὸ δικαίωμα τῆς ἀκτοπλοΐας δὲν παρεχωρήθη παρὰ τῆς Τουρκίας εἰς οὐδεμίαν τῶν ξένων Δυνάμεων, ἔπεται ὅτι οὐδὲ εἰς ἕαρη ἀκτοπλοΐας τὰ πλοῖα τούτων ὑπόκεινται, ἐντεῦθεν δὲ ἐσυμπέρανεν, ὅτι αἱ λέξεις «acquitter les mêmes droits aux quels sont assujétis les navires des Puissances les plus favorisées» αἱ παρ' ὑμῶν εἰς τὸ σχέδιον τῆς συνθήκης καταχωρισθεῖσαι καὶ παρὰ τοῦ Ἀαλῆ Πασᾶ διατηρηθεῖσαι, οὐδεμίαν, κατ' αὐτὸν, ἔχουσι σημασίαν, καὶ κατὰ συνέπειαν ἐπρότεινε νὰ διαγραφῇ ἡ φράσις des Puissances les plus favorisées» ἀπ' αὐτῆς δὲ ν' ἀντικατασταθῇ ἡ ἀκόλουθος «des indigènes».

Ὁ Σαβφὲτ Ἐφέντης φιλονεικεῖ ἐπὶ ζητήματος λελυμένου ἤδη μεταχειριζόμενος ἐπιχείρημα πάντη ἀνίσχυρον.

Καὶ πρῶτον. Τὰ περιττὰ δὲν βλάπτουσι.

Δεύτερον. Ἐπειδὴ τὸ δικαίωμα τῆς ἀκτοπλοΐας παραχωρεῖται εἰς ἡμᾶς παρὰ τῆς Πύλης ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος, ἔπεται, ὅτι καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀφομοιώσεως μὲ τὰ πλοῖα τῶν μᾶλλον εὐνοουμένων ἐθνῶν ἐφαρμόζεται εἰς ἡμᾶς ὡς καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν.

Τρίτον. Ἡ ἐκ μέρους τῆς Πύλης παραχώρησις τοῦ δικαιώματος τῆς ἀκτοπλοΐας εἰς ξένας Δυνάμεις ἐμπεριέχεται περιφραστικῶς μὲν εἰς διαφόρους παλαιὰς συνθήκας ῥητῶς

δὲ εἰς τὴν μετὰ τοῦ Βελγίου πρό τινων ἐτῶν συνομολογηθεῖσαν, ὡς ἔλαβον ἀφορμὴν ν' ἀποδείξω ἄλλοτε ἐν ἐκτάσει.

Ἐπάρχει τέλος καὶ ἄλλη σκέψις, ἣτις δὲν διέφυγε θεβαίως τὴν προσοχὴν ὑμῶν. Τὰ ἀπαξ παραχωρηθέντα εἰς ξένας Δυνάμεις δικαιώματα καὶ πλεονεκτήματα ἢ Πύλη δὲν δύναται πώποτε κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ νὰ μετατρέψῃ, ἐνῶ ἀπεναντίας πληρεστάτην ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ὑποβάλλῃ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς, ὅσάκις προαιρεῖται εἰς νέας ὑποχρεώσεις.

Διὰ τοὺς λόγους τούτου ὀρθῶς ἐπράξατε ἀποκρούσαντες ὡς ἀπαράδεκτον τὴν εἰρημένην τοῦ Σαββὸντ Ἐφέντη πρότασιν.

Ὁ Ὑπουργὸς

A. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Ο Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Πρὸς τὸ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ

Βουγιόκ Δερὲ, τῆ 2 Μαΐου 1855.

Ἐπισυνάπτω ᾧδε ἀναφορὰν τοῦ πρώτου Διερμηνέως μας ἐξ αὐτῆς θέλει παρατηρήσει ἡ Ὑ. Εξοχότης τὰς ιδέας τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ Φουάτ-Πασσᾶ ἐπὶ τοῦ ἐνδεκάτου ἄρθρου τῆς συνθήκης.

Ἐπομιμνήσκων, Κύριε Πρόεδρε, τὴν ὑπ' ἀριθ. 75 ἀναφορὰν μου, ἐπικαλοῦμαι ἐκ νέου τὴν ὅσον ἔνεστι ταχυτέραν

ἀποστολὴν τῶν ὁδηγιῶν ὑμῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικείμενου τούτου. Ταύτας ἀναμείνουσι καὶ οἱ Κύριοι Πρέσβεις, τοὺς ὁποίους ἐπεσκέφθην πρὸ δύο ἡμερῶν. Ὁ Λόρδος Ῥέδκλιφ μοι εἶπε ῥητῶς «ἀναμείνατε τὰς ὁδηγίας τῆς Κυβερνήσεως» με ἠρώτησε δὲ ποίαν διαφορὰν εὕρισκω μετὰ τοῦ κειμένου τοῦ 11ου ἄρθρου, καὶ τῆς παρουσιαζομένης τροπολογίας ὑπὸ τῆς Πύλης. Τῷ ἀπήντησα, ὅτι δὲν εὕρισκω καμμίαν, ἀλλ' ὑπέπτευω μόνον ὅτι οὐσιώδης τις θὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ, ἀφοῦ μάλιστα ἡ Κυβέρνησις εἶχεν ἐνώπιόν τῆς τὸ σχέδιον τῆς Συνθήκης τοῦ 1840, ὅπου τὸ 11 ἄρθρον εἶναι ὅπως ζητεῖ σήμερον νὰ τροπολογησῇ αὐτὸ ἡ Πύλη. Ὁ Λόρδος διέταξεν ἐνώπιόν μου τὸν Διερμηνέα του νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Πύλην καὶ ζητήσῃ καθαρὰς ἐξηγήσεις ὡς πρὸς τὴν τροπολογίαν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει. Ὁ κ. Βαρότσης ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἀναφορᾷ του ἐκθέτει τὰ τῆς συνεντεύξεως τοῦ Φουάτ-Πασσᾶ μετὰ τοῦ Διερμηνέως τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας, ὅθεν δὲν ἐπιμένω ἐπ' αὐτῆς.

Διατελῶ τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος,

Εὐπειθέστατος

A. F. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ο Κ. ΒΑΡΟΤΣΗΣ

Τῶ: ΚΥΡΙΩ: ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗ.

Βουγιούκ Δερέ, τῇ 2 Μαΐου 1855.

Τὸ παρελθὸν Σάββατον, 30 λήξαντος, μεταβὰς πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, Φουάτ Πασσᾶν, ἐν ἀπαίτησίν.

τὰ εκτελεστήρια τῶν ἐν Ἰβραίλα, Γαλαζίφ καὶ Χίφ ΚΚ. Προξένων τῆς Α. Μ. καὶ ἐξιχνιάσω, κατὰ παραγγελίαν ὑμῶν, τί περὶ τῆς Συνθήκης, ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ὑπογραφῆς τῆς πράξεως ταύτης. Ὁ Φουάτ Πασᾶς παρετήρει, ὅτι εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ διεκπεραιωθῇ ἡ ὑπόθεσις αὕτη ὅσον τάχιον, τῆς νέας τροπολογίας τοῦ 11 ἄρθρου μὴ παρουσιαζούσης ὕλην περαιτέρων διαπραγματεύσεων. Ἡ Πύλη ἐπιμένουσα εἰς τὴν τροπολογίαν, ἐπιθυμεῖ μόνον νὰ μὴ καθιερώσῃ ἀρχὴν τὴν ὁποίαν δὲν παρεδέχθη, μέχρι τοῦδε, δι' οὐδεμιᾶς μετ' ἄλλης εὐρωπαϊκῆς Δυνάμεως Συνθήκης. Ἡ Πύλη ἐπιθυμεῖ μὲ τοῦτο ν' ἀποφύγῃ, εἰς τὸ μέλλον μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πᾶσαν κακὴν διερχόμενουσιν, κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ 11 ἄρθρου. Ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τῆς αὐτοχείρου ἐπισημειώσεως τοῦ προκατόχου του, Ἀαλῆ Πασᾶ, ἐπὶ τοῦ πρώτου σχεδίου τῆς Συνθήκης τοῦ παρουσιασθέντος αὐτῷ διὰ τῶν δύο πρεσβειῶν, ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος τροπολογία ἐσυζητήθη καὶ ἔμελλε νὰ παρουσιασθῇ, σὺν ταῖς ἄλλαις, ἂν δὲ τοῦτο δὲν ἐξετελέσθη, ἡ ἔλλειψις ἐπήγαγεν ἐκ μιᾶς ἀπλῆς ἀπροσεξίας. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Φουάτ Πασᾶς προβάλλει τὴν φράσιν . . . , «auxquels sont assujétis les navires des sujets Ottomans les plus favorisés.» Ἡ ὑπάρχουσα φράσις «auxquels sont assujétis les navires des Puissances les plus favorisées» εἶναι χωρὶς νόημα, (vide de sens) καὶ ἀνώμαλος, διότι οὐδεμία συνωμολογημένη μεταξὺ Τουρκίας καὶ ἐτέρας Δυνάμεως Συνθήκη δὲν καθιεροῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἀκτοπλοίας εἰς εὐνοίαν ἑτερογενῶν. Περιπλέον, ἂν καὶ τοῦτο ὑπῆρχεν, ἡ Πύλη θεβαίως, δὲν ἤθελε χαρίσει εἰς Ξένην Δύναμιν, ὡς πρὸς τὴν ἀκτοπλοίαν,

πλείονα δικαιώματα ἢ εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῆς ὑπηκόους μὲ τοὺς ὁποίους ταυτίζονται, διὰ τῆς σημερινῆς Συνθήκης ὡς πρὸς τὴν ἀκτοπλοΐαν, οἱ ὑπήκοοι Ἕλληνες. Περαιῶν ὁ Φουάτ Πασᾶς μὲ παρακάλεσε ν' ἀναφέρω πρὸς ὑμᾶς, κύριε Πρέσβυ, τὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω.

Λαθῶν τὸν λόγον παρετήρησα τῷ Φουάτ Πασᾶ ὅτι ἐνοχος τῆς ἀργοπορίας τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης ἦτο μόνη ἡ Πύλη. Αἱ δύο Πρεσβεΐαι ἐγκαίρως ἐπαρουσίασαν τὰς τελευταίας τροπολογίας τῆς Συνθήκης πρὸς τὴν Β. Κυβέρνησιν ἣτις παρεδέχθη αὐτάς ὡς τελευταίας καὶ ὁριστικάς. Ἐντὸς τῶν τελευταίων τροποποιήσεων τούτων, τὸ 11 ἄρθρον παρουσιάζεται ἄθικτον καὶ ἀκέραιον. Ἀπροσεξία ἢ μεταμέλεια, τοῦτο μόνη τὸ ἠξεύρει ἡ Πύλη, ἢ δὲ περαιτέρω τῆς ἀπροσεξίας (inadvertance) ταύτης ἐξέλεγχις ἀνήκει εἰς τὰς μεσολαθησάσας δύο Πρεσβεΐας ἢ Β. Πρεσβεΐα δὲν ἐνοεῖ νὰ προσθήσῃ ἢ νὰ ἐλαττώσῃ οὔτε ἰῶτα. (Δὲν ἠθέλησα νὰ προσθήσω, κύριε Πρέσβυ, ὅτι, ἐκθέσαντες τὸ περιστατικόν, περιμένετε ὁδηγίας). Ἐνταῦθα ἐσιώπησα, ὁ δὲ Φουάτ Πασᾶς κομφῶς καὶ φιλοφρόνως προσέθεσεν ὅτι τὸ ἀντικείμενον οὐδεμίαν παρουσιάζει βαρύτητα, καὶ ὅτι ἐλπίζει τὴν ταχεῖαν διεκπεραίωσιν.

Ἐξερχόμενος τοῦ δωματίου τοῦ Φουάτ Πασᾶ, ἀπήντησα εἰσερχόμενον τὸν πρῶτον Διερμηνέα τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβεΐας. Ὁ κ. Πιζάνης, ὡς εἶδετε, εἶχε διαταγὴν νὰ διευθύνῃ ἐπὶ τοῦ περιστατικοῦ, ἐπερωτήσεις τινὰς πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Πύλης. Συνδιελέχθη ἐπὶ ποδὸς μετὰ τοῦ κ. Πιζάνη ὅστις μοὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἐν καιρῷ τῶν μετὰ τῆς Πύλης συνδιαλέξεων, ὁ Ἀαλῆ Πασᾶς εἶχε δις, τρίς προβάλλει τὴν περὶ τοῦ 11 ἄρθρου τροποποίησιν τῆς ὁποίας, οὐκ οἶδα πῶς,

παρημελήθη ή καταχώρισις. Δέν ἔλειψα νά κατηχήσω ὡς εἶδει τόν κύριον Πιζάνην.

Χθές κατὰ τήν παραγγελίαν ὑμῶν, μετέβην παρὰ τῷ λόρδῳ Ῥέδκλιφ καί τῷ Κ. Βενεδέτῃ, ἵνα μάθω ὅποιαν ἀπάντησιν τοῖς διεβίβασεν ὁ Φουάτ Πασᾶς. Ὁ κύριος Πιζάνης παρών, ἀνέφερεν ὅτι ὁ Ὑπουργός τῆς Πύλης, ἐρωτήσας τοὺς συναδέλφους του Ὑπουργούς, ἐπληροφορήθη ὅτι ἐγκαίρως ὁ Ἀαλῆ Πασᾶς ἐπέφερεν τήν περί τῆς ὁ λόγος τροποποίησιν, ἣτις δὲν κατεχωρίσθη ἐκ μόνης ἀπροσεξίας, καί ὅτι τὸ πρᾶγμα ἠδύνατο νά ἐξομαλυνθῆ εὐκόλως, τῇ ἱκανοποιήσει ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Ὁ Λόρδος ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμίαν νά προβῆ εἰς ἐξετάσεις καί περιμείνωμεν τὰς ὁδηγίας τοῦ Β. Ὑπουργείου.

Ταῦτά καί ὁ κ. Βενεδίτης μοι ἀνέφερεν προσθέσας ὅτι εὔρε τὸν Φουάτ Πασᾶν ἀκράδαντον (inébranlable) εἰς τήν γνώμην του, περί τοῦ κατεπεύγοντος τῆς τροποποιήσεως τοῦ 11 ἄρθρου, δηλαδή ὅτι συμφέρει καί εἰς ἄμφω τὰ Μέρη ν' ἀφαιρεθῶσιν αἱ λέξεις «ausquels sont assujétis les navires des Puissances les plus favorisées», καί νά προστεθῶσιν «les navires des sujets Ottomans les plus favorisés».

Ὑποσημειοῦμαι εὐσεβᾶστως,

Ὁ Εὐπειθέστατος

ΙΩΣΗΦ ΒΑΡΟΤΣΗΣ.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΝ

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 6 Μαΐου 1855.

Σᾶς ἐξέθεσα τελευταίως τοὺς οὐσιώδεις λόγους διὰ τοὺς ὁπεῖρους θεώρουσαν ἀναγκαῖον νὰ μὴ ἐπενεχθῆ οὐδεμίᾳ μεταβολῇ ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 11 τοῦ σχεδίου τῆς συνθήκης.

Ἐκ τῆς πρὸς ὑμᾶς ἀναφορᾶς τοῦ κ. Βαρότση τὴν ὁποίαν κατόπιν μοὶ διεβιβάσατε διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 85 ἀπὸ 2 Μαΐου ὑμετέρου ἐγγράφου, ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ πληροφορηθῶ, ὅτι ὁ Φουάτ πασᾶς δὲν ἀμφισβητεῖ σπουδαίως τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ εἰρημένου ἄρθρου, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ μόνην τυπικὴν ἔποψιν προτείνει τὴν διόρθωσίν του. Ἐπομένως σκεφθεὶς περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἡ παρ' αὐτοῦ ἐκφρασθεῖσα γνώμη ἠδύνατο νὰ συνδυασθῆ μὲ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ καθιερουμένην ἐπίσθην, ὅτι ὁ ἀκόλουθος τύπος ἀνταποκρίνεται πληρέστατα εἰς τὸν σκοπὸν ἐκατέρων τῶν μερῶν.

«Il est convenu entre les hautes parties contractantes que le commerce côtier consistant en produits indigènes ou étrangers, expédiés d'une part à l'autre de l'un des deux Etats, pourra se faire librement par les navires et les sujets des deux pays respectifs, à la charge par eux de se soumettre aux mêmes obligations, et d'acquitter les mêmes droits aux quels sont assujétis les na-

navires les plus favorisés soit nationaux soit étrangers». (*)

Λαβὼν τὰς διαταγὰς τῆς Α. Μ. σᾶς ἐπιτρέπω, κύριε,
νὰ παραδεχθῆτε τὴν τροπολογίαν τοῦ 11 ἄρθρου κατὰ
τὸν ἀνωτέρω τύπον.

Ὁ Ὑπουργός

Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΑΑΤΟΣ

Ο Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Βουγιούκ Δερέ, τῆ 5 Μαΐου 1855.

Ἡ ἀπάτη μας εἶχε διαλυθῆ καὶ πρὶν ληρθῆ ἢ ὑπ' ἀριθ.
2126 Διαταγὴ τῆς Ὑμετέρας Ἐξουχότητος.

Ὅπως τῶντι παρουσιάσθη ὑπὸ τῆς Πύλης ἡ τροπολο-
γία ἐπὶ τοῦ 11 ἄρθρου τοῦ σχεδίου τῆς Συνθήκης δὲν ἦτον

(*) Κύριε Πρόεδρε, ἐπιστρέφων τὴν ἐσώκλειστον ἔκθεσιν σᾶς παρα-
τηρῶ ὅτι, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἡ καλλιτέρα σύνταξις τοῦ περὶ ἀκτο-
πλοίας ἄρθρου τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς συνθήκης ἔθελεν εἶθαι «*les*
navires les plus favorisés soit nationaux soit étrangers». Τοιοῦτον
τρόπον ἐξασφαλιζόμεθα διὰ πᾶσαν περίπτωσιν ἂν δὲν συμ-
φωνεῖτε πρὸς τὰ ἀνωτέρω θέλετε μοὶ τὸ φανερώσει.

Ἀθῆναι: 5 Μαΐου 1855.

Ο Θ Ω Ν

δυνατὸν νὰ ἐμπνεύσῃ παραμικρὰν δυσπιστίαν πρὸς ἡμᾶς. ἐστάθηνεν δὲ ἀπέναντι τοῦ ἐπιμόνου δισχυρισμοῦ, ὅτι οὐδεμία τῶν Εὐρωπαϊῶν Δυνάμεων χαίρει ἐν Τουρκίᾳ τὸ δικαίωμα τῆς ἀκτοπλοΐας. Καὶ ἤξευρα μὲν ὅτι διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Καῦναρτζικίου ἐδόθη εἰς τὴν Ῥωσίαν τὸ πλεονέκτημα τοῦτο, ἀλλὰ δὲν ἐνόμισα ὅτι ἡδυνάμην ν' ἀντιπαλαίσω κατὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ τῆς Υ. Π. εἰμὴ προσάγων παράδειγμα πρόσφατον καὶ εὐνοϊκώτερον, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς. Τὸ παράδειγμα δὲ τοῦτο ἐζήτησα νὰ εὐρω εἰς τὴν συλλογὴν τῶν νέων Συνθηκῶν. Δυστυχῶς, τὰ Ἀρχεῖα τῆς Πρεσβείας μας δὲν εἶναι ἀρκετὰ πλούσια τῶν Συλλογῶν τούτων, ἔπρεπε λοιπὸν νὰ καταφύγω εἰς ξένα γραφεῖα, πρὸ δύο δὲ ἡμερῶν μόλις ἠδυνήθημεν νὰ εὐρωμεν εἰς τὴν Πρεσβείαν τῆς Σβεκίας τὴν Συνθήκην τῆς Πύλης μετὰ τοῦ Βελγίου, τὴν ὁποίαν ἀνεζητήσαμεν μὲν πρὸ πολλοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ λάβωμεν ἐκ τῆς Βελγικῆς Πρεσβείας, ἕνεκα τῆς ἀπουσίας τοῦ Πρέσβειως.

Τὴν ἐν τῷ ΙΑ' Ἀρθρῷ αὐτῆς ῥητὴν περὶ ἀκτοπλοΐας δι-
 ἀταξιν ἐθεώρησα, σὰς ὁμολογῶ, ὡς θρίαμβον δι' ὃ καὶ κρα-
 τῶν τὴν Βελγικὴν Συνθήκην μετέβην ἐσπευσμένως πρὸς τὸν
 Λόρδον, ἵνα τῷ διακοινώσω τὴν ἀνακάλυψίν μας. «C'est
 une bonne trouvaille» εἶπεν ἀμέσως ἡ ἐξοχότης του!

Ἄμα ἐξῆλθον τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας ἔστειλα ἀμέσως
 τὸν Κύριον Βαρότσην εἰς τὴν Υ. Π. ἐλπίζων ὅτι δὲν ἤθελον
 παρουσιασθῆ πλέον νέοι δισχυρισμοὶ ἐκ μέρους αὐτῆς. Ὁ
 Φουάτ Πασσᾶς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔμειναν ἀναυδοὶ ἰδόντες τὴν
 Βελγικὴν Συνθήκην, ἀλλ' ὡς θέλει παρατηρήσει ἡ Ὑμετέρα
 Ἐξοχότης ἐκ τῆς ἐπισυναπτομένης ἀναφορᾶς τοῦ Διερμη-
 νέως μας, τὸ γράμμα τῆς εἰρημένης συνθήκης ἔδωσε νέον ὁ-

πλον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ὑπουργοῦ τοῦ Σουλτάνου. Εἰς τὰς λέξεις ταύτας «Il sera assimilé aux règlements pour le commerce intérieur» εὐρίσκει ὁ Φουάτ Πασσᾶς οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ τῆς Βελγικῆς Συνθήκης καὶ τοῦ Ἡμετέρου Σχεδίου, θέλει λοιπὸν, παραιτούμενος πάσης ἄλλης ἀξιώσεως, αἱ λέξεις αὗται νὰ καταχωρισθῶσιν εἰς τὸ 11 ἄρθρον σαφητείας χάριν.

Τὴν καινοτομίαν ταύτην θέλει ἄρᾳ γε θεωρήσει ἀπορίπτεάν ἢ ἐξοχότης Σας, ἢ θέλει παραδεχθῆ αὐτήν ὡς οὐσιώδη καὶ οὐδόλως σπουδαίαν; Περὶ τούτου ἀναμένω τᾶς Ὑμετέρας διαταγᾶς. ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ἡ ἀφίξις τοῦ Ἄλῃ Πασσᾶ θέλει συντελέσει πρὸς ἐξομάλυσιν τῆς μικρᾶς ταύτης μετὰ τῆς Πύλης διαφωνίας.

Διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος.

Εὐπειθέστατος

A. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Ο Κ. ΒΑΡΟΤΣΗΣ

ΤΩ ΚΥΡΙΩ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗ:

Πέραν, τῇ 5 Μαΐου 1855.

Κατὰ τὴν τελευταίαν μετὰ τοῦ Φουάτ Πασσᾶ, περὶ τοῦ 11 ἄρθρου τῆς Συνθήκης, συνδιάλεξίν μου, ἡ Α. Ε. ὠμολόγησεν ὅτι «οὐδεμία μεταξὺ Τουρκίας καὶ ξένης Δυνάμεως Συνθήκη καθιεροῖ τὸ δικαίωμα ἀκτοπλοίας εἰς εὐνοϊαν ξένων ὑπηκόων.»

Τὰς αὐτὰς πληροφορίες εἶχον λάβει ἐν καιρῷ καὶ παρὰ τοῦ Λόρδου Ῥέδκλιφ καὶ τοῦ Κυρίου Βενεδέτη, καὶ τοῦ Βαρώνου δὲ Βρούκ.

Ἄλλὰ, μὴ δὸς πίστιν εἰς τὰς διαμαρτυρήσεις τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Πύλης, ἀπηυθύνθη καθ' ὑμετέραν παραγγελίαν, πρὸς τὸν Ἐπιτετραμμένον πᾶς ὑποθέσεις τῆς Σβεκίας καὶ Νορβηγίας. Κύριον Πέστην, ὅστις ἔχων ἀκριβῆ συλλογὴν ὄλων τῶν μετὰξὺ Τουρκίας καὶ Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων Συνθηκῶν, ἔσπευσε νὰ μοὶ κοινοποιήσῃ τὴν Βελγικὴν Συνθήκην, ὡς τὴν καταλληλοτέραν, τῆς ὁποίας τὸ 11 ὡσαύτως Ἄρθρον ἔχει ὡς ἔπεται:

« Pour ce qui est du commerce côtier, consistant en produits indigènes ou étrangers, expédiés d'un port à l'autre de l'un des pays des hautes Parties Contractantes, il est convenu qu'il pourra se faire librement par les navires et les sujets, des deux Pays respectifs; toutefois, il sera assimilé aux règlements, pour le commerce intérieur, appliqués de part et d'autre aux sujets des Puissances amies les plus favorisées ». .

Πρῶτος ἔθεσα ὑπ' ὄψιν τοῦ Φουάτ Πασᾶ τὴν Βελγικὴν Συνθήκην, καὶ περόντος τοῦ Κυρίου Πιζάνη, ἐζήτησα τὴν παραδοχὴν ὁλοκλήρως τῆς ἡμετέρας συντάξεως.

Ὁ ὑπουργὸς τῆς Πύλης παραλληλίσας τὸ Βελγικὸν μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου, εὗρε σημαντικὴν διαφορὰν, προκειμένου οὐσιωδῶς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ἐσωτερικοῦ Ἐμπορίου. Κατεμάχησα καὶ τοῦτον τὸν δισχυρισμὸν, ἀλλ' ὁ Φουάτ Πασᾶς, διὰ περισσοτέραν, λέγει σαφῆναιαν, ἀπαιτεῖ νὰ συνταχθῇ τὸ 11 Ἄρθρον, ὡς ἔπεται:

«Il est convenu que le commerce côtier, assimilé
 »aux règlements pour le commerce intérieur, pourra
 »se faire librement» etc. etc. μέχρι τοῦ τέλους, ὡς φέ-
 ρει τὸ ἡμέτερον σχέδιον.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν γὰρ σᾶς ἀναφέρω πάντα ταῦτα, ζη-
 τῶν τὰς ὁδηγίας ὑμῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ὑποσημειοῦμι εὐσεβάστως,

Ὁ Εὐπειθέστατος

ΙΩΣΗΦ ΒΑΡΟΤΣΗΣ.

M. RHASIS

A M. COUNDOURIOTI.

Constantinople, 15 Mai 1855.

Conformément à vos ordres, je me suis rendu
 chez Fuad-Pacha pour lui donner communication
 de l'article 11e du Traité, tel qu'il a été modifié
 par le Gouvernement de Sa Majesté le Roi.

Son Excellence, après en avoir pris lecture, m'a
 demandé pourquoi on n'a pas adopté la rédaction
 de l'article du Traité Belge, relatif au commerce
 côtier.

Tout en évitant d'entrer en discussion à cet é-
 gard, j'ai cru devoir lui faire remarquer que le
 Cabinet d'Athènes a pensé que cette rédaction
 répondait mieux aux observations qui lui furent

adressées par la Sublime Porte, et que c'était là une preuve qu'il en reconnaissait toute la justice.

Son Excellence m'a répondu qu'il en conférerait avec ses collègues et qu'il en mettrait la traduction sous les yeux de S. M. I. le Sultan.

Le lendemain (14 Mai) je me suis rendu chez Lord Redcliffe, auquel j'ai rendu compte de mon entrevue avec Fuad-Pacha. Sa Seigneurie m'a témoigné l'espoir que la nouvelle rédaction serait agréée par les Ministres du Sultan.

En sortant de chez l'Ambassadeur d'Angleterre, je suis allé à la Porte chez Fuad-Pacha, où j'avais été précédé par Mr Cheffer, premier Drogman de l'Ambassade de France, qui était chargé par Mr Bénédetti d'appuyer la nouvelle rédaction de l'Article 11, comme étant de nature à concilier les exigences respectives des deux parties contractantes.

Fuad-Pacha m'a chargé de vous annoncer, Monsieur le Ministre, qu'il s'est empressé de soumettre la traduction de l'article à S. M. le Sultan, et m'a engagé de retourner chez lui demain pour avoir une réponse définitive.

D'après les assurances, qui m'ont été données par les deux Ambassades et l'appui empressé et bienveillant qu'elles nous ont prêté dans cette affaire, j'ai tout lieu d'espérer que je pourrai bientôt vous annoncer un heureux résultat des démarches que vous m'avez chargé de faire à cet égard auprès de S. E. le Ministre des Affaires Étrangères.

J'ai l'honneur d'être avec le plus profond respect.
 Votre très-humble et très obéissant serviteur

D. RHASIS.

Ο Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Βουγιούκ Δερέ τῆ 23 Μαΐου 1855.

Ὁ Κύριος Βενεδέτης μοι ἐκοινοποίησε προχθές ὅτι ὁ ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς τῆς Τουρκίας ἀνήγγειλεν αὐτῷ τὴν ἐκ μέρους τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης παραδοχὴν τοῦ περὶ ἀκτοπλοίας ἄρθρου τῆς Ἐμπορικῆς Συνθήκης ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, καὶ τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν τοῦ πρὸς ὑπογραφὴν τῆς Συνθήκης ἀπαιτουμένου Σουλτανικοῦ Διατάγματος ἐκ τῆς ἐπισυνημμένης δὲ ἀναφορᾶς τοῦ Κ. Βαρότση πληροφορεῖται ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης, ὅτι τὸ Διάταγμα τοῦτο περιμένεται σήμερον εἰς τὴν Πύλην· οὐδὲν ἐπομένως κωλύει πλέον τὴν ὑπογραφὴν, ἥτις ἐλπίζω νὰ γενῆ αὔριον ἢ μεθαύριον.

Δέξασθε, Κύριε Πρόεδρε, τὴν ἐπανελημμένην διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς μου.

Εὐπειθέστατος

A. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Πρὸς τὸ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ

Βουγιούκ Δερέ, τῆ 20 Μαΐου 1855.

Κατὰ τὴν ἐν Κανλιδτσιᾶ συνέντευξίν μου μετὰ τοῦ Φουάτ Πασσᾶ, πολὺς πάλιν ἐγένετο λόγος περὶ ἀποδόσεως. Ὁ Ὑπουργὸς καὶ πρὶν θέσῃ τὴν ὑπογραφὴν του ἐπὶ τῆς συνθήκης καὶ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν αὐτῆς ἐξήντησεν ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα τῆς εὐγλωττίας του, ἵνα καταδείξῃ τὴν ἀνάγκην τοιαύτης συμβάσεως, καθιερούσης τὴν ἀρχὴν τῆς ἀποδόσεως τῶν κακούργων. «Ἡ σύμβασις αὕτη, εἶπεν ἡ Ἐξοχότης του, «θέλει διατηρήσει τὴν μεταξὺ τῶν δύο ὁμόρων ἐπικρατειῶν «ἁρμονίαν» διὰ τοῦτο ἡ Πύλη δι' ἐπισήμου κοινοποιήσεώς «της πρὸς τοὺς ἐνταῦθα ἀντιπροσώπους τῆς Ἀγγλίας καὶ «τῆς Γαλλίας ἐξέθεσε ῥητῶς καὶ σαφῶς τὴν περὶ τούτου ἀ- «μετάτρεπτον θέλησίν της. Ἡ Ἑλληνικὴ δὲ Κυβέρνησις πα- «ρεδέχθη τρόπον τινὰ ipso facto τὴν ἀρχὴν ταύτην». Προσ- «έθηκε κατόπιν ὁ Ὑπουργὸς, ὅτι ἡ Πύλη ἀναγνωρίζουσα τὰς εἰλικρινεῖς προσπαθείας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς καταδίωξιν τῆς ληστείας καταγίνεται, τὸ ἐκ μέρους της, δραστηρίως περὶ τὴν διοργάνωσιν τακτικῆς κατὰ τὰ μεθό- ρια χωροφυλακῆς.

Ἄπεφυγα ὅλως διόλου νὰ εἰσέλθω εἰς συζήτησιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου· ὅτε δὲ ἐκόντα ἄκοντα μὲ ἔσπρωχεν ὁ Πασσᾶς εἰς τὸ στάδιον συζητήσεως εἰς ἣν πολυτρόπως μὲ ἔσυρε, διὰ

νὰ ὑπεκρύψω ἠναγκάσθην νὰ προσποιηθῶ ἄγνοιαν. «Ἐσπευσμένως ἀφῆκα τὰς Ἀθήνας, εἶπα πρὸς τὸν Φουάτ, ἐκτὸς »δὲ τῆς ἐμπορικῆς Συνθήκης κανὲν ἄλλο ζήτημα δὲν ἔλα- »θα καιρὸν οὐδόλως νὰ μελετήσω». Ὁ Ὑπουργὸς ἐπέμενε πάλιν λέγων, ὅτι μεθ' ὅλων τῶν ὁμόρων ἐπικρατειῶν ἡ Πύ- λη ἔχει τοιαύτην Συνθήκην, οἷον μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ Ῥωσίας, καθὼς καὶ ἡ Γαλλία μετὰ τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ τοῦ Βελγίου.

Ἐξ ὅλων τούτων προβλέπω ὅτι θέλομεν ἀπαντήσῃ σπου- δαίαν καὶ ἐπίμονον ἀπαίτησιν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο. Τὴν ἀπόδοσιν, ὡς παρατηρεῖ ἡ Ὑμετέρα Ἐξουχότης, δὲν θεω- ροῦν ὡς ἀναγκαίαν ἀπλῶς, καὶ ἐγγυωμένην τὴν ἡσυχίαν τῶν δύο Ἐπικρατειῶν, ἀλλὰ θεωροῦν προσέτι αὐτὴν ὡς μίαν ὑποχρέωσιν ὡς πρὸς τοῦτο σαφέστατα μοὶ ἐξηγήθη ὁ Κύριος Βενεδέτης, τὸν ὁποῖον εἶδα εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπὸ Καν- λιδοτσιᾶ ἀναχώρησίν μου. «Ἡ Πύλη (λέγει ὁ Κύριος ἐπιτε- τραμμένος τῆς Γαλλίας) ἔθεσεν ὡς ὄρον τῆς ἀποστολῆς τῆς Πρεσβείας δύο τινά, τὴν ἀπόρριψιν τοῦ δευτέρου ἀρθροῦ τοῦ σχεδίου τῆς Συνθήκης, καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν κακούργων πρὸς ἀπόδειξιν δὲ μοὶ ἐπέδειξε τὸ τελευταῖον ἐγγράφον τοῦ Ἀαλῆ Πασσᾶ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα δύο Πρέσβεις, ὑπὸ χρονο- λογίαν 5 Μαρτίου 1855. Συνάγεται ἄρα ὅτι ἡ σιωπὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἦτο μία παραδοχὴ τῶν προτάσεων τοῦ πρώην Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἡ ἀποστολὴ δὲ τῆς Πρεσβείας, κατόπιν τοῦ ἐγγράφου ἐκείνου ἦτο σιωπηλὴ μὲν ἀλλὰ πραγματικὴ ὑποχρέωσις τὴν ὁποίαν ἀνελάμβανε τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἑλλάδος. Αἱ σκέψεις δὲ αὗται ἐμψυχόουν τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Φουάτ Πασσᾶ».

Ὁ Κύριος Βενεδέτης λέγων ταῦτα δὲν ἐλησμόνησε ρητήν

τινα ὑπόσχεσιν ἦν ἔδωσεν ἄλλοτε· ἐξ ἐναντίας λυπεῖται διότι, ὡς ἐκ τῆς σημερινῆς θέσεώς του δὲν δύναται νὰ μᾶς ἦναι ὠφέλιμος· ἀποδίδων δὲ εἰς ὑψηλὸν τι πρόσωπον τὰς τοιαύτας ἐμπνεύσεις· τῆς Πύλης, μοὶ παρέστησε τὴν ἀνάγκην τῆς ὅσον δίδεται· ἀναβολῆς τοῦ ζητήματος μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου Thouvenel.

Δὲν ἔχω κενὸν διδόμενον νὰ πιστεύσω ὅτι τὸ ὑψηλὸν πρόσωπον ὅπερ ὑπαινίττεται ὁ Κύριος Βενεδέτης θέτει σήμερον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑπουργῶν τοῦ Σουλτάνου ἐπιχειρήματα δυνάμενα νὰ θλάψωσι τὴν Ἑλλάδα, ἢ νὰ φέρωσι ὅπωςδήποτε δυσκολίας εἰς τὴν παροῦσαν Κυβέρνησίν της. Τοῦνκτιον ἔχω ἀκράδαντον τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ εὐφρυστάτος ἀνὴρ, εἰς ὃν ἀποδίδονται τὰ τοιαῦτα ἦτον ἀδύνατον νὰ καταφύγη εἰς τὴν ἀπὸ 5 Μαρτίου δικκοίνωσιν τοῦ Ἀαλῆ, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ φέρῃ αὐτὴν ὡς ἐπιχείρημα, ὅτι δῆθεν ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως ἐλάμβανε δι' αὐτῆς σιωπηλὴν τινα ὑποχρέωσιν ἀπέναντι τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης.

Φέρω τὰ ὀλίγα ταῦτα εἰς γνῶσιν ὑμῶν, Κύριε Πρόεδρε, ἐξαιτούμενος καὶ αὐθις ἀπὸ τὰ φῶτα καὶ τὴν σύνεσιν τῆς Ἑμετέρας Ἐξοχότητος τὴν εὐρεσιν τῶν μέσων, δι' ὧν δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὸ σκολιὸν αὐτὸ ζήτημα χωρὶς νὰ δώσωμεν ἀφορμὴν εἰς δυσκράστους διενέξεις.

Διατελῶ τῆς Ἑμετέρας Ἐξοχότητος,

Εὐπειθέστατος

A. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΩΤΗΣ.

Ο Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Βουγιούκ Δερί, τῆ 30 Μαΐου 1855.

Τὴν 27 λήγοντος, κατὰ προηγουμένην ἔγγραφον εἰδοποίησιν, μετέβην εἰς τὴν ἐν Κανλιδτσιᾶ ἑαρινὴν κατοικίαν τοῦ Φουάτ-Πασσᾶ πρὸς ὑπογραφὴν τῆς Συνθήκης· παρῆσαν δὲ οἱ δύο Διερμηνεῖς μας ὁ Ἀρήφ-Βέης, Βεϊλικτοῦ τοῦ Κράτους, καὶ ὁ Ρουστέν-Βέης, Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἡ κοινοποίησις τῶν ἀμοιβαίων πληρεξουσίων ἐγγράφων ἐγένετο ἀμέσως. Τὸ πληρεξούσιον τοῦ Φουάτ-Πασσᾶ εἶχεν οὕτως: «Ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν
 » νὰ ὑπογράψῃ μετὰ τοῦ Πρέσβευς τῆς Ἑλλάδος Συνθήκην
 » Ἐμπορικὴν καὶ Ναυτιλιακὴν καὶ Σύμβασιν περὶ τακτο-
 » ποιήσεως τῶν Συνόρων.» Κατόπιν τούτου, οἱ Διερμηνεῖς μας προέβησαν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Συνθήκης, παραβαλόντες μετὰ πολλῆς ἐπιστασίας τὸ Γαλλικὸν μὲ τὸ Τουρκικὸν κείμενον, ἀμφοτέρωθεν δὲ μὲ τὸ εἰς χεῖρας ἡμῶν πρωτότυπον. Τούτων εὐρεθέντων συμφῶνων καὶ ἀκριβῶν καθ' ὅλα, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ συνημμένου πρωτοκόλλου ὑπὸ στοιχεῖον Α, ἐναπελείπετο ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν κειμένων καὶ ἡ ἐπίθεσις τῶν σφραγίδων καὶ τῶν ὑπογραφῶν ἀμφοτέρων τῶν Πληρεξουσίων. Πρὸ τούτου ὅμως ὁ Φουάτ-Πασσᾶς, διὰ μακροῦ προοιμίου ἐπαρουσίασεν ἔγγραφόν τι, τουρκιστὶ γεγραμμένον, κατὰ διαταγὴν (ὡς ἔλεγε) τοῦ Σουλτάνου, δι' οὗ πρὸς ἀποφυγὴν δῆθεν πάσης εἰς τὸ μέλλον παρεξηγήσεως

εδίδετο ἑρμηνεία τις εἰς τὸ ἐνδέκατον ἄρθρον τῆς Συνθήκης (τὸ ἤδη μεταβληθὲν εἰς δέκατον).

Ἐμείνα ἐκπληκτός, Κύριε Πρόεδρε, διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο! Ἡ Πύλη εἶχε παραδεχθῆ ἤδη τὸ εἰρημένον ἄρθρον ἀπαραλλάκτως ὅπως ἐτροποποίησεν αὐτὸ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2,332 Διαταγῆς αὐτῆς. Πᾶσα ἀμφισβήτησις, πᾶσα συζήτησις εἶχε παύσει περὶ αὐτοῦ. Τὸ νὰ βίπτεται λοιπὸν ἐν τῷ μέσῳ μίᾳ ἑρμηνείᾳ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν προσεκλήθην ἵνα ὑπογράψω τὴν Συνθήκην μετὰ τοῦ Πληρεξουσίου τοῦ Σουλτάνου, μοὶ ἐφάνη, τὸ ὁμολογῶ, ὄχι μόνον παράδοξον, ἀλλὰ καὶ ἑλλειψὶς καλῆς πίστεως ἐκ μέρους τοῦ προσάγοντος τὴν ἑρμηνείαν αὐτήν.

Δὲν ἐννοῶ παντάπασιν, εἶπον πρὸς τὸν Πασιᾶν, τί σημαίνει αὐτὸ τὸ ἔγγραφον καθ' ὅραν τοιαύτην! Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρμόδια ἂν ἦτο ὥρα, δὲν ἠδυνάμην νὰ δεχθῶ αὐτὸ, διότι περιέχει φράσιν μακρὰν ὅλως τῆς ἀληθείας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν παρεδέχθη ποτὲ τὴν ἀρχήν, ἣν παρουσιάζει τὸ ἔγγραφον, τουτέστι τὴν ἀφομοίωσιν τῆς ἀκτεμπορίας μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου: ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν παραδέχεται καὶ δὲν ἐννοεῖ τίποτε ἄλλο, εἰμὴ τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου ὅπως ἐπαρουσιάσθη καὶ ἐτροποποιήθη πρὸς αὐτῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς ἔμεινεν ἀνκυδὸς, ἡ ἀπολογία του ἦτο συγκεχυμένη, διὰ φωνῆς δὲ διακεκομμένης διέταξε τὸν Ἀρχιεβὴν νὰ ἐξαλείψῃ τὴν φράσιν, καθ' ἣς τόσον σφοδρῶς ἐξάνεστημεν.

Τὸ ἔγγραφον ἐπεστράφη, χωρὶς νὰ προστεθῆ ἄλλη λέξις, ἵνα δὲ λάβῃ γινῶσιν αὐτοῦ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ἐπισυνάπτω αὐτὸ κατ' ἐννοιαν ὑπὸ στοιχείῳ Β, ὅπως ἀπὸ μνήμης διετηρήθη.

Εἶναι πιθανόν, Κύριε Πρόεδρε, νὰ διευθύνῃ ἡ Πύλῃ τὴν γραπτὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν εἰς τὴν Πρεσβείαν, θέλω τὴν λάβει ὁμως χωρὶς ν'ἀπαντήσω· ἂν δὲ ἡ ἀποδοκιμασθεῖσα φράσις διατηρηθῇ θεωρῶ τοῦ καθήκοντός μου, καὶ πρὶν ἢ λάβω τὰς Διαταγὰς τοῦ Ὑπουργείου, νὰ προφυλάξω τὰ δικαιώματα ἡμῶν δι' ἀπαντήσεως καταλλήλου καὶ ἀξιοπρεποῦς.

Ἀκολούθως ἐπικρουσιάσθησαν τὰ κείμενα πρὸς ὑπογραφήν ὁ Φουάτ-Πασσᾶς καὶ ἐγὼ ἐθέσαμεν τὰς ὑπογραφὰς καὶ ἰδιαιτέρως σφραγίδας μας ἐπὶ τῶν δύο Γαλλικῶν κειμένων καὶ τοῦ ἐνὸς Τουρκικοῦ. Ἐπέδωκα τὸ Ἡμέτερον πρὸς τὸν Ὑπουργόν, ἐγὼ δὲ ἔλαβον τὸ τῆς Ἐξοχότητός σου. Τοῦτ μετὰ τοῦ ἐπισήμου Τουρκικοῦ ἐνεχείρισκα χθὲς ἐντὸς ἐσφραγισμένου φακέλλου πρὸς τὸν Κύριον Γ. Σκοῦφον Διευθυντὴν τῶν Ταχυδρομείων, ἵνα ἀσφαλῶς παραδώσῃ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα. Ὁ Κύριος Σκοῦφος ὑπέγραψε τὴν ὑπὸ στοιχείον Γ ἐσώκλειστον παραλαβὴν.

Δὲν εἶναι περιττὸν νὰ προσθέσω ἐνταῦθα ὅτι ἡ εἰς τὸ 15 ἄρθρον (16 τοῦ Σχεδίου) ἐπενεχθεῖσα τροποποίησις, διὰ τῆς μετακινήσεως λέξεων τινῶν ἐγένετο δεκτὴ ἄνευ παρατηρήσεως, καὶ ἐπὶ τέλος ὅτι τοῦ παρουσιασθέντος ἐγγράφου πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ 10 ἄρθρου μόνον ὁ κύριος ἐπιτετραμμένος τῆς Γαλλίας εἶχεν ἀμυδρὰν γνῶσιν.

Διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος.

Εἰπεθέστατος

A. Γ. ΚΟΓΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Συνημμένον ὑπὸ στοιχεῖον Β.

Ἐπειδὴ εὐτυχῶς ἐπανελήφθησαν αἱ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας σχέσεις, καὶ πρόκειται νὰ συνόμολογηθῇ Συνθήκη ἐμπορίου καὶ ναυτιλίας, διὰ νὰ προληφθῇ πᾶσα κακὴ ἐρμηνεία καὶ ὑπόνοια κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ περὶ ἀκτοπλοίας δεκάτου ἄρθρου, ἐκρίθη εὐλογον νὰ συνταχθῇ ἡ παροῦσα διακοίνωσις, διακταγῇ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου, ἵνα δοθῶσι διασαφήσεις τινὲς περὶ τοῦ ὅτι τὸ ἐμπόριον τῆς ἀκτοπλοίας ταυτίζεται μὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, καὶ ὅτι αἱ διέπουσαι τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον διατάξεις ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὸ τῆς ἀκτοπλοίας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρεδέχθη τὴν ἀρχὴν ταύτην. Αἱ διατάξεις αἱ προσδιορίζουσαι τὰ δικαιώματα εἰς τὰ ὅποια ὑπόκειται τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον θέλουσιν ἐφαρμόζεσθαι ἐπὶ τῶν ξένων ὑπηκόων, τῶν μετερχομένων τὸ ἐμπόριον τοῦτο, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν πλέον εὐνοουμένων ὑπηκόων τῆς Πύλης, καὶ αὕτη ἐστὶ μία τῶν βάσεων τῶν Συνθηκῶν τῆς Πύλης μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων. Οἱ ὑπήκοοι Ἕλληνες οἱ μετερχόμενοι τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον ὑπόκεινται εἰς τοῦτον τὸν κανόνα. Ἡ κοινοποίησις αὕτη ἔγεινε καὶ πρὸς τὰς δύο Πρεσβείας τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας.

Ο Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Πέραν, τῆ 6 'Ιουνίου 1855.

Διὰ προλαβούσης ἀναφορᾶς μου (ἀρ. 207) ἐξέθεσα πρὸς τὸ Βασιλικὸν Ὑπουργεῖον τὰ διατρέξαντα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ Φουὰτ Πασᾶς μοὶ διηύθυνεν αὐτὴν τὴν Δήλωσιν, ἣν μοὶ εἶχε παρουσιάσει καὶ ἐν Κανλιτσιᾷ, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἀφηρέθησαν αἱ λέξεις δι' ὧν τὸ τουρκικὸν ἔγγραφο ἀπέδιδε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἀρχήν, ἣν οὐδέποτε παρεδέχθη. Ἄλλ' ἂν ἐξηλείφθη ἡ φράσις ἐκείνη διετηρήθη ὅμως ὀλοκλήρως τὸ γράμμα τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος δηλώσεως, ἥτις ἀντὶ τῆς σαφηνίσῃ, φέρει νέας περιπλοκάς εἰς τὴ ζήτημα.

Ἀπέναντι ἔγγραφου τοιοῦτου παρέχοντος τὰς βαρυτέρας ὑπονοίας, εἶναι εὐσυμπέραστον ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ δώσω τὴν παραμικρὰν συγκατάθεσιν, ἀρκουθεὶς δὲ εἰς ὅσα προφορικῶς εἶπον πρὸς τὸν Ὑπουργὸν ὅτε ὑπεγράφετο ἡ Συνθήκη, ἐθεώρησα τοῦ καθήκοντός μου νὰ μὴ δώσω οὐδεμίαν γραπτὴν ἀπάντησιν πρὶν λάβω τὰς Ὑμετέρας Διαταγὰς.

Ἐν τοσοῦτῳ, ἐπειδὴ ἡ καλὴ πίστις ὑπῆρξεν ὁ κανὼν ὁ ὀδηγήσας ἡμᾶς πάντοτε, ἠθέλησα, καὶ πρὶν θέσω τὸ εἰρημένον ἔγγραφο ὑπ' ὄψιν τῆς ἐξοχότητός σας, νὰ βασανίσω τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν νείαν αὐτοῦ φάσιν ἂν ἦναι μία παγὶς (εἶπον) ἦν ἔστησεν ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου ἵνα παραμορφώσῃ τὴν διάταξιν τοῦ 10ου Ἄρθρου, διὰ τί νὰ μὴ

ἔχωμεν ἀκριβεστάτην γνῶσιν αὐτῆς, ἀλλὰ νὰ ζῶμεν ὑπὸ τὸ κράτος ἀμφιβολιῶν καὶ δισταγμῶν διαφόρων; Ἐάν δὲ ἡ δῆλωσις τῆς Πύλης εἶναι τοιαύτης φύσεως ὥστε δὲν ἀλλοιοῦται δι' αὐτῆς τῆς συνθήκης τὸ πνεῦμα, διὰ τί νὰ ριφθῶμεν εἰς συζητήσεις ματαιάς, ἀντικρούοντες δισχυρισμοὺς οἵτινες δὲν ἔχουσι τὴν ἐλαχίστην σημασίαν;» Ἐκ τῶν σκέψεων τούτων ὁρμώμενος, ἐζήτησα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὴν γνώμην ὁμογενῶν τινῶν ἐκ τῶν μάλᾳ γε διακρινόμενων, οἵτινες καὶ καθ' ὃ εἰδήμονες περὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ καθ' ὃ τὸ αὐτὸ μὲ ἡμᾶς συμφέρον ἔχοντες, ἤθελον μᾶς δώσει ἀναντιρρήτως τὴν καθαρωτέραν καὶ εἰλικρινεστέραν ἐξήγησιν ἐπὶ ζητήματος, ὅπερ διαφεύγει τὴν εἰδικότητα ἡμῶν.

Αἱ πληροφορίαι τὰς ὁποίας συνέλεξα εἶναι ἄξιαι τῆς σκέψεως ὑμῶν, Κύριε Πρόεδρε· ὅθεν καὶ ὑποβάλλω αὐτάς μετὰ συντομίας ἐνταῦθα, ἵνα ὀδηγήσωσι τὴν Κυβέρνησιν ὡς πρὸς τὴν ἀπάντησιν ἣν ἤθελον ἐγκρίνει ν' ἀποστείλῃ, διὰ τῆς Πρεσβείας, πρὸς τὴν Ἑψηλὴν Πύλην.

Τὸ ἔγγραφον τοῦ Φουάτ Πασᾶ (οὗ τινος ἐπισυνάπτω ὧδε μετὰφρασιν), περιέχει κυρίως δύο τινά. Αον) ἀφομοιοῖ τὴν ἀκτεμπορίαν μὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον «le commerce côtier (λέγει) est considéré dans toutes les circonstances complètement identique avec le commerce intérieur». Βον) Δισχυρίζεται ὅτι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ὅλοι οἱ ὑπηκόοι τῶν ξένων Δυνάμεων ὑποβάλλονται, δυνάμει συνθηκῶν, εἰς τὰ αὐτὰ τέλη εἰς ἃ ὑπάγονται καὶ οἱ πλέον εὐνοούμενοι ἐκ τῶν ὑπηκόων τῆς Τουρκίας. «Dans toutes les conventions en général existantes entre la S. P. et les Puissances amies, il est stipulé que pour ce qui est du commerce in-

térieur les sujets Étrangers seront traités sur le même pied que les sujets de la S. P. les plus favorisés».

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ὁ Φουάτ λέγει ἀλήθειαν ἢ ἀκτεμπορία, κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδημονεστέρων ἐκ τῶν ὁμογενῶν, δὲν διαφέρει οὐδόλως ἀπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου, διότι τὰ αὐτὰ τέλη, οἱ αὐτοὶ φόροι ἐπιβάλλονται εἰς ἀμφοτέρω: ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν δευτέραν περίπτωσιν ὁ Φουάτ δὲν λέγει ποσῶς ἀλήθειαν! διότι, ὅχι μόνον οἱ ὑπήκοοι τῶν δυνάμεων τῶν ἔχουσῶν Συνηθήκας μετὰ τῆς Πύλης, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν ξένων ὑπεβλήθη ποτὲ εἰς τὰ αὐτὰ τέλη, εἰς ἃ ὑποβάλλονται οἱ ὑπήκοοι τῆς Τουρκίας. Καὶ πρὸς τοῦτο ἰδοὺ ἐπονται διασαφήσεις τινές.

Οἱ ὑπήκοοι τῶν ξένων Δυνάμεων, εἴτε ἐσωτερικῶς εἴτε διὰ θαλάσσης ἐμπορεύονται, ὑποβάλλονται μόνον εἰς τοὺς ἐξῆς τελωνιακοὺς Δασμοὺς:

1) διὰ τὰ ἐγχώρια προϊόντα 12 0/0 ἐξ ὧν τὰ μὲν 9 0/0 πληρόνεται ἀμέσως, τὰ δὲ 3 0/0 μετὰ τὴν πώλησιν.

2) διὰ τὰ ξένα προϊόντα 5 0/0, ἐξ ὧν τὰ μὲν 3 0/0 πληρόνεται ἀμέσως εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξαγωγῆς, τὰ δὲ 2 0/0 μετὰ τὴν πώλησιν τῶν ἐμπορευμάτων.

Τὰ τέλη ταῦτα ὑπολογίζονται κατὰ τὴν διατίμησιν, ἣν ἐκάστη ἐκ τῶν ξένων Πρεσβειῶν ἐσυμφώνησε μετὰ τῆς Πύλης.

Εἰς ποῖα δὲ τέλη ὑπόκεινται οἱ ὑπήκοοι τῆς Πύλης;

Οἱ πλέον εὐνοοῦμενοι ἐκ τῶν ὑπηκόων τῆς Τουρκίας εἶναι οἱ καλούμενοι *Μπερατλίδες* (προνομιούχοι) οὗτοι ἐπὶ τῇ ἐτησίᾳ πληρωμῇ ἑπτὰ χιλιάδων γροσίων, λαμβάνουσιν ἐν ἔγγραφον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι γεγραμμένον ῥητῶς, ὅτι «πα-

ραχωρεῖται εἰς αὐτούς τὸ δικαίωμα νὰ πληρώνωσι τὰ αὐτὰ τέλη ὅπως καὶ οἱ ὑπήκοοι τῶν πλέον εὐνοουμένων Ἐθνῶν. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα οἱ προνομιοῦχοι οὗτοι Μπερατλίδες μόνον διότι εἶναι ὑπήκοοι, ἐκτὸς τῶν φόρων τοὺς ὁποίους πληρῶνουν οἱ ξένοι (τὰ 12 δηλαδή καὶ 5 0/0) ὑποβάλλονται καὶ εἰς δύο ἄλλους φόρους τὸν λεγόμενον *μπάτσι*, καὶ τὸν λεγόμενον *ρουσουμάτσι*· αἱ δὺς αὗται φορολογίαι εἶναι δυνάμει Βασιλικῶν ἀποφάσεων (ἰραδέδων) ἐπομένως πρέπει νὰ ὑποβληθῇ εἰς αὐτούς καὶ ὁ βαγιᾶς, ὅσον καὶ ἂν ἦναι εὐνοούμενος.

Τὸν Φουάτ Πασᾶν δὲν λκνθάνουν θεθαίως αἱ ἔκτακτοι αὗται φορολογίαι, καθὼς καὶ τινες ἄλλοι, μὲ τὰς ὁποίας ἐπιβαρύνεται ὁ Μπερατλῆς, ὁ Βλάχος, ὁ Σάμιος, οἱ πλέον δηλαδή εὐνοούμενοι τῶν ὑπηκόων τοῦ Σουλτάνου, καθὼς δὲν τὸν λκνθάνει, ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ξένων ὑπεβλήθη ποτὲ εἰς τὰς φορολογίας αὐτάς· καὶ μ' ὅλα ταῦτα δυσχυρίζεται δι' ἐπισήμου δηλώσεως, ὅτι οἱ ὑπήκοοι τῶν ἄλλων Ἐθνῶν ὑποβάλλονται, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον εἰς τὰ αὐτὰ τέλη εἰς ἃ καὶ οἱ ὑπήκοοι τῆς Τουρκίας.

Συνάγεται ἐντεῦθεν ὅτι, ἡ δήλωσις τοῦ Ἰπουργοῦ τοῦ Σουλτάνου ἢ δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν, ἢ τείνει νὰ παραμορφώσῃ οὐσιωδῶς τὰς διὰ τοῦ 10 ἄρθρου τῆς Συνθήκης καθιερωθείσας εὐεργετικὰς διατάξεις.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων ὀδηγεῖται ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀπαντήσεως, ἢν θέλει κρίνει ἀναγκαστὸν νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἔγγραφο τοῦ Φουάτ Πασᾶ. Ἐὰν μείνῃ ἄνευ ἀπαντήσεως ἢ σιωπῆ δύναται νὰ ἐξηγηθῇ συγκατάθεσις, καὶ ἐπομένως ἀφορμὴ διενέξεων εἰς τὸ μέλλον· ἢ καθαρὰ, ἢ εἰλικρινῆς, ἢ ἄνευ προσποιήσεων ἀπάντησις εἶναι τὸ ἰσχυρότερον ὄπλον Κυβερνήσεως πεφωτισμένης, ἥτις δὲν

στέργει οὔτε νὰ ἀπατήσῃ οὔτε νὰ γίνη θῦμα τῆς καλῆς πίστεώς της.

Ἐπὶ τέλους, Κύριε Πρόεδρε, φρονῶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως δύναται εὐστόχως νὰ προτείνῃ εἰς τὴν Ὑ. Πύλῃν τὸ ἐξῆς δίλημμα· αἰνεσοῖ νὰ ὑπαγάγῃ τοὺς Ἕλληνας, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον εἰς τὰς φορολογίας τοῦ μπάτσι καὶ γουσοιμάτι, ἢ εἰς ὅσας ἄλλας ἤθελεν εἰς τὸ μέλλον δημιουργήσῃ δι' ἐνὸς ἰσάδε». Ναί, ἢ ὄχι; Ἐὰν ἡ Πύλη εἶπῃ *Ναί*, καταφάνεται ἡ κακὴ πίστις αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ κατανοήσωσι καὶ αἱ δύο φιλικαὶ Πρεσβείαι. Ἐὰν εἶπῃ, *Ὁχι*, καταδεικνύεται ψευδὴς ὁ ἐν τῇ δηλώσει δισχυρισμὸς τοῦ Φουάτ, ὅτι δῆθεν οἱ ξένοι ὑποβάλλονται εἰς τὰ αὐτὰ τέλη μὲ τοὺς ὑπηκόους τῆς Τουρκίας. Τοιοῦτοτρόπως, ἰσχυρῶς καὶ ἂν δοθῇ ἀπάντησις ἐκ μέρους τῆς Πύλης τὸ ζήτημα λύεται ἀναμφιβόλως ὑπὲρ ἡμῶν, ἀνευ μακρῶν συζητήσεων καὶ πατάγου.

Ἐποβάλλων ταῦτα εἰς τὴν ἰδιαιτέραν σκέψιν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος ἐξαιτοῦμαι ἐν καιρῷ ὀριστικὰς περὶ τοῦτου διαταγὰς καὶ διατελῶ πάντοτε,

Εὐπειθέστατος

A. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

*Traduction d'une Note officielle adressée par la
S. Porte à la Légation de S. M.
Hellénique.*

Afin que le Traité de commerce heureusement conclu et signé aujourd' hui, dans la bonneinten-

tion d'assurer et d'affermir les relations de commerce et de bon voisinage entre la S. Porte et la Cour Hellénique, répondé pleinement à ce but, il est nécessaire et conforme à la sincérité des vues des deux parties contractantes d'écarter et de prévenir tout doute qui pourrait naître à ce sujet et toute fausse interprétation de nature à donner lieu à des différends entre les deux parties.

La S. Porte, en concédant aux sujets Hellènes le commerce côtier stipulé par l'art. 10 et basé sur le principe de la réciprocité, c'est à dire, la faculté de transporter des effets d'un port dans l'autre, a en même temps décidé ce qui suit:

Puisque le commerce côtier n'est que l'exercice du commerce intérieur et que dans toutes les conventions en général existantes entre la S. Porte et les Puissances amies, qui ont conclu des Traités de commerce avec Elle, il est stipulé que, pour ce qui est du commerce intérieur, les sujets étrangers seront traités sur le même pied que les sujets de la S. Porte les plus favorisés, principe qui constitue aussi une des bases des stipulations du traité signé aujourd'hui avec le Gouvernement Hellénique, et attendu que ce commerce côtier étant considéré, dans toutes les circonstances, complètement identique avec le commerce intérieur, est soumis aux dispositions qui concernent ce dernier, toutes les conditions et restrictions contenues dans le Traité de commerce qui vient d'être conclu à

l'égard du commerce intérieur, seront applicables en entier au commerce côtier.

Je suis, par conséquent, chargé, par ordre Impérial, de vous faire part, Monsieur le Ministre, de ces explications conjointement avec l'échange du Traité signé aujourd'hui.

Des communications officielles ont été faites à ce sujet aux Ambassades des deux Puissances Augustes Alliées de la S. Porte, de la France et de l'Angleterre.

Je saisis, Monsieur le Ministre, cette agréable occasion de vous réitérer les assurances de ma considération la plus distinguée.

24 Ramazan 1271 (27 Mai 1855).

(L. S). MEHEMET FUAD.

Pour traduction conforme

JOSEPH BAROZZI.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΝ

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 11 Ἰουνίου 1855.

Ἔχω ὑπ' ὄψιν τὸ ἀπὸ 6 Ἰουνίου ὑμέτερον ἔγγραφον μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ ἐπισυνημμένης διακοινώσεως τοῦ Φουάτ πασᾶ περὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἐρμηνείας τοῦ 10ου ἄρθρου τῆς Συνθήκης.

Τὸ περὶ ἀκτοπλοΐας ἄρθρον ὅπως εἶχε συνταχθῆ παρ' ἡμῶν καὶ γίνῃ δεκτὸν κατὰ πρῶτον πρὸς τῆς Πύλης, διελάμβανεν, ὅτι οἱ ὑπήκοοι ἐκτέρων τῶν Ἐπικρατειῶν θέλουσι ὑποβάλλεσθαι εἰς τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις καὶ θέλουν πληρῶνει τ' αὐτὰ δικαιώματα εἰς τὰ ὅποια ὑπόκεινται τὰ πλοῖα τῶν ἄλλων μᾶλλον εὐνοουμένων Δυνάμεων.

Κατόπιν ἡ Πύλη παρετήρησιν εἰς ὑμᾶς, ὅτι ἐπειδὴ τὸ δικαίωμα τῆς ἀκτοπλοΐας δὲν παρεχωρήθη εἰσέτι παρ' αὐτῆς εἰς οὐδεμίαν τῶν ξένων δυνάμεων, αἱ λέξεις «θέλουν» πληρῶνει τὰ δικαιώματα εἰς τὰ ὅποια ὑπόκεινται τὰ πλοῖα τῶν ἄλλων μᾶλλον εὐνοουμένων Δυνάμεων» ἀποβαίνουσι κεναὶ ἐννοίαις, ἐπρότεινε δὲ κατὰ συνέπειαν, χάριν ἀκριβολογίας, νὰ διαγραφῆ ἡ φράσις «des Puissances les plus favorisées» ἀντ' αὐτῆς δὲ ν' ἀντικατασταθῆ ἡ ἀκόλουθος «les navires des indigènes.»

Ὁ Κύριος Πρόεδρος, πρῶτον ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, πεισθεὶς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Φουάτ πρῶτον, ὅτι ἡ Πύλη δὲν προετίθετο παντάπασιν νὰ διχφιλονεικῆσῃ εἰς τοὺς ὑπηκόους τῶν συμβαλλομένων μερῶν τὴν ἀμοιβαίαν ἀπόλαυσιν τῶν μεγαλητέρων πλεονεκτημάτων ὡς πρὸς τὴν ἀκτοπλοΐαν, ἀλλ' ὅτι ἐπρόκειτο ἀπλῶς περὶ λεκτικῆς διορθώσεως, σὰς ἔδωκε τὴν ἄδειαν, διὰ τοῦ ἀπὸ 6 Μαΐου ἐγγράφου του, νὰ προτείνητε εἰς τὴν Πύλην τὸν ἀκόλουθον τύπον. . . «et d'acquitter les mêmes droits auxquels sont assujétis les navires les plus favorisés soit nationaux; soit étrangers.»

Ἡ Πύλη παρεδέχθη ἀτροπολόγητον τὸν τύπον τοῦτον, καθ' ὃν καὶ συνετάχθη τὸ ἄρθρ. 10 τῆς ἤδη ὑπογραφείσης Συνθήκης.

Ἡ ἔννοια τοῦ ἄρθρου τούτου εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον καθαρὰ, ὥστε δὲν ἐπιδέχεται τὴν ἐλαχίστην παρεξήγησιν.

Οἱ ὑπήκοοι τοῦ Σουλτάνου πληρόνουσιν ὡς πρὸς τὴν ἀκτοπλοῖαν ὀλιγώτερα δικαιώματα τῶν ὑπηκόων τῶν μᾶλλον εὐνοουμένων Δυνάμεων; Τότε οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνες οἱ ἐξασκούντες τὴν ἀκτοπλοῖαν θέλουσιν ἀφομοιωθῆναι μὲ τοὺς ὑπηκόους τῆς Πύλης.

Ἀπ' ἐναντίας, οἱ ὑπήκοοι τῶν μᾶλλον εὐνοουμένων ἔθνων φορολογουῦνται ἐλαφρότερον, ὡς πρὸς τὴν ἀκτοπλοῖαν τῶν Ὀθωμανῶν ὑπηκόων; Ἐν τιαύτῃ περιπτώσει, οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνες οἱ μετερχόμενοι τὸ ἔργον τοῦτο, θέλουσιν ἀφομοιωθῆναι μὲ τοὺς ὑπηκόους τῶν μᾶλλον εὐνοουμένων Δυνάμεων.

Δὲν πρόκειται ἄρα περὶ ἐρμηνείας τοῦ 10ου ἄρθρου, σφραγίστου ὄντος, ἀλλ' ἀπλῶς περὶ πραγματικοῦ ζητήματος.

Ἐπειδὴ δὲ, καθ' ἃ θεβαιούτε, ἀρ' ἐνὸς μὲν ἢ ἀκτοπλοῖα ἀφομοιοῦται ἐν Τουρκίᾳ μὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ἀρ' ἐτέρου δὲ οἱ ὑπήκοοι τῶν μᾶλλον εὐνοουμένων ἔθνων, κατὰ τὴν ἐξάσκησιν αὐτῆς, ὠφελοῦνται πλείοτερον τῶν ὑπηκόων τοῦ Σουλτάνου, καθὸ ἀπηλλαγμένοι προσθέτων τελῶν εἰς τὰ ὁποῖα οἱ τελευταῖοι οὗτοι ὑποβάλλονται, θέλετε ἀπαντήσῃ εἰς τὴν Πύλην μετὰ τῶν ἀνωτέρω ἀναπτύξεων, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔννοεῖ, κατὰ τὸ σαφὲς γράμμα τοῦ 10 ἄρθρου καὶ κατὰ τὴν θεμελιώδη τῆς συνθήκης ἀρχήν, νὰ πληρόνωσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἱ ὑπήκοοι τῆς Α. Μ. τ' αὐτὰ δικαιώματα εἰς τὰ ὁποῖα ὑπόκεινται ἐν Τουρκίᾳ οἱ ὑπήκοοι τῶν μᾶλλον εὐνοουμένων Δυνάμεων.

Π. ΑΡΓΥΡΟΠΟΛΟΣ.

Ο Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Βουγ.ούκ-Δερὲ τῆ 20 'Ιουνίου 1855.

Κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 3064 διαταγῆς ὑμῶν συνετάχθη τὸ ἐσώκλειστον ἔγγραφο, πρὸς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 24 'Ραμαζανίου δηλώσεως τῆς 'Υψηλῆς Πύλης. Ἐλπίζω ὅτι θέλει τύχει τῆς ἐπιδοκιμασίας ὑμῶν ἂν δὲ εἰς τὴν ἀπάντησιν ταύτην δὲν ἠκολούθησα κατὰ γράμμα τὸ πνεῦμα τῆς εἰρημένης διαταγῆς Σας, ἢ ὑμετέρα ἐξοχότης θέλει ἀποδώσει θεβαίως τὴν παρεκτροπὴν ταύτην εἰς τὴν γενομένην, μετὰ σοβαρὰν σκέψιν, ἐκτίμησιν τῶν περιστάσεων καὶ τοῦ ὑπουργοῦ πρὸς ὃν ἰδίως ἀπευθύνεται τὸ ἔγγραφόν μας.

'Αναντιρρήτως ὕστερον ἀπὸ τὴν νέαν σύνταξιν τοῦ 10 ἄρθρου τῆς Συνθήκης, σύνταξιν τόσον συμβιβαστικὴν ὡς ἐκ τῆς ἐλαστικότητός της, ἂν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦδε ἐκάμνομεν ἐκλογὴν, ἂν ἀπὸ τοῦδε ἐλέγομεν εἰς τὴν Πύλην ἰνουοῦμεν « οἱ ὑπήκοοι τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος νὰ πληρόνωσι τὰ καὐτὰ δικαιώματα εἰς ἃ ὑπόκεινται ἐν Τουρκίᾳ οἱ ὑπήκοοι τῶν μάλλων ἐνουομένων Δυνάμεων», τότε ὁ Φουάτ Πασσᾶς, ὅστις εἶναι τόσον λεπτολόγος ἤθελε μᾶς εἰπεῖ θεβαίως ὅτι ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἄρθρου σύνταξιν, καὶ ἐπομένως ἠθέλομεν εἰσελθεῖ εἰς νέας δυσκολίας καὶ σζζητήσεις.

'Εθεώρησα λοιπὸν συμφερώτερον καὶ συμβιβαστικώτερον νὰ περιστραφῶ ἐν τῇ ἀπαντήσει μου ἐντὸς τοῦ κύκλου τοῦ δε-

κάτου ἄρθρου μας, τὸ ὅποιον δὲν δύναται οὐδέποτε νὰ ἐξηγηθῆ καθ' ἡμῶν, οὔτε νὰ λάβῃ ἐφαρμογὴν ἐναντίον τῶν συμφερόντων τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τοῦ ἐμπορίου μας.

Τὸ ζήτημα ἀληθῶς εἶναι ἀπιούστατον; ἀποβάλλονται τὰ πλοῖα τῶν εὐνοουμένων Δυνάμεων εἰς δικαιώματα ἐλαφρότερα τῶν ἐγγωρίων; εἰς αὐτὰ θέλουν ὑποβληθῆ καὶ οἱ Ἕλληνες. Ὑποβάλλονται εἰς ὀλιγώτερα οἱ εὐνοούμενοι ἐκ τῶν ἐγγωρίων; Εἰς τὰ δικαιώματα ταῦτα θέλουσιν ὑποβληθῆ καὶ οἱ ὑπήκοοι Ἕλληνες». Ἡ ἐλαστικότης αὕτη μᾶς ὠφελεῖ τὰ μέγιστα, διότι μᾶς ἀφίνει ἀπόλυτον τῆς ἐκλογῆς τὸ δικαίωμα. Ἀλλὰ ἡ ἐκλογή αὕτη δὲν συμφέρει ἀπὸ τοῦδε νὰ γίνῃ ταύτην θέλομεν κάμει ὅταν μετὰ τὴν ὀριστικὴν ἐπικύρωσιν τῆς Συνθήκης, συνταχθῆ ἡ διατίμησις ἢ κανονίσουσα τὰ τέλη καὶ τὰ δικαιώματα εἰς ἃ θέλουσιν ὑποβάλλεσθαι οἱ ὑπήκοοι καὶ τὰ πλοῖα τῶν δύο ἐπικρατειῶν.

Τὴν πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ἀπάντησιν θέλω κοινοποιῆσαι καὶ πρὸς τὰς δύο Πρεσβείας τῆς τε Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου μου, ἀντίγραφον τοῦ ὁποίου λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἐπισυνάψω.

Διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος

Εὐπειθέστατος

A. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

La Légation Hellénique aux Légations d'Angleterre et de France à Constantinople.

Bujukdéré, ce Juin 1855.

J'ai l'honneur de transmettre ci-joint à V. E. (de vous transmettre) copie de la Note que j'adresse aujourd'hui à la S. Porte, en réponse à sa communication du 24 Ramazan, concernant l'art. 10 du Traité conclu entre la Grèce et la Turquie.

Je crois, Milord, (Monsieur) devoir ajouter ici quelques explications qui ne sont que l'historique exact de l'affaire en question.

Lors de la rédaction du projet de Traité, aucune observation n'avait été faite relativement à l'article précité, la S. P. Payant accepté tel qu'il avait été rédigé à Athènes, sans élever aucune objection, aucune discussion à ce sujet.

Plus tard S. Fuad Pacha a fait observer que, puisque le droit de l'exercice du commerce côtier n'a été concédé jusqu'à présent à aucune Puissance Étrangère, l'art. 10 était dénué de sens; il a proposé par conséquent, que les mots *les navires des Puissances les plus favorisées* fussent remplacés par les mots *les navires indigènes les plus favorisés*.

Le Gouvernement du Roi, mon Auguste Souverain, auquel je me suis empressé de soumettre ces observations, a proposé une contre-modifica-

tion de nature à écarter tout ce qui pourrait prêter matière à discussion.

La S. Porte appréciant sans doute l'esprit de conciliation, qui a présidé à cette rédaction, y a donné son consentement ; mais au moment de la signature du Traité, S. E. Fuad Pacha m'a donné lecture d'une pièce en langue Turque contenant une interprétation de la lettre si claire et si formelle de l'article susmentionné.

L'inattendu de cette communication m'imposait le devoir de ne pas l'accepter avant d'avoir reçu à ce sujet des instructions ultérieures de mon Gouvernement.

Après trois jours, S. E. a adressé à la Légation cette même pièce sous forme de note, en omettant seulement la phrase qui impliquait de la part du Gouvernement Hellénique un consentement qu'il n'avait jamais donné.

La réponse ci-jointe est dictée par l'esprit de sincérité que mon Gouvernement apporte dans ses relations avec la S. Porte,

Je me flatte, Milord, (Monsieur) que ces explications préviendront tout malentendu qui pourrait naître sur une question aussi nettement et aussi clairement posée. La supposition qu'elle pourrait donner lieu à l'avenir à des fausses interprétations me paraît inadmissible ; je crois au contraire que l'interprétation donnée par la S. P. pourrait être la source de difficultés et de différends et que

le moyen le plus efficace de les prévenir serait de s'en référer aux dispositions si formelles et si catégoriques de l'article en question.

Veillez agréer, Milord, (Monsieur) l'assurance réitérée de ma plus haute considération.

A. COUNDOURIOTIS.

La Légation Hellénique au Ministère des Affaires Etrangères de Turquie.

Bujukdéré, ce Juin 1855.

Le soussigné, Ministre Résident de S. M. le Roi de Grèce près la S. Porte, après avoir pris les ordres de Son Gouvernement, a l'honneur d'accuser réception de la note que S. E. Fuad Pacha a bien voulu lui adresser le 24 Ramazan, concernant l'article 10 du traité conclu entre la Grèce et la Turquie.

Le soussigné, ne saurait mieux répondre à cette communication qu'en se référant au texte même de l'article en question, rédigé en termes si clairs et si précis que toute explication, toute interprétation au lieu d'en faire mieux ressortir le sens, pourrait au contraire l'altérer.

En effet, l'article précité, en consacrant le libre exercice du commerce côtier entre les deux parties contractantes, règle les obligations auxquelles

les seront soumis à titre de réciprocité les navires et les sujets des deux États, et stipule qu'ils paieront les mêmes droits auxquels sont assujétis les navires les plus favorisés *soit nationaux soit étrangers*.

Par conséquent, si les navires des nations les plus favorisées sont assujétis à des droits moins forts que les navires indigènes, les navires Hellènes paieront ces mêmes droits ; s'il se trouve au contraire que les navires indigènes les plus favorisés payent des droits moins élevés que les navires étrangers, c'est dans ce cas seulement que les navires Hellènes seront astreints à ces droits.

C'est là la seule question qui pourrait naître de l'application de l'article en question ; elle ne pourrait donner lieu à aucun doute à aucun différend entre les deux parties contractantes, et il ne serait nullement probable qu'elle pût être l'objet à l'avenir d'une fausse interprétation.

Le soussigné croit inutile d'entrer dans la discussion de la question soulevée par la communication à laquelle il a l'honneur de répondre et qui a trait à l'assimilation du commerce côtier avec le commerce intérieur, puisqu'il n'est question dans le Traité que des droits et obligations, auxquels sont assujétis *les navires étrangers ou nationaux*.

Le soussigné recommande ces observations aux lumières de S. E. Fuad Pacha, et espère, qu'appréciant l'esprit de sincérité qui les a dictées ainsi

que la bonne foi et les intentions conciliantes du gouvernement de S. M., elle voudra bien mettre fin à une discussion qui ne saurait conduire à aucun résultat pratique.

En informant S. E. Fuad Pacha, que la communication de la présente note a été donnée aux Légations de France et d'Angleterre, le soussigné saisit cette occasion de lui éitérer l'assurance de sa plus haute considération.

A. COUNDOURIOTIS.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

πρός τὸ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ

Βουγιούκ-δερέ, τῆ 11 'Ιουλίου 1855.

Τὴν παρελθοῦσαν Παρλασκευὴν (8 'Ιουλίου) ἡ Α. Μ. ὁ Σουλτάνος ἐπεκύρωσε τὴν Συνθήκην μας ὁ Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν Φουὰτ Πασσᾶς μὲ εἰδοποίησε πάραυτα περὶ τούτου, διὰ τῆς ὑπὸ στοιχ. Α. ἐπιστολῆς, τὴν ἐπιούσαν δὲ ἐγένετο ἐν Κανλιδτσᾶ ἡ ἐπίσημος ἀνταλλαγὴ τῶν ἐπικυρώσεων, περὶ ὧραν δεκάτην π. μ.

Ἡ περιβεβλημένη μὲ τὴν Σουλτανικὴν Σφραγίδα Συνθήκη στέλλεται σήμερον διὰ τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας. Ἐνταῦθα δὲ ἐπισυνάπτεται τὸ Πρωτόκολλον (ὑπὸ στοιχ. Β.) καὶ ἡ (ὑπὸ στοιχ. Γ.) μετάρρασις τοῦ τε Προοιμίου καὶ ἐπιλόγου τῆς ἐπικυρωθείσης ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Συνθήκης.

Ἐγχειρίζων μοι τὴν Συνθήκην ὁ Φουάτ Πασσᾶς μοὶ εἶπεν: «Εἶθε ἡ Συνθήκη αὕτη νὰ μένη εἰς τὰς χεῖρας τῶν δύο ἔθνων ὡς ἐνέχυρον τῆς ἀμοιβαίας φιλίας των.» Ἡ Ἐξοχότης του οὔτε λέξιν ἀνέφερε περὶ τῆς γενομένης κατὰ τὴν 28 Ἰουνίου ἀπαντήσεως πρὸς τὴν ἀφορῶσαν τὸ 10 ἄρθρον διακοίνωσίν του. Διὰ πρώτην δὲ φορὰν ἐτήρησεν ἀπόλυτον σιωπὴν ὡς πρὸς τὰ δύο ἀγαπητὰ του ζητήματα τῆς Συμβάσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως.

Εὐπειθέστατος

A. Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ.

Ο Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Πρὸς τὸ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ

Βουγιούκ-Δερέ, τῆ 4 Αὐγούστου 1855.

Ὁ κύριος Ζάνος εἶναι ἐπιφορτισμένος σιμὰ τῶν ἄλλων, νὰ ἐκθέσῃ λεπτομερῶς πρὸς τὴν Ἐξοχότητά Σας τὰς σοβαρὰς ἀντιστάσεις τὰς ὁποίας ἀπαντᾷ ἢ περὶ ἀποδόσεως ἄρνησίς μας. Ὁ Πρόεδρος τῆς Γαλλίας κύριος Τουβενέλ μ' ὄλα τὰ πρὸς τὴν Ἑλλάδα εὐγενῆ αἰσθήματά του, ἀπροκαλύπτως ἐκτρύχθη ὑπὲρ τῆς ἀποδόσεως. «Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, μοὶ εἶπεν, ἀνεγνώρισεν ἤδη τὴν ἀρχήν, δὲν μένει εἰμὴ νὰ τὴν διατυπώσῃ δι' ἰδιαιτέρας συμβάσεως ὁ ἐλαχιστος πρὸς τοῦτο δισταγμὸς τῆς δεικνύει κακὴν πίστιν, ἡμεῖς δὲ εἴμεθα ἀπὸ τοῦδε ἀποφασισμένοι νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν Τουρκίαν εἰς τὸ δίκαιόν της».

Ἐμεινεν ἀμετάπειστος ὁ κύριος Πρέσβυς μ' ὄλας τὰς παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ ἐπιφέρω ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. «Ὁ Φουάτ Πασσᾶς (ἐπρόσθεσεν ὁ κύριος Πρέσβυς) θέλει σᾶς ζητήσῃ ἀπάντησιν ὀριστικὴν »περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Σᾶς προτείνω νὰ τοῦ εἰπῆτε »ἀμέσως ὅτι παραδέχεσθε τὴν ἀρχήν, ὅσον δὲ περὶ τῆς συμβάσεως, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἔργον μιᾶς στιγμῆς, σᾶς δίδεται »ἄφθονος καιρὸς νὰ τὴν συζητήσητε».

«Δὲν δύναμαι νὰ ὑποσχεθῶ τίποτε εἰς τὸν Πασσᾶν (ἀπάντησα πρὸς τὴν Ἐξοχότητά του) αἱ ὁδηγίαι μου ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶναι τόσον σαφεῖς, ὥστε ἤθελον κάμει ὑπέρβασιν τῶν καθηκόντων μου ἐὰν παρεξέκλινον ἀπ' αὐτῶν.

Τὰ περαιτέρω πληροφορεῖσθε προφορικῶς ἀπὸ τὸν πρῶτον Γραμματέα τῆς Πρεσβείας μας ἐξαιτούμενος δὲ ὀριστικᾶς καὶ σαφεστάτας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁδηγίας.

Διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος.

Εὐπειθέστατος

A. Γ. ΚΟΥΝΤΡΥΡΙΩΤΗΣ.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ Β. ΠΡΕΣΒΕΙΑΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Αὐγούστου 1855.

Διὰ τοῦ ἀπὸ 1 Αὐγούστου ὑπ' ἀριθ. 23 καὶ ἀπὸ 4 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὑπ' ἀριθ. 24 ὑμετέρων ἐγγράφων μοὶ ἀναγγέλλετε, ὅτι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρέσβεις τῆς τε Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῆς ἀποδόσεως, ὅτι

ἀμφοτέροι σᾶς ἐδήλωσαν, ὅτι πᾶς ἐκ μέρους ἡμῶν δισταγμὸς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐμφαίνει κακὴν πίστιν, καὶ ὅτι ὁ κ. Θουβενέλ ἰδίως δισχυρίσθη, ὅτι ἀφοῦ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνεγνώρισεν ἤδη τὴν ἀρχὴν δὲν ὑπολείπεται πλέον εἰμὴ νὰ διατυπώσῃ αὐτὴν δι' ἰδικιτέρας συμβάσεως.

Ἐγκρίνομεν πληρέστατα, κύριε, τὴν ἀπόλυτον ἄρνησιν τὴν ὁποίαν κατὰ τε τὸ δίκαιον καὶ τὰς ὑμετέρας ὁδηγίας ἀντετάξατε εἰς τὰς ἀξιώσεις ταύτας.

Οὐδέποτε παρεδέχθημεν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀποδόσεως· ἀπ' ἐναντίας ἀπεκρούσαμεν πάντοτε αὐτὴν ῥῆτῶς, ἀπροκαλύπτως καὶ ὑφ' οἰονδήποτε τύπον. Ὡς ἀπόδειξιν ἐναργεστάτην τῆς ἀληθείας ταύτης· ἐπιφέρομεν μεταξύ πολλῶν ἄλλων τὸ περὶ καταστροφῆς τῆς ληστείας παρ' ἡμῶν συνταχθὲν καὶ πρὸ πολλοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποσταλὲν σχέδιον, τὸ ὁποῖον καθιεροῦν τὴν ἐκδίκασιν τῶν ληστῶν παρὰ τῶν δικαστηρίων τοῦ τόπου ἔνθα ἤθελον συλληφθῆ ἔξαιρεῖ προφανῶς τὴν ἀρχὴν ταύτην.

Περὶ δὲ τῆς αἰτιάσεως τῆς κακῆς πίστεως, ἃς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ εἴπωμεν παρρησίᾳ ὅτι ἔχομεν τὴν συνείδησιν ὅτι αὕτη δὲν δύναται νὰ μᾶς ἀποδοθῆ, διότι οὔτε ἠπατήσαμεν ποτε τὰς δύο μεσολαβούσας εὐεργέτιδας Δυνάμεις καὶ τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ὡς πρὸς τὸ προκείμενον ζήτημα, οὔτε ἐπιδιώκομεν ἀθέμιτον σκοπὸν πρὸς βλάβην τῆς Τουρκίας ἀρνούμενοι τὴν ἀπόδοσιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι διὰ τοῦ ἀπὸ 5 Μαρτίου ε. ν. ὑπομνήματος, ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἐκφράσασα τὴν λύπην της διὰ τὰς ἀνενδότους ἐνστάσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐπέμεινεν εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀποδόσεως· ἀλλ' εἶναι ἐπίσης ἀναντίρρητον, ὅτι διὰ τῆς διακοινώσεως τὴν ὁποίαν ὁ κ.

Μαυροκορδάτος, καθὸ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀπηύθυνε τὴν 7/19 Μαρτίου συνεπείᾳ αὐτοῦ εἰς τοὺς κκ. Οὐαίς καὶ Ρουὰν οὐδεμίαν ἔδωκεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑπόσχεσιν, διὰ δὲ τῶν δοθεισῶν εἰς ὑμᾶς ὁδηγιῶν, τὰς ὁποίας, ὡς μοὶ ἀνεφέρετε ἐν καιρῷ, ἐκοινοποιήσατε ἐμπιστευτικῶς εἰς τὰς δύο Πρεσβείας, ἅμα ἀφιχθέντες εἰς Κωνσταντινούπολιν, κατέδειξε τὸ ἀδύνατον τοιαύτης συνομολογήσεως καὶ ἐπρότεινε ὡς μόνον μέσον συμβιβασμοῦ τὴν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας ἀπομάκρυνσιν τῶν κακούργων. Οἱ λόγοι, ἐφ' ὧν ἐστήριξε τὴν ἄρνησιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀνεγνωρίσθησαν ἐπὶ τοσοῦτον ἰσχυροὶ, ὥστε ὁ μὲν κ. Βενεδέτης δὲν ἐδίστασε νὰ ὑποσχεθῇ θετικῶς εἰς ὑμᾶς τὴν συνδρομὴν του, ὑποδείξας συνάμα καὶ τρόπον ἀσφαλῆ ὑπεκφυγῆς ἀπέναντι τῆς Πύλης, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἀπὸ 11 Ἀπριλίου ὑπ' ἀριθ. 11 ὑμετέρου ἐγγράφου καὶ τῆς εἰς αὐτὸ ἀπὸ 16 τοῦ ἰδίου μηνὸς ἀπαντήσεως τοῦ Ὑπουργείου, ὁ δὲ λόρδος Ρέδκλιφ, ὅστις ἐφάνη κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν βέβαν, ἤκουσε τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν μετὰ δικαίας εὐμενείας.

Ἀναμιμνήσκοντες, κύριε, τὰ ἀναμφισβήτητα ταῦτα γεγονότα, προτιθέμεθα ἀπλῶς ν' ἀποδείξωμεν τῆς δικαγωγῆς ἡμῶν τὸ συνεπὲς καὶ τὴν εἰλικρίνειαν.

Τὸ συμβιβαστικὸν πνεῦμα τὸ ὁποῖον ὠδήγησεν ἡμᾶς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς δυσκόλου διαπραγματεύσεως τῆς συνθήκης, καὶ ἡ προθυμία μεθ' ἧς ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν τὰς προτάσεις τῆς Πύλης, μαρτυροῦσιν ἀρκούντως, ὅτι καὶ ἤδη ἠθέλομεν ἐπιληφθῆ τοῦ περὶ ἀποδόσεως ζητήματος, ἂν δὲν εἴχομεν τὴν ἀδιάσειστον πεποιθήσιν, ὅτι ἡ λύσις του, κατὰ τὰς παρούσας περιστάσεις, ἀποβαίνει ἀπολύτως ἀδύνατος.

Ἐπιτρέψασα εἰς ὑμᾶς νὰ παραδεχθῆτε ὡς μόνην θάσιν πρακτικῆς συνομολογήσεως τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν κακούργων ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἡ Κυβέρνησις ἔκαμε παραχώρησιν τῆς ὁποίας ἡ ἐκτέλεσις ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὴν ἀλλ' ἡ καλὴ πίστις, ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια ἀπαγορεύουσιν εἰς αὐτὴν ν' ἀναδεχθῆ ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας αἰσθάνεται, ὅτι δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ πραγματοποιήσῃ. Καὶ ἀληθῶς ἡ κοινὴ γνώμη ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχει τοσοῦτον δεινῶς προκατειλημμένη ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν, ὥστε ὀμόφωνος ἦθελεν ἐξεγερθῆ κατὰ τοῦ Ἰπουργείου, τὸ ὅποτον ἤθελε τυχόν παραδεχθῆ τοιαύτην σύμβασιν. Τοιαύτη σύμβασις, ὡς ἐναντιουμένη εἰς τὴν νομοθεσίαν μας, ἀνάγκη ἔχει ἐπικυρώσεως τῶν νομοθετικῶν σωμάτων. Καὶ ἡ Κυβέρνησις θέλει θεβαίως ἀποτύχει νὰ κατορθώσῃ τὴν νομοθετικὴν αὐτῆς ἐπικύρωσιν. Ἄλλ' ἐὰν καὶ κατορθωθῆ αὕτη, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐνεστώσης διαθέσεως τῶν πνευμάτων, καὶ αὐτὸς ὁ πραγματικὸς ἐνοχος πρόσφυξ ἤθελε παρουσιάζεσθαι εἰς τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ ὡς πολιτικῆς ἀδίκου καταδρομῆς ἐλεινὸν θῦμα· μάτην ἤθελεν ἀπαιτεῖ, δυνάμει τῆς συμβάσεως, τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις· μάτην ἤθελεν ἐπιχειρεῖ τὴν σύλληψιν αὐτοῦ ἡ ἐπιτόπιος ἐξουσία· ὁ ἐγκληματίας, κρυπτόμενος ὑπερασπιζόμενος καὶ περιφρουρούμενος ἀπὸ τὴν κοινὴν συμπάθειαν θελεῖ ἀποφύγει πᾶσαν τῆς ἀρχῆς ἐρευναν. Ἡ Πύλη, ἀδημονοῦσα, φυσικῶς διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν, ἤθελε μνησικακεῖ κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατηγορεῖ ἐπὶ κακῇ πίστει τὴν Κυβέρνησιν. Καρπὸς ἄρα τῆς συμβάσεως ἤθελεν εἶσθαι ἀφ' ἐνὸς μὲν βαθεῖα διατάραξις τῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας γειτονικῶν σχέσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπίθεια πρὸς τὸν νόμον καὶ ἀνα-

στάτῳσις τῶν πνευμάτων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Βασι-
λείου.

Αἱ δυσχέρειαὶ αὐτὰι θέλουσι φυσικῶς ἐκλείψει, ὅπταν ἡ Ὑψηλὴ, Πύλη, ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν ἐπιρροὴν τῶν συμ-
μάχων Δυνάμεων, συμπληροῦσα καὶ τελειοποιῶσα τὸ ὅλον
ἐσωτερικὸν τῆς Αὐτοκρατορίας σύστημα. περιστοιχίση ἐν-
τελῶς τοὺς κατηγορουμένους μὲ τὰς σωτηρίους ἐκείνας ἐγ-
γυήσεις, αἵτινες καὶ ὡς πρὸς τὴν ταυτότητα τῶν προσώπων,
καὶ ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἐγκλήματος καὶ ὡς πρὸς
τὸν ὄρθον αὐτοῦ χαρακτηρισμὸν πᾶσαν παρέχουσιν ἀσφά-
λειάν.

Τότε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εὐνοϊκὴν ἔχουσα τὴν
κοινὴν γνώμην καὶ ἐν πάσῃ συνειδήσει ἐνεργοῦσα, οὐδόλως
θέλει διατάσει νὰ διαπραγματευθῇ σύμβασιν περὶ ἀποδό-
σεως προσαρμοζομένην εἰς τὴν κατάστασιν, τὰ ἦθη καὶ
τοὺς νόμους τῶν δύο ἐπικρατειῶν καὶ ἐπιδεκτικὴν σπου-
δαίας καὶ πραγματικῆς ἐκτελέσεως.

Ὁ Ὑπουργὸς

Π. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.